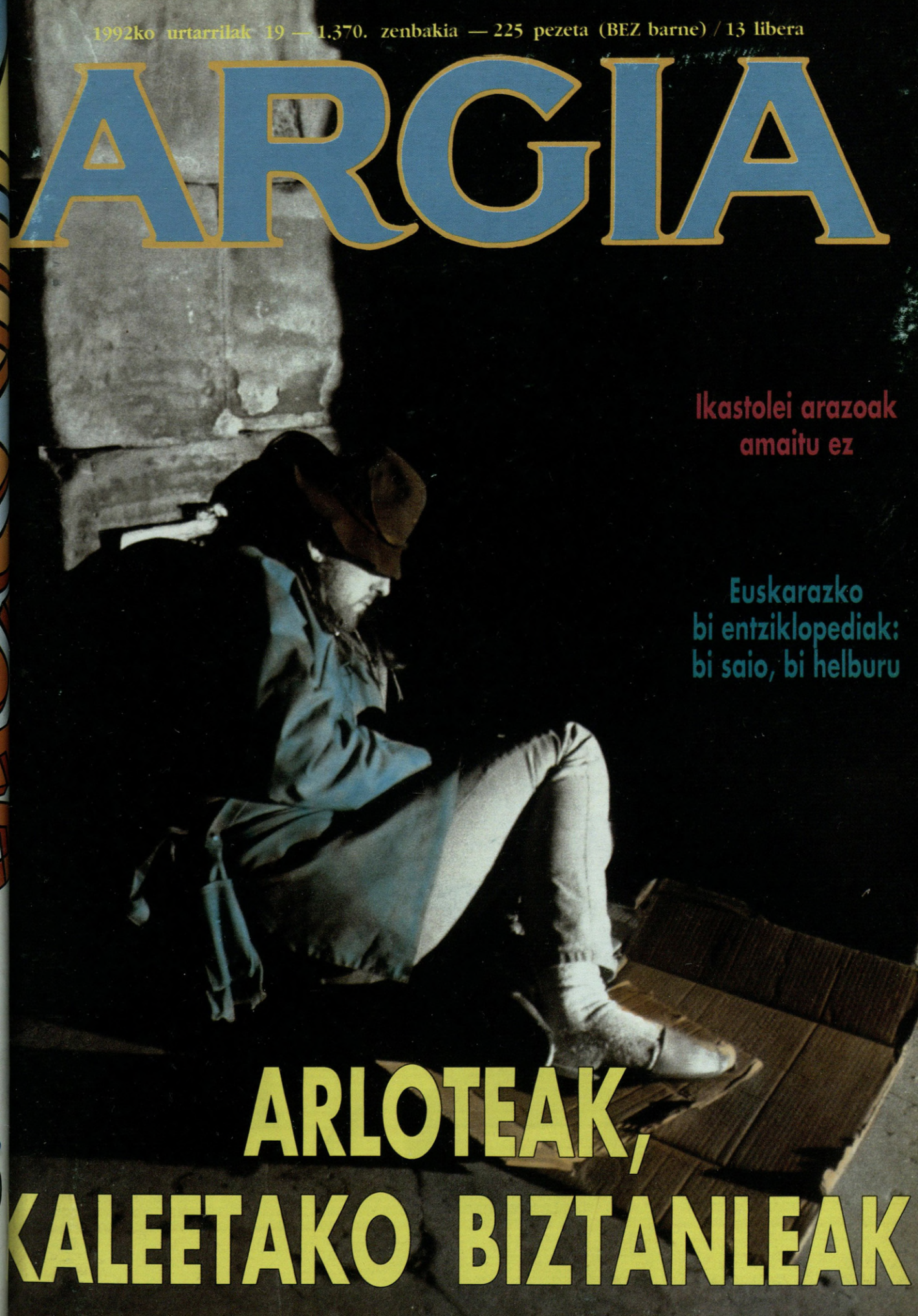

1992ko urtarrilak 19 — 1.370. zenbakia — 225 pezeta (BEZ barne) / 13 libera

ARGIA

Ikastolei arazoak
amaitu ez

Euskarazko
bi entziklopediak:
bi saio, bi helburu

ARLOTEAK,
KALEETAKO BIZTANLEAK

URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE

I · R · A · T · I · A

eg n

Tfno. (943) 55 47 70

F.M. 103.0

Kaja Laborala

BAZEN behin aurrezki kutxa bat *euskaldun ororena* zena, euskaldunentzat egina; langileen esfortzua-rekin osatua eta kooperatibista sartuta, aitzindari zen gure artean eta harro egon behar genuela esaten ziguten. Eta gu pozik.

Baina estreinatzen ari garen urte madarikatu honen aurrean jende eta enpresa dexente ari da mutur batetik bestera pasatzen.

Oraingo hau lotsagarria izan da: badakigu *Lan Kide Aurrezki*a izena ez dela egokiena, ez dagoela gramatikalki ondo... Are okerragoa da *Kaja Laborala*, nahiz eta erderazkoaren izen *euskaratua* identifikagarriagoa den.

Urtezahar gauean ikusitakoak, ordea, aurreko guzti horrek baino gehiago lotzarazi nau. Gure kutxak, gure ahaleginekin sortua, ETBn urteko azken iragar-kia eta urteberriaren lehenengo hartu ditu, euskarazko medio batean, gure euskal kutxa bezperakoa euskaraz egin —hori bai *Kaja Laborala*gordeaz— eta urteberrikoa erdaraz!

Ez omen da errazegia gure mugetatik atera eta Estatu osoan behar bezalako hedapena izatea. Dexente inbertitu beharra dago, ez ordea euskaraz. Ez da errenta.

Adierazgarria zinez 92 urtea hasteko modua!

Mikel Arnaiz
(Azpeitia)

Kultura atxakia

EZ zait iruditzen ni pertsona egokiena naizenik Kultura Sailari kritikak egiteko, bere funtzionamenduari buruz ez bait dut behar den ezagupena, baina oso garbi ikusten ditut jokabide puntualak, isilean gordetzerik ez ditudanak.

Oso tristea iruditzen zait gure museoen egoera guztiz tamalgarria, eta San Telmo da adibiderik onena; eta horren ondorioz onartezina da kanpoko kulturaren ikur den munstro hori —Guggenheim— gureganatzea. Ez dadila izan hil berria den On Joxemiel agintariak argazkian ateratzeko atxakia, eta, behingoz, egin die-

zaiogula jaramon geureari, ataundar zaharrak erakutsitako bideari. Nahikoa erdaldunduta dago gure kultura, eta ez hizkuntza alde-tik bakarrik; zabal ditzagun begiak, horrenbeste diru alferrik gastatu, urte gutxi berru erakunde amerikar horrek Bilboko bere sukurtsalari uko egin baino lehen, orduan damutzeak ez bait dizkigu milioiak itzuliko.

Jon Antxutegi
(Donostia)

BEZa eta kotxeak

AURTEN European sar-tzeakoak garela eta, prezioak egokitu beharra izan dute. Gehienek, zoritxarrez, gora egin dute, errekinak adibidez, eta arras garestitu dira.

Luxozko BEZa jaitasi omen da %33tik %28ra. Zeinen ongi! Gora Gobernu eta PSOE! Ezin gara kexatu.

Baina inork ez du gogoratu nahi iaz zabaldu zen berria: luxozko BEZaren jaitsierak %18an jaitasi behar zuen. Gobernuari jasaterik ez zegoen gehiegikeria iru-ditu eta bost puntutan baka-

rrik jaitseko zerga berria ezarri zien atal honetako artiku-lu guztiei, justifikaziorik gabe (beren poltsikoak aberastea izan ezik). Ez dute lotsarik. PSOEtarrek, gainera, egindako jaitciera hori beraien *arrakasta* dela sinestarazi nahi digute.

Hemen ez da inor kexatzen.

Arantxa Iturri
(Andoain)

OHARRA: Sail hau, aldi-zkarian azaldutako edozein gairi buruz edota interesgarri litekeen beste edozeini buruz, **ARGIA**ko irakurleak adierazi nahi duena idatziz jasotzeko txoko irekia da. Gutunak ez du inoiz mila karakter (folio erdi, espazio bikoitzean) baino gehiago izango; bertan, igorlearen izen-abizenak eta kaleratu nahi duen sinadura agertuko dira, gehienez lau hitzetako titularrarekin batera. Gutun hauek **ARGIA**, 1 eta 2 pabiloiak, **Industrialdea**, 20160 **Lasarte-Oria** helbidera bidali behar dira.

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

(astekaria eta urtekaria jaso nahi ditut etxean)

IZEN-DEITURAK

..... TEL

HELBIDEA

HERRIALDEA K.P

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

KONTUAREN ZENBAKIA

HARPIDETZA SARIAK (BEZ barne)

HEGO EUSKAL HERRIA

9.750 pezeta

IPAR EUSKAL HERRIA

640 libera

ESTATU ESPAINIARRA

9.750 pezeta

BESTE ATZERRIAK

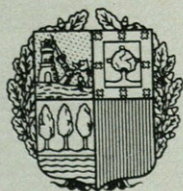
12.800 pezeta

AIREZ

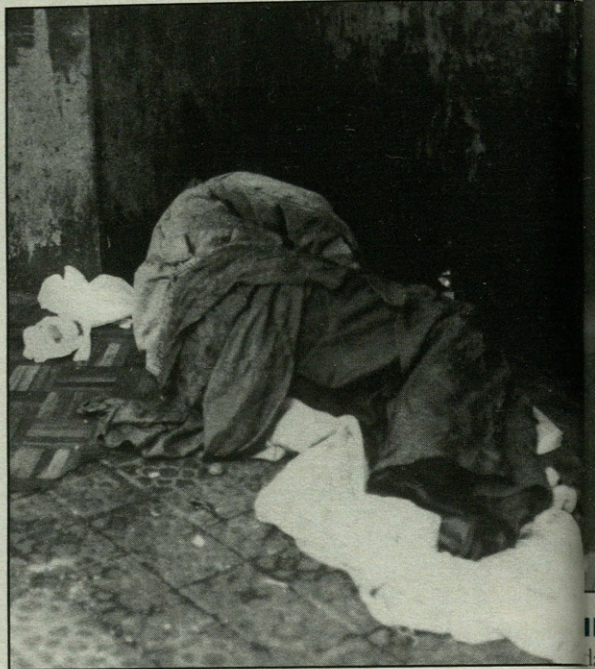
20.200 pezeta

N O N - Z E R

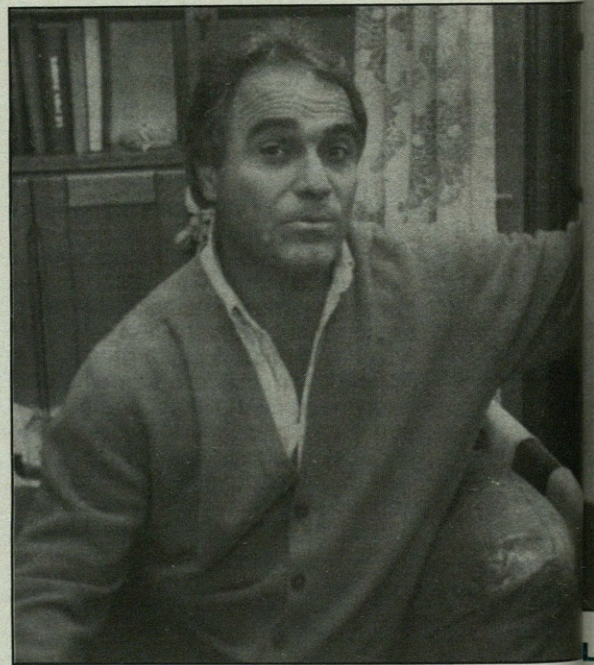
6. Politika kronika. IÑAKI ZUBIONDO.
8. HBren berritze prozesurako eztabaidak burutzen ari dira herrietan
Euskal Herriari aproposa zaion eredu sozialistaren bila.
UNAI URBIETA.
10. «Lur erosleak ez dira euskaldunak baina saltzaileak bai gehienetan». IXABEL ETXEBERRIA.
12. Politika ttantaka.
14. Nazioarteko kronika. LUKAS MARTINEZ.
16. Konkista salatzeke ekimen nagusiak Nicaraguan iraganen dira. Indioen 500 urteko ihardokitzea. IXABEL ETXEBERRIA.
18. Nazioartea ttantaka.
20. Bihotzen ere, etorkizuna organoen trasplanteen bidetik dator. Trasplanteak, hil ala bizikoak. PATXI SARRIEGI.
24. Gizarteko hotel hotza. MYRIAM GARTZIA.
30. Fernando Bueso EAEko Hezkuntz sailburuak kezka biztu arazi du. Ikastolei arazoak amaitzen ez. AMAGOIA IBAN.
34. Manuel Lasarte: «Bertsoa gupil bat bezala da, sail txikian bildu behar da». AMAGOIA IBAN.
40. Kultur kronika. JOSU LANDA.
42. «Bakartasunean», helduentzat egindako Gasteiz-en lehen ikuskaria. ISMAEL MENDIBIL.
44. Euskal hiztegi entziklopedikoak: bi entziklopedia, bi helburu. RITXI LIZARTZA.
48. Kaleratu berri da «Akerraldian», taldearen azken diskoa. Akelarre: «Ez dugu nahi gu plaza taldeen otarrean sartzea». JOXI GOIKOETXEA.
50. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
52. Kultura ttantaka.
54. Astegiroa.
63. TXT.
66. Tongo! KOLDO IZAGIRRE

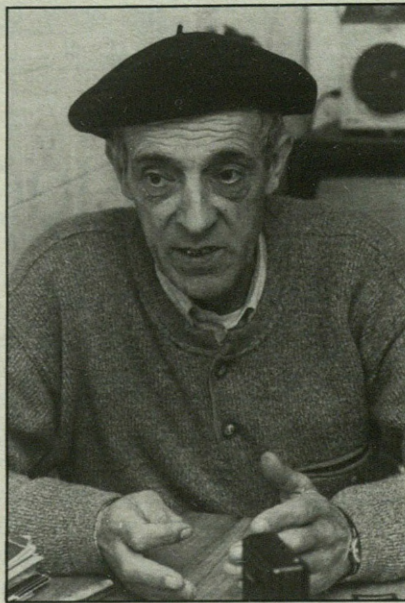
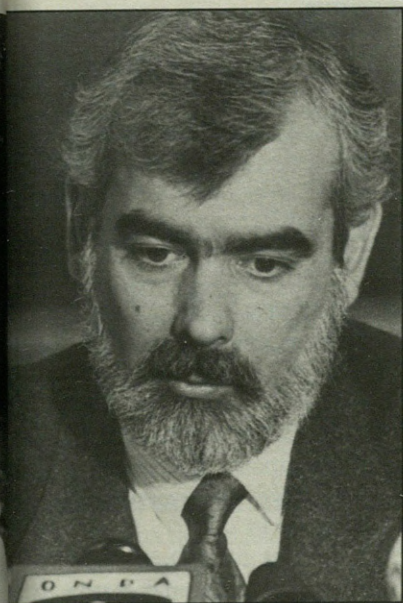
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

ARLOTEAK: Bilboko kaleetan gero eta gehiago agertzen dira. Mamuak bezala, arrastaka irudimenezko kateak, zaborteak, begiratzen, txapela sudurreraino sartzen dute, begi tristeak izkutatzeko, bizitzaren tristurak barnertatzeko. Bilbok metropoli baten itxura hartu du, izarpeko hotel baten itxura. /24

ALBERT PERY: Orain dela hogeitasei urte aritzen da politikan Albert Pery, Ziburuko herriko etxean egun lehen dagoena. 1971tik hona François Mitterranden gidaritzapean alderdi sozialistako militantea da. Bere karguari dagozkion gero eta Euskal Iparraldeari buruz, solasalditxo batean aritu zaigu

IKASTOLAK: Ikastolen gaia itzuli da berriro komunikabideetara. Eusko Aurlaritzako Hezkuntz Saileko Sailburua Fernando Buesak «ikastolen pribilegio» garaiak amaituak zirela adierazten zuen. Sozialistaren hitzek bere aurrekoa izan den Maximo Oliverirekin lortutako akordioaren iragartzen dutelakoan daude Ikastola Elkarteak. / **30**

MANUEL LASARTE: Urte luzez ibili zen Uztapide eta Basarriekin herriz herri Manuel Lasarte leitzarria, bertsotan etengabe. Bizitzak gogorki kolpatua, zoritxarrari bota dizkio bere bertsorik ederrenak. Bost urte daramatza jadanik plaza batean kantatu gabe, eta ez dela damutzen dio. Bere etxean, Orion, gure galderei erantzun zien. / **34**

LIBURUGINTZA: 1992an zehar lehen bi euskarazko entziklopediak argitaratuko dira. Lehen, honez gero lehen tomoa kalean duena, Lur etxeak argitaratuko du «Lur hiztegi entziklopedikoa» izenpean eta hamar tomok osatuko dute. Bigarrenak, Elhuyarrek egin beharrekoa, «Euskal Hiztegi Entziklopedikoa» izango du izen eta abenduko Durangoko azokarako kaleratuko dute. Bi helburu ezberdini erantzuteko prestatuak, bakoitzaren arduradunarekin izan gara hizketan. / **44**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Josu Landa, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Joseba Azpeitia, Jose Mari Egaña, Myriam García, Xabier Letona, Ermine Madariaga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Jon Olaizola, Xabier Zabaleta.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparaldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estitxu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Enbido, Elhuyar, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Imanol Murua, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Bota Punttuba, R. M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardeggi, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Ramuntxo Sagarazu.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. 114 Postakutxa Bilbo

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63.

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

Erne eszisioari!

BOTEREARI eutsi nahi dio EAJk, per sekula sekulorum. Harrokerietan alferrik galdu gabe, 2000 urtera arte behinik behin bai. «Arriagako izpirituak» argitzen die bidea.

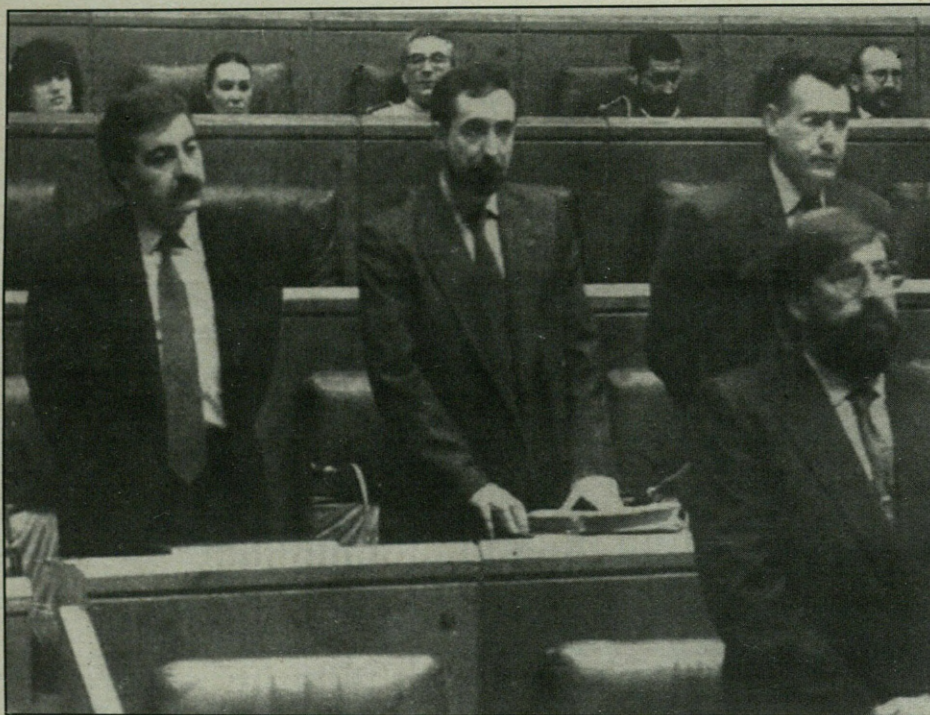
Ahantziak dira hauteskundeen osteko deskalabruak. Itxura gabeko joku, hitzarmen edo barrabaskeriarik izan bada, haizeak eraman ditu. Horretarako primerako arma izan liteke

boterea. Bertsolari onenek adina dakite EAJkoek. Bertsolariak saio eskasaren ondoren, agurtzerakoan «gaizki esanak barkatu» esanda, gaitza gaitz erdi bilakatzen duen moduan, asmatu du oraingoan ere EAJk. Politika munduak gizartearekiko duen etena, burua gora eta tente, segurtasunez ezkutatatu du asanblada nagusira dena hain ondo 'lotuta' daraman alderdiak.

Asanblada nagusi honetan autokak ez du lekurik izan. Agerian behintzat. Momenturik onenean egongo balitz bezala dabil EAJk fartsu eta harro. Gainontzeko alderdien kongresuek honen ondorio lorerik ere ez dute.

Xabier Arzalluz Euskadi Buruzarrekoko lehendakariak kargu berrizioa eskuratu du. Okasioa den

tietan bezala, alderdiak esan dio. Aspalditik jakina da. Gainontzeko karguak ez dute datzeke daude oraindik. Berriz UPNkoek ezbezala, gaitza inguruan gerta litezkeen tabaidak etxe zokora kargu natu dituzte. EAJko buruzagia dira Juan Cruz Alli eta Aizpunen antzean ibiltzerik zisioak ondo erakutsi dituzte. EAJk pako minen aurrean saiatu kizkurtzen lehenik, eta berriz nak mututzen ondoren. EAJk tripako minak egon bada aurki somatu ahal izango du nez.

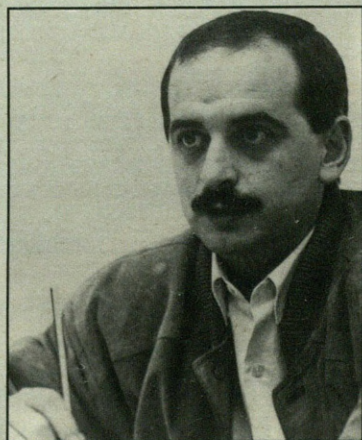

Eusko Legebiltzarrak onetsi egin du Eusko Jaurlaritzaren Politika Industrialerako Plana. EAJ, PSOE eta EEn gehiengo absolutuari esker, sindikatu eta oposizioari jaramon handirik egin ez izan onespina. Herri Batasunako parlamentariak ere bertan ziren goizean, joateko ohiturarik ez duten arren. Oraingoan sesioa bizitu beharra zegoen, planaren kontrako arrazoiak eta alternatibak aurkeztu behar ziren, bozketetan parte hartu gabe ere. Hiru sindikatu nagusiek imajina zuritzeko politikatzat jo zuten Eusko Legebiltzarreko eztabaida hau. «Seriotasun eskasa Gasteizko gobernuarena». Honez gero sinetsia du langilegoak, hamabi orduko sesio faltsu hark ere merezi zuela minutubeteko isilune eta burumakurtzea.

GIPUZKOA. Bizkaia Arabako diputatuak ere errenak ondo ezik dituztelako du dira Jose Antonio Aizpunen Eusko Jaurlaritzako lehendakariarekin. EAJkoak hau ere. Europa 93 Plana delako Madrileko gobernuarekin serre antzean direla jende kontura dadin bildu dira denabar animoak eman izan dizkiote Euskal Herriari krisi industrialaren aurrean ahoberoak ez dugula du behar esanez. Baina prentse eskaintzen zaizkion itxur irribarren atzetik proba

Aljerreko gudua

GORPUTZA dardaraz eta larruzala oilo-ipurdiz utzi zigun Costa Gavrasen «Aljerreko gudua» filme hark, urteetako zentsuraren ondoren 70eko hamarkada bukaeran Euskal Herrian eskaini zigutenean. Ennio Morriconeren musikaren urduritasuna belarrietan daukat, atabalezko tentsio harekin. Baina aljeriarren eragina filmean ikusten ziren gertakizunen garaian iritsi zen Euskal Herrira. Kristau demokraziarekin eta atlantismoarekin eten zuen abertzaletasun berriarentzako —ETA hizkien bueltan bildu zenarentzako— argi bat bazen Magreben, non nazio berri batek kilometro gutxitara zeukan metropoli europarragandik bereiztea lortu bait zuen. Zer esan Ipar Euskal Herrian Aljeriako gerrak astindu zuen belaunaldi osoaz —gerrak prentsan edo telebistan min egiten badu bertatik aurkitzean onenean zauritu eta txarrean hil egiten bait du— hiru herrialdeotako abertzaletasunaren muinean daude eta. Horregatik hunkitzen gaitu Aljeriako ezinegonak, itsas gaineko zerua garbi den gauean Orandik Andaluziako argiak ikusten direlako baino gehiago.

PELLO ZUBIRIA

GERRA hotzaren logikatik eta OTANekin alineatzetik ihesi zebilen euskal ezkerrek Ez Lerratu Mugimenduari begiratu izan dio. Inork gutxi aipatzen du hura gaur egun. Mugimenduak European zuen lokarria, Jugoslavia, lehertu egin da. Eta orain dela hilabete gutxi arte diplomazia mailako potentzia azaldu zaigun Aljeria barne tirabira arriskutsutan murgildurik dabil. Egunotan oroitu naiz Bergarako UNEDen Pako Letamendiak antolatutik nazionalismo gonbaratuari buruz egin zen ikastaro sail batez, eta han FLN aljeriarrari eginiko salaketaz: batik bat behar bezain ezkertiar ez izatea eta hasierako laikotasuna utzirik islamistegia bihurtu izana. Informazio askorik eduki gabe ere han entzundakoei eurozentrismo usaina zeriela iruditu zitzaidan. Zer esan Salbaziorako Fronte Islamiarra hauteskundeetan irabazle atera denean? Arazoa beste aldetik zeukan, nonbait, FLNk. Errealitatea arretaz aztertu behar du mugimendu politikoak, eta azterketaren ondorioak dakartzan inkomodidadeak latzagoak dira nonbait norbere burokratismoa-ren autokritika egite hutsarenak baino. Baina azkenean errealitatea ideologoen formulek ezin preso hartu.

JOSE Antonio de la Hoz Uranga abokatua espetxean sartu dute, ETaren bahiketa bat konponbidera eramateko negoziaketan bitartekari lana egiteagatik. Lehen Jose Mari Elosua «Porte» presondegian eduki zuen Bueren epaile bera berriro ere. Ez nau Buerenen jokabideak harritzen, profesionalen korporatibismo bitxiak nau harritzen. Eta ez genduke ametitu behar Urangak espetxean Portek eman zuen haina denbora pasatzerik.

lismoaren beldurra gailendu zaie. Ez da harritzekoa UA eta UV fenomenoak ikusi ondoren. Zer arraio egin litekeen asmatu ezinean dabilta. Lehendakaria ez da gauza handirik esaten ausartzen, nazionalismoaren kontra, eta zehazki EAJren kontra latzak entzun baditu ere. Interes politiko batzuk eta hiru probintzien arteko errezelozko historiko batzuk direla medio sortu direla bi alderdiak, besterik ez zitzaion otu.

ERREZELOAK aipatu ditugularik, Euskadiko Ezkerra eta Euskal Ezkerren artekoak antologikoak ditugu. Ez dira berehala bukatzekoak hauen istiluak. EUEkoek izenarekin egin duten plagio lotsagabeak beldurtzen

Ahantziak dira
hauteskundeen osteko
deskalabruak; itxura
gabeko joku, hitzarmen
edo barrabaskeriarik
izan bada, haizeak
eraman ditu ●

ditu EEkoak. Xabier Markiegik ez du ezer egin nahi horren aurrean, «berriarren umore onaren eta inteligentziaren esku uzten dugu», haiek EE eta EUEren artean bereizten asmatuko dutelakoan. «Nabi dutena egin dezaten utziko diegu, oso pozik gaude azkenean bakean utziko gaituztelako». EEk uste baino bake handiagoa lortuko du martxa honetan. EUEk zer esanik ez. Markiegik dioen bezala, «berriarren umoreak eta inteligentziak», seguru aski erabakia bait du dagoeneko, sigla 'polit' horiekien zer egin.

Iñaki Zubiondo

HBren berritze prozesurako eztabaidak burutzen ari dira herrietan

Euskal Herriari aproposa zaio eredu sozialistaren bila

Alderdi gehienei 'kongresu garaia' heldu zaien honetan, Herri Batasunak ere berritze prozesu bati ekin dio. «Urrats Berri» izena jarri diote barne eztabaida honi, eta lau atalez osatua dago, bakoitzak oinarritzko txosten bana izaki. Iazko azarotik hasi eta apirilera arte luzatuko den prozesu honen ostean, Mahai Nazionalaren osaketa aldatuko dute, azken urrats gisa. Eztabaidaren lehenengo urratsa baizik eman ez bada ere, arreta handia biztu du prozesu honek.

ORAIN arteko praktika politikoa «berrikusi, zuzendu eta egokitze» beharraz jabetuta ekin zion azaroan HBk «Urrats Berri» barne eztabaida prozesuari. «Urrats Berri» honek, borroka armatuari buruz edota instituzioetan parte hartzearen inguruan ekar lezakeen eztabaidak espektatiba handiak sortu ditu dagoeneko.

Borroka armatuari dagokionez, haien jarrera nahikoa definitua bezala azaldu dute. Dena den puntu hori bigarren txostenarekin batera aztertzekoa da, eta bigarren atal hau oraintxe kaleratua dela esan liteke.

HBren baitan pentsamol-

de desberdin asko dago borroka armatuari dagokionean. Gaur egungo egoera politikoa ikusirik komenigarria ote den zalantzan jartzen dutenak ere badiren arren, «sistemak nahi duen jokoa ez egiteko erabakia tinkoa dela» dio barne dokumentuak. Beraz, borroka armatua ez dute salatuko, «Estatu espainiarrak gure herriaren kontra erabiltzen duen biolentzia legitimatu» bait litzateke bórrela.

Instituzioetan parte hartzeari buruz, aurreko urtean, eztabaida prozesuan zirelarik, puntualki parte hartzea erabaki zuten. Oraingoz ez dirudi formalki

instituzioetara joateko asmoa dagoenik, baina askoren iritziz, instituzioetan gehiago parte hartu beharko litzateke.

EAJren hegemonia- rekin kezkatuta

Mahai Nazionalaren berritzeari buruz, partaideen eta funtzionamenduaren egitura aldatuko da seguru aski. Oraingo Mahai Nazionalen HASIren eta ANVren hiruna partaide dago. Gainontzeak independenteak dira. Orain alderdiok akaso partaide bana izango dute ber-

tan. Dena den, HASI etorkizuna ez da orain argitu.

Egoera politikoaren zentzura eta jarrera aztertuta egin da. Lehen atal honetan, Estatu eleanizkoak, Euzko Legebiltzariari buruz aritu dira barne eztabaidaren lehenengo herrietako asanbladetan.

Kezka nagusien artean abstentzioaren arazoa da. Dena den, hainbat eta hainbat asanbladatan. Abstentzioaren sektorea HBren biltzeko ahalegina beharrezkoak direla uste da. Oraingoz lan zailtzat jotzen da.

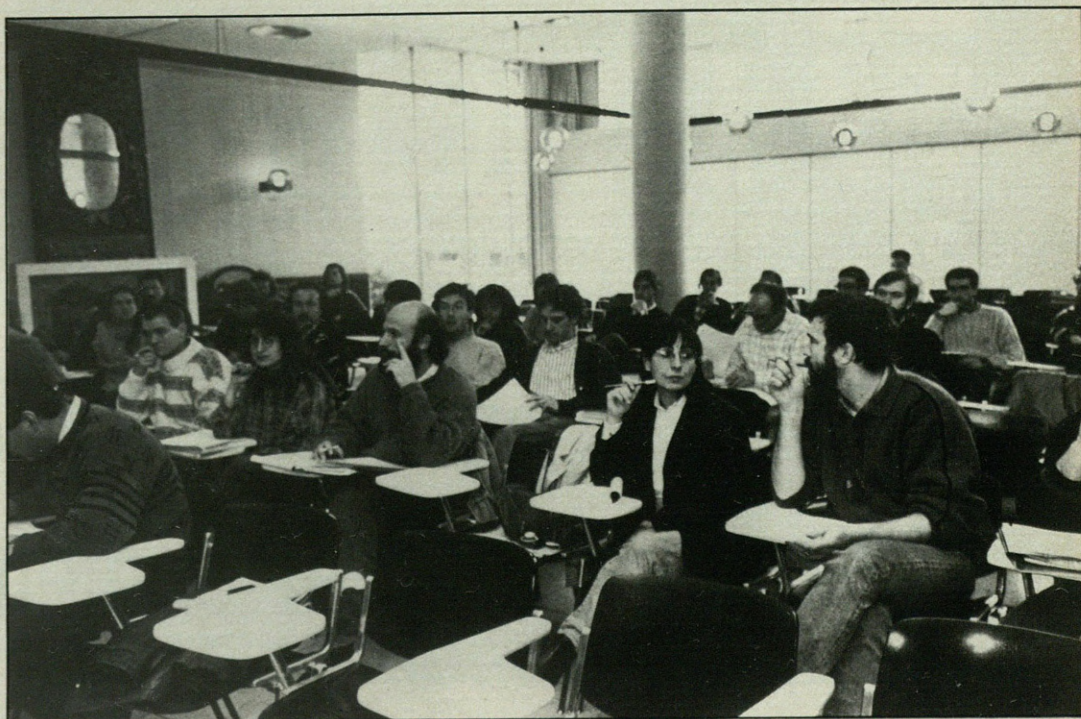
Konpondu nahi duten akatsen artean, «alderdiak eta erakunde sozialak orain artean izan diren jarrera sektarioak zuzentzea» azaldu da. Dena den, dinamika zaila da. Goaren beharra eta kargu presentzia handitu behar nabarmendu da, HBko partaideen zein inguruko jenerazioen eztabaidetan gehiago parte hartu beharrezkoak har dezan. Akatsak zuzentzeko handitu dute batik batik Batasunakoen ustea.

tentzioa. Dena den, eta akatsak akats, «ezker abertzaleak beharrezko pisu politikoa badu oraindik negoziatzioaren estrategia, definituta dagoen moduan, aurrera eramateko».

Eztabaidatu berri den lehenengo txosten horretan agertzen denaren arabera, «Paktu a krisiak jota dago», baina horrek ez du esan nahi EAJk eta PSOEek indartu nahiko ez dutenik, «batez ere Herri Batasunaren kriminalizazioa eta isolamendua bultzatzearen». «As-

mo bauxe frogatu dute Vera, Atutxa edo Martiarenaren bitzek» Zentzu honetan, garrantziz-

kotzat jo dituzte komunikabideak, «Paktuaren mottorra bait dira askotan».

«Urrats Berri» barne berritze prozesuaren lehen atalak eztabaidatu dituzte herrietan.

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Alderdiei dagokienez, PSOEek egoera politikoa erabakitzeke ahalmena izaten jarraitzen duela ikusi da asanbladetan.

Nafarroari dagokionez, UPNrekin tratua lortzera jo beharrean lehia bultzatzera joko du HBk. EAJri buruz luze mintzatu dira. Aportazioz interesgarrienak Biz-

Helburuen artean, sozialismo jatorra sortu beharra azaldu da. Sozialismo horrek «Euskal Herriak dituen nabardura propioak jaso beharko ditu». HBren ustez, sozialismoak «liberalizazio proiektu gisa baliatu du, baina askatasun eta berri demokraziaren arabera eraiki behar da.

■ Nafarroari dagokionez, UPNrekin tratua lortzera jo beharrean, lehia bultzatzera joko du HBk ●

kaitik heldu dira. Hitzetik hortzera mintzatu dira EAJk Espainiako gobernura heltzeko dituen asmoez. Zentzu honetan, EAJk hartuko duen jarrerak kezkatu ditu. Batzuk larritu ere egin dira Arzalluzen alderdiak hartu duen paper hegemonikoarekin, eta dituen posizionamendu kontserbadoreekin, «oztopoa izango delako subirotasuna lortzeko».

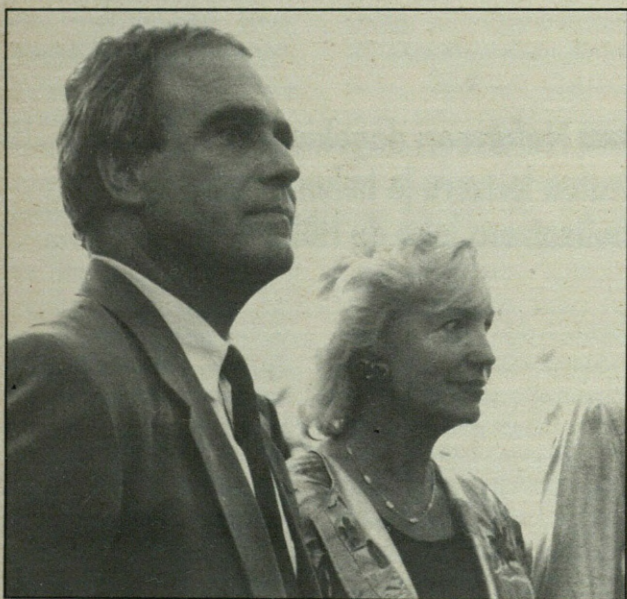
Gebiengoak onetsi behar du, eta demokrazia formala eta partizipatiboa erkatu behar dira. Sozialismo errealek beste berri batzuetan bondoa jo duela ikusirik, ezkerrek, indartu dadin, krisiaren irakaspenak kontuan hartu behar ditu».

Unai Urbiet

Albert Pery, Ziburuko auzapez sozialista:

«Lur erosleak ez dira euskaldunak baina saltzaileak bai gehienetan»

Albert Pery 1965an ekin zion politikari. 1971an, gaur egun ezagutzen dugun alderdi sozialista sortu zutelarik, bertan jarraitu zuen bere militantzia, François Mitterranden gidaritzapean. Ziburuko herriko etxean oposizioan luzaz egin badu lan, lehenbiziko tokian dugu orain, bere herrian gestio berria bultzatu nahian.

Albert Pery sozialista, eta bere emaztea aldamenean. (Argazkia: Tala).

A. Datorren martxoan hauteskunde erregionalak iraganen dira. Horiei begira optimista al zaude?

A.P. Hauteskunde horiek alderdi sozialistarentzat garai txarrean iraganen dira, egoera orokorra ez bait da funtsean gure alde, baina 1993an Parlamenturako hauteskundeak izango dira, eta ordurako momentu txar hori gaingitua izango dugula iruditzen zait. Izatez optimista naiz.

A. Erraza al da auzapez sozialista izatea Ipar Euskal Herri eskuindar batean?

A.P. Beti oposizioan egoitea borroka latza da, ideiak ez bait dira pasatzen, ditugun kontzeptzioak ez dira onartzen. Beraz, orain dudan lekutik beste lan mota bat egin dezaket, nere kontseiluan gehiengo nagusia daukadalako. Egia da Ipar Euskal Herria orokorrean eskuindarra dela. Elizak bere ardura ere izanen duela iruditzen zait, baina ardura hori ere ez da betirako. Horrelako egoerak ezagutu di-

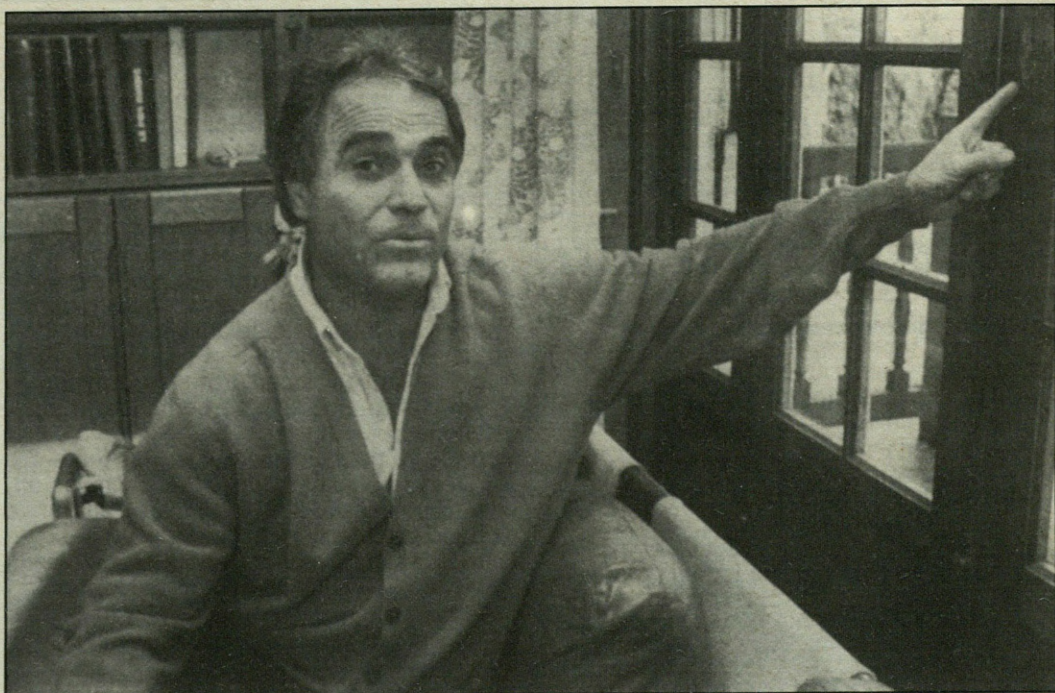
tugu beste lekuetan, Bretainian adibidez, orain delakurte eskuindarra zen, eta gehienbat ezkertiarra da.

A. Ziburun ere langaituen kopurua inportatzen da. Zer nolako metodo erabiltzen dituzue egoera hau aldatzeko?

A.P. Hori ez da gure kuetan bakarrik. Ateraketa aurkitzeko momentuan egoera ekonomikoa orokorrari begiratu behar zaio, bai nazionalari baita mundialari ere, nahitakua zabaldu egin baita. Guk proposamen bat egin ditugu lokalki. Baina guri dagokigu ideia berri batzemaitea, produktu berri bat eskaintzea. Ziburo egoera horri aurre egin

■ «Europa azken bat egingen dugun heinean estatuko bere indarra gaitz joango dira» ●

ez zen orain arte pen-
saketarik egin, egoera
onetara ailegatu bai-
no lehen antolaketa
berri bat aurkitzen edo
ite berriak zabaltzen ez
zen inor saiatu. Aintzi-
neko urteetan aktibita-
e ekonomiarentzako
eremurik prestatzea ez
litzaien gogora etorri,
eta orain falta da. Be-
az, hortan gabilta: lur
antolaketaren plana-
ekin. Etorkizuna
prestatu behar dugu,
eta gaur, bihar hurbildu
nahiko duten enpresak
enpresak errezebitze-
ko. Bestalde, elkarte
bat sortu dugu langa-
bezian daudenei la-
guntza bat emateko. Ez
lira epe luzerako lan-
postuak, baizik eta la-
guntza eskaini deza-

Albert Pery bizkarrean tirokatu zuten telebista ikusten ari zelarik. (Enbata aldizkaritik hartutako argazkia).

leen zerbait. Ez da horrekin
akarik konponduko ara-
oa, baina zerbaiten egiten
aiatzten gara. Ez dugu turis-
moa baztertzen, jende asko
dizi bait da horretaz. Hori ez
gaitz langabezia kopurua
kerragoa litzateke, baina ez
dugu hori egin nahi bakarrik
ere, eta lapostuak sortuko
dituzten egiturak ekar erazi
nahi ditugu. Baina hor erran
behar da lurraren prezioa
ora doala, eta eremu berri
ratzuk erosten ditugularik,
urrera begira gehienetan
abestizamendu pisutsua
baten da.

A. Zer diozu azken urte
orietako lurren prezio
goeraz?

A.P. Askok espekulazioaz
itz egiten dute, baina hortaz
sai hitz eginen dut, zeren
orbaitek erosten duelarik,
este norbaitek saltzen dio.
ur erosleak ez dira euskal-
unak baina saltzaileak bai
ehienetan. Euskaldun ba-
ik beste euskaldun bati lu-
a prezio apalagoan saltze-

ko parada duelarik, kanpo-
ko batek gehiago proposa-
tzen diolarik, prezio hobe-
renean saltzeko zalantzarik
ez du. Kanpotarra ez da
erruduna. Arazo horrek
pentsaketa kolektiboa es-
katzen du. Kostaldeko lur
jabeduna urrezko domina
baten gainean bizi da. Eta
beraien ondasunetaz ahal
adina diru ateratzen saiatzen
direnak ezin ditugu konde-
natu. Bistan da guri ere ba-
dagokigula arduradun pub-
liko garenez joko horretan
sartzea, eta nolabait muga-
tzea.

A. Uste al duzu kostaldeko
urbanizazio plangintza
orokorra beharko litzate-
keela eraikuntza mugatze-
ko?

A.P. Nik uste dut herri ba-
tzuren arteko lur antolake-
taren armonizazio lan bat
egin litekeela, adibidez Do-
nibane Lohitzune, Ziburu,
Urruña eta Azkaine artean,
herri horiek elkarri lotuak
bizi bait dira. Errazago da

batzuen artean antolaketa
berriak eraikitzea. Ez lioke
gainera ezer kenduko ba-
koitzaren berezitasunari.

A. Interesatzen al zaizu eus-
kal kultura?

A.P. Bai, nola ez. Ziburun
sortu naiz, nere familian de-

*eskubidea balio ote du,
zure ustez, euskaldunen-
tzat?*

A.P. Ez diot galdera horri
erantzunik eman nahi. Az-
ken hilabete horietan aldiz-
kari abertzaleetan pareka-
tzeak egiten direla, Jugosla-
bian gertatzen denarekin

■ «Estatuek beren historia dute; ezin da Euskal Herria independentea balitz bezala imajinatu, historia ez bait doa hortik» ●

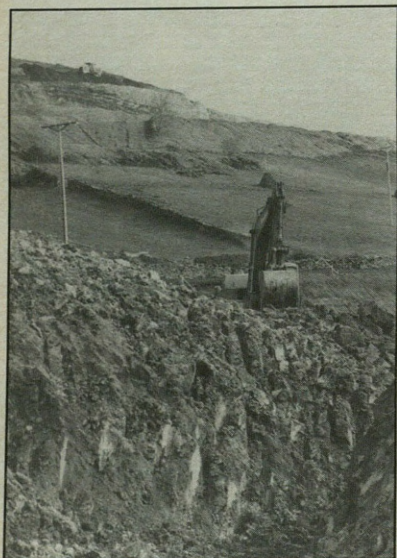
nak sortu gara Euskal He-
rrian. Euskalduna sentitzen
naiz. Nere alderdian ere
euskara defenditu izan dut
orain dela urte asko, ez zi-
daten kasurik egin, beraz
pozten naiz ikastolak garai
hatan sortu izana. Nik eus-
kara eskola publikoan sartu
nahi nuen, gaur egun Ikas BI
bada, lehenago sortu behar
zen hori.

A. Autodeterminatzeko

esate baterako. Nere ustez
parekatze batzuk zailak dira,
estatu guztiek beren historia
dute. Ezin da Euskal Herria
nazio independentea balitz
bezala imajinatu. Historia ez
doa hortik. Maastricht-en
arabera, defentsa amanko-
mun bat ukanen dugu, hor-
tik joan behar dugula uste
dut.

Ixabel Etxeberria

E Z P A L A K

■ OBRAK GELDITZEKO ESKATU DIO HB-K UTELAN-I

MAHAI Nazionaleko kide den Joxe Mari Olarrak azaldu berri duenez, Utelan-ek autobideko obrekin aurrera segitzen badu, «*elkar bizketaren bidea arriskuan jartzen du*». Bere ustez, biziki baldintzatzen dituzte kontsentsuaren bila azken asteetatik honantz egiten ari diren ahaleginak eta arazo luze honen normalizazioa. Horregatik, Utelani obrak gera ditzan eskatu dio. Ez zaio onargarria iruditzen Olarrari, «*Leitzaran salbatzearen alde apostu egin duen jendea jarrera inposatzailerik baldintza dezaten*». Positibotzat jo ditu, Mahai Nazionaleko kideak, Lurraldeko koordinakundearen eginahal guztiak: «*egin dituzten saio guztiek zoriontzea merezi dutela zalantzarik ez dago*». Lurraldeko arazoa konpontzeko duen adina borondate eskatu die indar politiko guztiei.

■ TORTURA SALAKETAK BEREHALA IKERTU BEHAR DIRELA DIO AI-K

AMNESTY Internationalen ustez, agintari judizialek berehala eta sakon aztertu behar dituzte helden zaizkien tortura edo tratatu txarren salaketa guztiak, nahiz eta sendagileen ziurtagirietan kalte fisikoen arrastorik ez ageri. Amnesty Internationalen Zutoia Mitxel parlamentari nafarraren kasua jarri du adibidetzat plazaratu duen txosten horretan. AIk kezka azaltzen du honen inguruan, «*zortzi bilabetetik gora pasatu bait da kexuak epaileen aurrean aurkeztu zirela, eta dirudienez, agintariek ikertzeko inongo abaleginik ez dute egin*».

■ PP-K AFILIATU GEHIAGO NAHI DITU BIZKAIAN

DATOZEN egunetan afiliazio kanpaina bati ekingo dio Bizkaiko PPk, eta horren inguruan, prentsaren bidez iragarkiak plazaratzeaz gain, Estatu espainiarreko liderrak Bizkaira ekartzeko asmoa azaldu dute. Helduko diren liderren artean, Isabel Tocino, Alberto Ruiz Gallardón eta Manuel Núñez aipatu dituzte, besteak beste. Jesus Egiluz Bizkaiko PPko leledunak azaldu duenez, afiliatuetan %20eko igoera lortzea dute helburu. Bestalde, ongi finkatu nahi dute alderdia Ezkerraldean, Arratian eta Durangaldean, beharrezkotzat jotzen bait dute 1992ko hauteskundeei aurre egiteko.

«*PSOek eta UPNk base dauden senar-emazteen antzean ibarduten dute elkarrengatik gaizki esan dabilzanean*».

**Felix Taberna, Nafarroa
Iuko eleduna.
Navarra Hoy, 92-I-5.**

«*Zentro-eskuinetik heldutako jendeak osatu du bai UA eta bai UV; 22 pertsona hauek, lekuz bere geratu ondoren, politikari lekutu nahiandabilta*».
Asmo hauek ez dira esan. E sozial baten erantzuna, pertsonalak baizik».

**Jaime Mayor Oreja,
Euskadiko PPko
lehendakaria.
El Correo Español, 92-I-4**

«*Negoiazio bideak biderrepreziboa ordezkatu behar du*».

**Jon Idigoras, HBko
Nazionaleko eleduna.
Egin, 92-I-9.**

«*Beligerante eta exigent izango naiz Madrilrekin planetan euskal 'Ya kontuan hartzen ez du'*».

**Jose Antonio Ardanza,
Eusko Jaurlaritzako
lehendakaria.
El Diario Vasco, 92-I-9**

G O R D E T Z E K O A K

ARRASATEKO UDALAREKIN BUELTAKA

ARRASATEKO Udalaren funtzionamenduaren berri jakiteko, Gipuzkoako Foru Aldundiak ikerketa soziologiko bat bultzatuko du. Ikerketa burutzeko, Arrasate, bere antzekoak diren bizpahiru herrirekin alderatuko dute. Zein herrirekin alderatuko duten, edota beste ezer zehaztu ez badute ere, hainbat zirkulutan beldur dira ez ote den Zubizarretari alkatetza kentzeko beste saio bat izango.

K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

«EAJ-PSOE gobernua ezinbestekoa da. Espainian ere beharrezkoa da. Bi indar hauen elkartzea agian orago belduko da noizbait, Estatuko administraziora, alegia».

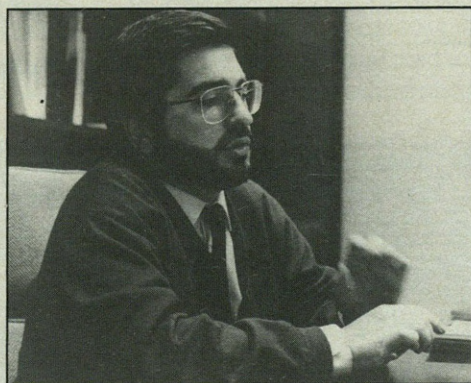
Jose Antonio Agiriano, Espainiako gobernuako ordezkarria EAEn. Cambio 16, 92-I-13.

«Bergarako Besarkadaren ondorioz karlistak Armada liberalean beren aduazioarekin sartu ziren. Soluzio hori bautatu da El Salvadorren».

uan Maria Bandres, EEko europarlamentaria. Egunkaria, 92-I-5.

«Iparraldean dagoen bortizkeria ulargarria da».

Ximun Haran, EAJko Ipar Buru Batzarreko lehendakaria. Egunkaria, 91-I-8.

JESUS EGIGUREN

Gipuzkoako PSOEko idazkari nagusiak 1992 ezkerren espazio politikoa argitzeko urtea izango dela uste du. 1992 bitartekoa zer izan ote den ez du bada ez bada ere argitu. EEren krisiaren ondoren errazagoa izango omen da «konplexu nazionalistarik gabeko ezkerria indartu nahi dugunon arteko kolaborazioa», kultura diferenteetatik etorri arren. Proiektu honen aldeko elkar hizketa bideratzeko, «alderdiaren ateak ireki» behar direla esanaz bota du enbidoa. Noski, nazionalismoari itxi ondoren. Ezkerria eta euskal nazionalismoa, Egigurenentzat, ezin omen dira ideologikoki lotu. Orain EAJrekin zertan dabilen azaltzea falta zaio ●

XABIER OLABERRI

EEko ezkertiar honi belarria samindu dio Egigurenen asmoak. Eta alderdiaren erantzunaren zain luzaroan egon gabe, epelak botatzen saiatu da. Olaberri dioenez, PSOE ez da alderdi bilakatuko, «estatuko funtzionariaren izpirituari utzi» eta bere kasa arrazoitzen hasiko den arte. «Horrelako estatu eredu zabarkituak predikatuz botoak lortu nahi izatea ere... bada marka!» esaten dio Olaberri bere buruari. Alderdiak bada ez bada ere, EEk alegia, berehala isil erazi ditu Olaberriren hitzak. Eta Egigurenek airean luzatutako gonbitea luzatu diote hauek, aireari ezezik baita PSOEri ere: «sor dezagun euskal espazio sozialista!» ●

Georgiako kakanahastearen ikasgaia zer da demokrazia, zer diktadura?

ESKOLETAN egun txikitatik irakasten diren kontzeptuak dira titularreran aipatutako bi berba potolo horiek. Gizarteko bozkailu desberdinetatik ere maiz entzuten ditugu, nahiz eta bakoitzak bere modura ulertzen bide dituen. Georgian ere horrela da. Gamsakhurdia bota arte gutxienez. Orduan, diktadorea eta oposizioa (demokratikoa, noski!) zeuden. Diktadorea kanporatu ondoren, ordea, —hara non!— oposizioko buruzagiek (demokratek) Franco dute 'gidari' edo exenplu gisa. Eta Gamsakhurdiaren aldeko manifestazio baketsuei tiroz erantzuten diete.

Gero eta garbiago ikusi ahal izango da zein den zein Georgian, baina az-

ken asteotako kakanahaspilaren ondoren aguroegi esaten zen bakoitza zer den. Duela urte batzuk EEBBek bakearen Novelerako aurkeztu zutena, edota duela zenbait hilabete demokrata zena eta georgiar gehiengoaren apoioa zuena, bat batean diktadore zorrotz eta gupidagabeena zen, psikopata, lapurra... Irudi hori zabaldu dute behintzat komunikabide gehientsuenek. Gehienok bertan zehatz mehatz zer gertatzen zen jakitetik arras urrun izan garenean.

Eta akaso horrela da, akaso Gamsakhurdiak gauetik egunera izan zituen aldaketa guzti horiek. Egia da, heldu zaizkigun notizien arabera bederen, bere baitan itxi zituela gobernu lanak; mamuak ikusten zituela han

eta hemen, eta gaur lagun zuen bihar etsai zuela. Egia zalaparta eta kontradiktoria zirudielako adierazpenetan. Baina tira, oposizioari buruz askoz gutxiago jakin bere aurpegi demokratiko hori du beharra... Susmagarria gutxi

Tiro eta morterokaden berri izan da, baina inon gutxi argitu da horien atzean zer zegoen. Gamsakhurdiaren Mahai Inguruari gertatu zitzaion, Ieltsinek eta Xenadzeren zereginen analisiak, oposizioaren talde desberdinen azalpen Nahaspila gehiegi eta informagutxiegi, beraz, diktadura eta demokraziaren kontu horietarako. ere, sarritan gartatzen dena.

Jugoslavian ere argitzear dago

George Bush, EEBBetako lehendakariak aintzaren goxotasuna bizi izan zuen iaz. Irak suntsitzea eta, bide batez, «nazioarteko orden berriari» hasiera ematea izan ziren bere garaipen garrantzitsuenak. Bestetik, mende honetako bere etsai historikoaren desagerpena ekarri du. Nazioarteko gorengo mailara igo du, beraz, Bush. Zartatekoa, ordea, etxean jaso du. Ekonomiaren gainbehera geraezinak hautesleen gero eta mesfidantza handiagoa dakarkio. Inperioek ere gahinbehera dute antza. Eta gahinbehera honi osasun arazoak eta Dan Quayle lehendakariordearen irudi kazkarra gehitzen badizkiogu, arazoak pilatu egiten zaizkio Bushi udazkeneko hauteskundeei begira. Lagungarriak behintzat ez dira.

Gezurrezko herriaren egia

GEZURREZKO edo itxurazko herria ernetzen zaigu gogoan Jugoslavia aitatzean, batu ezin diren zatiekin osatutako herria, alegia. Halaxe itxuratu bait zen Europako lehendabiziko gudaren ondorioz bestelako bake itunetan, sei errepublikaz osatuta dagoen herri sutsu hau.

Tito Mariskalarekin lehenbizi eta bere jarraileekin geroxeago enda eta herri jakintza bat baka-rreko herriaren tankera ematen saiatu baziren ere, orain, komunismoaren porrota dela eta, hara zein azkar berpiztu diren abertzaletasuna nahiz gorroto zikina. Errepubliken arteko mutur saldak larriak direla garbiro egiaztatzeko aukera izan dugu azken egunotan baina elkar ezin ikusi hori azaltzen duen zargatia idoreteko, ondorengo kakoak kontutan izan beharko ditugu:

JUAN MANUEL VELAZQUEZ
EHuko zuzenbideko irakaslea

BATETIK Serbiaren nagusitasuna. Serbiak bait ditu bizilagunik gehienak eta bertako biztanle askok, Federazioko gudaloztearen zatirik haundiena osatzen dute. Bestetik, Esloveniak Federaziotik aldendu eta Europako herri aberatsen taldea harrapatzeko erronka du. Kroaziarrek, berriz, heuren lurraldea gero eta bertakoago ikusten dute Serbiaren sogak murri guztiaz jabetzen dituelako. Gainera Kroazian bertan serbiar pila bizi da eta herri zanpatu bezala dihardute (Kningo matxinada adibidez).

BESTALDE Kosovoko bizilagunik asko albaniarrek dira, asmorik nagusia Albaniarekin bat egitea dutelarik. Mazedonia ere banatuta dago. Jugoslavian ez ezik nazionalitate honek ba ditu zatiak Grezian nahiz Bulgarian.

Argi dago beraz, nazioarteko eta barne gatazka honen konponbideak Jugoslaviako nazionalitate guztien burujabetzaren aitormena eskatzen duela, gutxiengoekin begirunea izanez eta heuren askatasuna lortzeko bidea emanez, gero egitazko Estatu federal bat eratzeko, baina nagusikeriak baztertuz, nagusikeria nazioarteko mailan gezurrezko anai-tasunak egiten bait du.

bait gauza. Gerra kontuak baretu dira behinik behin. Baretzera ez doana —aldrebes— serbiarren arteko desadostasuna da. Europako soegileak zeramatzan helikopteroaren ostean gauza ugari gordetzen dira. Hasi apropos egindakoa denetik eta serbiar batasunaren etorkizuneraino.

ISTRIPU edo erasoak argi erakusten du Milosevic lehendakaria gorriak pasatzen ari dela serbiarren ezpata kontrolatzeko. Dagoeneko Kroaziako Krajina Milan Babik serbiar buruzagiak, heltzearen diren 'kasku urdinak' tiroz hartuko dituela jakinarazi du. Milosevic bere aurka jarri zaion arren, egoerak eskuetatik bidenabar alde egin dion adierazle ugari daude. Esanguratsuen Veljko Kadjevic defentsa ministroaren dimisioaren on-

— Serbia gero eta isolatuago dago eta Adzik modukoen jokaerek nekez lagunduko diote isolamendutik ateratzen ●

doren, Blagoie Adzik erradikala izendatu dutela aipatu posturako. Adzik kasku urdinak' kroaziar eta serbiarren artean tartekatzearen aurkako sektorearen buruzagietarikoa ei da, eta helikopteroa botatzea estatu kolpe baten lehen ahalegina besterik ez ei zen.

Gero eta isolatuago ageri da Serbia, eta Adzik eta antzerakoen moduko jokaerek nekez lagunduko diote isolamendu horretatik ateratzen. Kroaziar agintariak, bitartean, pozarren laude. Bake giro nahiko handia, serbiarrak euren artean borrokan, NBE gainean, eta gainerago oraindik Kren ezagutza ofiziala.

Lukas Martinez

Konkista salatzeke ekimen nagusiak Nicaraguan iraganen dira

Indioen 500 urteko ihardokitzea

Orain dela aspaldi, eskoletan banatzen zizkiguten liburuen arabera, Colón 1492ko urriaren 12an Ameriketara iritsi zen. Geroztik, iragan diren urteetan basakeriak, mespretxuak, zapalkuntza izugarriak bizi izan zituzten bertan bizi ziren nazioek. Aurten, Europak Ameriketako aurkikuntza ospatu nahi du baina jadanik genozidioaren semeek beren protestak zabaltzen dituzte.

BI ospakizun inportanteak iraganen dira aurten. Alde batetik Ameriketako aurkikuntza eta bestaldetik Europako merkatu zabalaren irekitzea. Bi gertakizun horiek lotu daitezke, batek indartzea bertzeari esker lortu duelako. Ameriketako nazioak zapalduz indar ekonomiko izugarri bat sortu zen Europan. Gaur egun estatu indartsuen politika eta logika berarekin, herri pobreak zapalduz Europa azkar eta batua eraiki nahi da.

Colónék Amerikak aurkitu zituela erratean, Europatik egindako historiaren irakurketa egiten da bakarrik. Ukatu nahi da egun hori baino lehen Ameriketako nazio horiek zuten

kultura, ekonomia, beste nazioekin ordura arte ukan zituzten trukatzek... Elizak ere bere konkista egin zuen, Colónék berak «Christo faren» izenpetzen omen zuen, kristo eramaten duena. Garai hartan ere apez batzuek indioak defenditzen zituzten. Gai hori aipatzen dituzten dokumentoek Zumarraga apezpikua, Francisco de Vitoria teologoa, Bartolomé de las Casas dominikanoaren izenak ematen dizkigute famatuaren artean, besteak beste.

Alta bost menderen buruan Santo Domingo uharrean 1984ko urriaren 12an, Joan Paulo bigarrenak, Aita Sainduak, ohartzen zuen mende berriaren konkista, munduan zeharreko kristo-

ren mezuaren zabaltzearen garaipena. Jadanik indio erakunde batzuek beren erantzuna eman dute: «Aurkikuntzaren V Mendeurrena ospatu dute; guretzat gure zoritxarraren bostebungarren urtea izango da». Aurkitze horren ondotik eta XVI mendean zehar, Europak kontinente osoak hustuko zituen. Bere indarra inposatuko zuen munduan zehar. Ameriketan alde batetik genozidioak sortuz, epidemiengatik, gerlengatik...

Baina beste ondorio batzuek ere izan zituen. Afrikatik uztarpekoak eraman zituzten, ingelesek indioa harrapakatu zuten. Kultura osoak ukatu eta desagertu ziren, nazio osoak mapatik ezabatua. Beraz, gaur egun Hirugarren Munduaren zorra aipatzen delarik, Euro-

pak zor dion dirua aipatzen gain, zor historiko eta erakundelak ere kontuan hartu beharko lirakeke ospakizun horietan.

Protestara antolaketak

Dagoeneko indio nazioak antolatzen ari dira, bilduraz V Mendeurrenari eusteko nahi zaion irudiari beren ikuspuntua azaltzeko. Bogotá, bilduraz indioen erakunde batzuek ziotenez «Konkistaren bortizkeria ez da iraganeko bortizkeria». egungo ospakizunaren euren kultura eta ekonomia miaren itotzea bultzatzea dela jakinarazi nahi izan zuten.

1988an Ecuadorreko indioen erakunde batzuek «500 urteko indioen dokitzea» kanpaina bultzatu zuten. Ihardokitze bakarrik aipa daiteke nazio horiek urte guztian horietan egin duten arazoaz, eta gaur egun duten ber egoera jasateko. Handik etortzen diren kuko batzuek ez dute terik erraten. Maurice

Indioei «berdintasuna, askatasuna, anaitasuna» lema ez zaie oraindik egokitzen ●

moine kazetariarentzat, «gaur egun indioa bere herrian baztertuta da, ez zaie goiko ardurarik uzten. Brasilen ere desagertzeko arriskuan daude».

1989an indio mugimendu eta zenbait herritako egitura herrikoien artean hurbilze-elkartze bat izan zen, egitura antolatuen arteko elkar lanaren premia arautuz eta konpainia berri bati hasiera emanez. Elkarren artean pentsaketa ko-

Izpirituari doazkion gauzak galdu baldin baditu, indioa bila da».

Guatemala: beldurraren herria

Lanpaina bat burutzea erabaki zen 1992an «500 urteko ihardokitze indio beltz eta herrikoia» lelopean. Europako estatuei eta Vatikanori zuzendutako dei bat

Desberdintasunak badaudela kontuan hartuta ere, indioen eta herritar mugimenduek erantzun amankomuna emango diote V Mendeurrenari

ektibo bat hasi zuten konkistaren ondorioak aztertzeko, oroitzapen kolektiboa eta martirioen oroitzapena berreskuratzeko, alternatiba ainizkor eta demokratikoak eraikitzeko.

Guatemalan, Quetzaltenango herrian, beste denboratan gudu oso gogorrak izan ziren espainiar eta indioen armaden artean. Gaur egun oraindik indioak daude. Bertan biltzea erabaki zuten erakunde herrikoiei eta indioen artean 1991ko urrian. 35 nazio eta 28 estatutako talde herrikoien 375 ordezkariak bildu ziren.

Biltzar inportante honen ondoren erabakiak hartu ziren. Bildu zirenen desberdintasunak gaindituz, «jasaten ditugun politika liberalak borrokatzea» erabaki zuten. Marcos Parado indioen eta indioak ez diren artean sortu den arazo bat aipatu zuen, «Konferentzia bonetan alderdi izpirituala ahantzi dugu. Alta indioentzat garrantzitsua da.

luzatu zieten ospakizunik antola ez zezaten. Halaber, 1992ko urriaren 8tik 12ra arte, kontinente osoan greba batera deitzen zuten.

Guatemalak hilketa politikoaren tasaren errekor mundiala dauka oraindik. Indioen egoera ez da hobetzen. 9 milioitako populazioarekin, lan egiteko adina dutenen artean milioi batek ez du lanposturik. Herri honetan ere herriko jendea antolatzen saiatzen da, errepresioak egin dituen alargunak elkartean antolatu dira (Conavigua); giza eskubideen alde eta indioen kulturaren aldeko talde bat dago, UASP (Erakunde Sindikal eta Herrikoien Bata-suna) eta 16 elkarte biltzen ditu.

1991n zehar ere manifestaldi erraldoiak antolaru dituzte eta Guatemalako 20.000 indioek parte hartu zuten 1991ko urriaren 12an, Quetzaltenango herrian Ameriketako indioen konferentzian. Guatemalako indioen eskakizunak ez dira

Indioek oraindik zapalduta jarraitzen dute

beste mundukoak: errepresioaren gelditzea, hilabete-sarien igotzea, eta bertako gerrila eta gobernuaren arteko negoziazioa dute eskatzen, azpimarratuz kontuan hartuak izan nahi dutela negoziazio honetan.

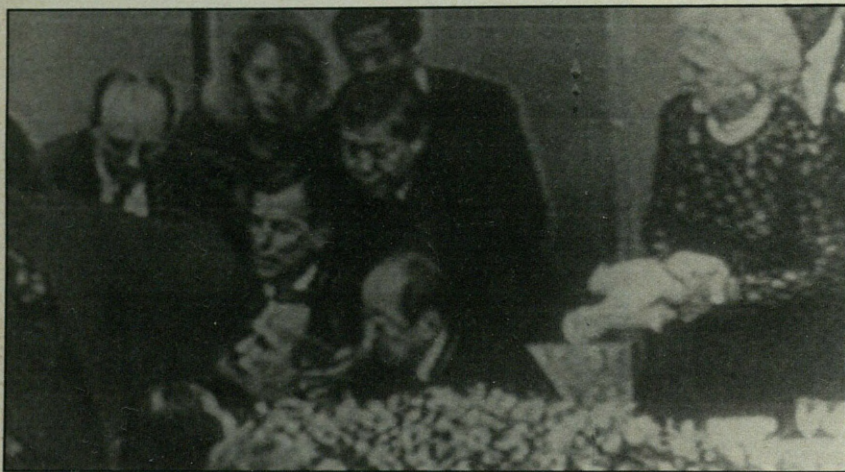
1990ean gobernu eta gerrilaren arteko negoziazioak hasiz geroztik, biztanleen egoera okertu egin da: antolatua den jendearen aurkako mehatxuak dira, 1991ko uztailaren 30ean Anson Yong «Financial Times»-eko korrespontsala hiltzen dute, epaileak mehatxatzen dituzte... Baina armadak ez du negoziatziorik nahi. Eta EEBBek be-

giek ixten dituzte, armak bidaltzen dituzte. Bakarrik amerikarrak hiltzen dituztelarik kezkatzen dira. Kasu horretan, Myrna Mack Chang Antropologoa eta Michael Deri-nen hilketei buruzko inkestak bururaino joateko arazoak izango dira.

Indioek ez dute inongo segurtasunik, miserian bizi dira, «berdintasuna, askatasuna, anaitasuna» lema ez zaie oraindik egokitzen, eskubide minimoak ez dira errespetatzen. Europak eskubidea ote du konkistaren urtemuga ospatzeko?

Ixabel Etxeberria

HISTORIA ETA GERO

■ CNN-K BUSH-EN HERIOTZA IRAGARRI ZUEN IA

CNN kate amerikar ospetsuak George Bush estatubatuar lehendakariaren heriotza iragarri zuen ia ia, honek Japonian konortea galdu zuenean. Antza, Bushen mediku pertsonala moduan aurkeztu zen batek CNNra deitu zuen eta lehendakaria hil zela iragarri. Airera atera behar zen azken unean bota zuen atzera telebista kateko arduradun batek. CNNn gertatutakoa «The Washington Times» egunkariak eman zuen argitara hurrengo egunean, eta CNNren aldetik ez zen inolako erantzunik izan.

■ AGINTARIEK ERE ISUNAK ORDAINTZEN DITUZTE

NOIZEAN behin gutxienez agintariek ere isunak ordaindu behar izaten dituzte. Oraingoan Erresuma Batuko Alan Clark defentsa ministrordeari egokitu zitzaion ordaintzea, poliziak bere «Porsche 911»-ean 150 km/o abiatu harrapatu zuenean. Baina isu-

naz gain, auzia landu zuen epaimahaiak hamalau egunetarako gidatzeko karneta kentzea erabaki zuen. Hala ere ministrodeak ez bide du arazo handirik izango 16.000 pezetako (800 bat libera) isuna ordaintzeko, ezta leku batetik bestera abiatzeko. Gidari ofizialari deitu eta kitto.

■ IMELDA MARCOS LEHENDAKARITZARA

IMELDA MARCOS, Ferdinan Marcos Filipinaseko diktadore ohiaren emazteak iragarri duenez, Filipinaseko lehendakaritzara aurkeztuko da. Baina harrigarriena, bere senarrarekin hogeiterteko diktadura zuzendu ondoren, honako adierazpenak modukoak egi-tea da: «Txiroak bizi diren lekuak bisitatu ditut, eta bura eskandalua da. Gure herriari miseria gorritik ateratzen lagunduko dion norbait behar da. Nere berria miseriatik ateratzeko irabazi nahi dut». Imelda Marcos ezaguna da bere handikerien-gatik, horien artean bere jantzitegi pertsonala adibidez: 1.200 pare zapa-tak, 508 bata, 427 jantzi eta 71 betaur-reko.

E
L
E
M
E
L
E

«Oso begiko dut Franco komunismoaren zabalkundeari Europan zehar galga jarri zion eta»

Jaba loseliani, Georgian batzorde militarreko buruzagia.

«Ukraniari leialtasuna zion egiten dioten bitartean, ofizialen jatorriak ez dira axolirik».

«Leonid Kravtjuk, Ukrainiako lehendakaria»

«Soegileen aurkako eraso»-L bake prozesuaren aurka aurrez pentsatutako sabotai da».

Gianni de Michelis, Italiako atzerri ministroa.

O I H A R T Z U N A K

BOST MILIOI AFRIKAR HIES-AK JOTA GERATUKO DIRA AURTEN

AFRIKAN gaur egun bost milioi pertsona HIESak jota bizi dira. Eta aurtengoan beste bost milioik hartuko dute gaitza. 2000 urtera heldu baino lehenago Afrikan 10.000 haur umezurtz geratuko dira beren gurasoak HIESak jota hilgo direlako. Gazteria da gaitzak gehien eragin duen populazio sektorea eta honek erabateko eragin zuzena du afrikar ekonomian. Honek esan nahi du urte gutxira, Afrikako populazio aktiboaren alderdi garrantzitsuena gaisorik izango dela. Horrela, bada, Munduko Bankuko ekonomisten esanetan HIESaren eraginez afrikar ekonomiak bere %30ean egingo du atzera.

«Hasieran Gamsakburdiak berria bere alde zuen. Independentzia aldarrikatu zuenean georgiar guztiok egin genuen negar, baita nik ere. Bainagero pragmatismoa eta elkar bizketa faltatu izan zitzaizkion».

Jorge Bagration,
Georgiako koroaren
oinordekoa.

SESB OHIKO MALETATXO NUKLEARRAREN FUNTZIONAMENDUA

MALETATXOA ez ei da bakarra, bere 'baitan' beste bi maletatxo ditu. Beraz, hiru dira: bata Ieltsinek berak duena, bestea defentsa ministroak —kasu honetan Xaposnikov, armadako buruzagi nagusiak—, eta hirugarrena Gorengo Estatu Nagusiko buruzagiak (oraindik izendatzeko). Lehendakariaren maletatxoan misil bakoitzak bere kodigo sistema du. Lehendakariak misil zehatz bat jaurti nahi duenean, ordenarekin batera misil horren kodigoa pasatu behar dio defentsa ministroari (hiru zenbaki adibidez). Ministroak bere sisteman sartu behar ditu zenbakiok, eta horrez gain berak dakien beste hiru sartu. Eta azkenik, Gorengo Estatu Nagusiko buruzagiak beste hainbeste egin behar du, hots, gainontzeko sei zenbakiei bere hirurak gehitu behar dizkio.

«Datorren urtarilaren 16an botoa FISri ematen ez diotenei Alak kontu garbiketa eskatuko die».

Mohamed Saisd, Aljeriako
FISko buruzagia.

Bihotzekoan ere, etorkizuna organoen trasplanteen bidetik dator

TRASPLANTEAK, HIL ALA BIZIKOAN

Etorkizuneko medikuntza trasplanteetatik dator. Egun, munduan heriotz tasarik handieneko gaisotasunek, bihotzekoek, badute Euskal Herrian ere, Iruñean, sendatzeko (trasplante bidez) aukerarik. Ehun inguru dira orain arte bertan egindakoak, eta emaitzak positiboak izan dira. Teknika berriei ez zaie ateak hertsia, eta ikerketek jarraitzen dute.

ORAIN dela urte garte, zenbait bihotz-gaisotasunek ez zuten sendagaririk. Bizi-itxaropen gabe bihotza gelditu irauten zuten gaisoek. berean, azkeneko han

Iruñea, 1991ko otsailak 20. Estatu espainiarrean «kardiomioplastia» egindako 1. ebakuntza kirurgikoa.

kadetan, heriotz tasarik handieneko gaisotasunak, herrialde garatueta batez ere, bihotzekoak bilakatu dira. Honek, modu erabakiorrean, bihotz-trasplanteen ikerkuntzaren aurrerapena baldintzatu eta bultzatu du.

1960tik aurrera hasi ziren mundu osoan zehar bai giza bihotz zein artifizialen trasplanteen ikerketan. Stanford-eko unibertsitateko taldea izan da egun ezagutu eta erabiltzen diren ia aurrerapen esperimental zein kliniko gehien ikerkuntza arrakastaz burutu duena. 1984an, berriz, izan zen Euskal Herrian egindako lehenengo bihotz-trasplantea, Iruñeko Klinika Unibertsitarioan. Gaur egun oraindik ere, ez da Euskal Herriko beste inongo osasun zentrotan bihotz-trasplanterik egiten. Nafarroakoan, dagoeneko, «100 inguru» egin dira, bertako informazio zuzendaria den Jose Ramon Unzuek adierazi digunez.

Gaur egun, bihotz-gaisotasun terminalen soluzio bakartzat jotzen da, honez gero, trasplantea. Artifizialak, aldiari aldiko tratamendurako bakarrik erabiltzen dira, eta bihotz naturala da etorkizunari begira eta irauteko esperantzaz egiten den bakarra.

Trasplantatzeko aukera (bakarra eta beharrezkoa) daukaten gaisoak hil ala biziko egoeran izaten dira, berdin tratamendu mediko eta kirurgiko egokirik izanda ere. Trasplantatuak izan eta gero, berriz, daukaten arrisku faktore handiena organoa ez onartzea izaten da. Bera ekiditeko asmoz tratamendu berezian izaten dira, eta infekzioen agerpena errazten dutenez, gaisoek jakinaren gainean egon

Mari Jose Zaldua, bihotza trasplantatutako 26 urteko donostiarra.

«Bizitza nerea zela uste nuen, ezin nuen sinetsi»

BI urteko alabaren ama, orain dela bi urte, 24 urterekin, bihotzeko trasplantea egin zioten. Iruñeko Klinika Unibertsitarioko berrogeigarren trasplantea bazen ere, bertan egindako lehen emakumezkoa izan zen. Gaur egun ia bizimodu normala egiten du.

ARGIA. *Bizimodua aldatuko zitzaizun...*

M. J. ZALDUA. Bai, lehen ikasi eta lan egiten nuen. 23 urterekin bizitza nerea zela uste nuen, ezin nuen sinetsi, baina minez hasi nintzen, angustiak zirela esaten zidaten bihotzean zerbait neukala ikusi zidaten arte. Nik ez nuen ezer nabaritzen, baina medikatzen hasi behar izan nuen, poliki bizimodua aldatzen ...zaindu behar nuela, oso gaizki jarri nintzen arte.

A. *Zertan ari zinen orduan?*

M.J.Z. Bilbon lanean ari nintzela oso gaiso jarri nintzen eta ingesatu behar izan nuen. Iruñera eramane ninduten eta neukanaz konturatzen hasi nintzen orduan, gogorra izan zen.

behar dute eta berau onartu. Edozein kasutan ere, oreka emozional handia behar dute tratamenduarekin aurrera egin ahal izan dezaten.

■ Trasplantatuek oreka emozional handia behar izaten dute tratamenduarekin jarraitu ahal izateko ●

A. *Nola hartu zen nuen?*

M.J.Z. Sendagi-leak esan zidanean ez nuen gaizki hartu. Bi aukera baino ez nituen: trasplantea egin ondo aterako zen ustean ala ez egin, eta heriotza berandu baino lehen iritsi zain egon. Ez nuen batere dudatu. Trasplantea egin baino lehen ezkondu nintzen, eta alaba eduki behar nuela komentzitu nengoan eta ekarri egin nuen. Zazpigarren hilabetea zesarreakin jaio zen, etxera etorri eta hogeigunetara oso gaizki jarri eta segituan ingesatu behar izan nuen. Bi hilabetetara trasplantea egin zidaten.

A. *Zertan aldatu zaitu trasplanteak?*

M.J.Z. Erabat aldatu nau. Dena desberdin ikusten dut. Oso gogorra izan da baina merezi izan du. Ez nintzen ezertaz enteratu, baina izugarria izan da. Orain orduak eta orduak pasa ditzaket hitz egiten, neretzako bitala da guzti hori.

A. *Zer esango zenioke trasplantearen zain dagoenari?*

M.J.Z. Lehenbailehen egiteko, eta ilusiorik handienarekin. Eta esnatu eta gero, kalera ateratzeko ahal duen guztia borrokatzeko.

A. *Eta kaleko jendeari?*

M.J.Z. Inor ez dagoela trasplantearen beharraz libre esango nioke. Nik ere ez nuen ezer, eta urte batean trasplantea egin behar izan nuen. Jendeak kontzientziatu beharko luke, emaileak behar dira, oraindik ere organoaren zain hiltzen den jendea badago; hori denon artean konpondu beharko genuke.

man ahal izan dezaten. Bestalde, beste zenbait gaisotasun ezin dituzte izan. Esate baterako, diabetes, biriketako hipertentsioa, infekzioak eta beste hainbat gaisotasun terminal. Trasplanterako organo emailei dagokienez, garunez hilak eta atzeraezinak izan behar dute, normalean istripuek

Bihotz-trasplanteetan lortzen ari diren era guztietako aurrerapenei esker, ez onartuen kopurua gutxituz doa.

edota garun-odolisuriketak eragindakoak. Gehienez 35 urte eduki behar dituzte eta infekzio eta gaisotasun kardiobaskularren arrastorik gabe. Biak, emalea eta hartzailea aukeratu ondoren, odol bateragarritasuna ere eduki behar dute. «Organoak, transplantatzeko garaian, hotzean egon behar du, eta gehienez hiru ordutako tartean egon daiteke gorputz batetik atera eta bestean ezarri arte», Fernando Coello Gipuzkoako Odol Bankuko sendagile eta ALCERko partaideak zehazten digunez.

Gaur egun bihotz-trasplantea egiteko behar ha inbateko giza prestakuntza zein medikoa eskaini dezakeen osasun zentrorik, Hego Euskal Herrian, Nafarroan baino ez dago. Donostian eta Bilbon organoen erauzketak egiten badituzte ere (Donostian, esate bate-

rako, zazpi 1990ean eta lau 1991ean), bihotz-trasplante guztiak Iruñera bidaltzen dituzte. Jose Ramon Unzuerekin itzuliaz, zera agertu digu, «oso bilakaera garrantzitsua izan dute hasi ginenetik. Hasieran hiruz-

ez onartuen kopurua gutxituz doala esan daiteke. Esperientzia, tratamenduan ere, gero eta eragin-garriagoa izaten dela argi dago».

Ikerkuntza berriei dago-kienez, bestalde, egunetik

kontzientziaturik plantearen beharraz, bere beharrean dauden berriz, gero eta gehiago dira. Emaileen behar ohartzea gero eta nabaragoa izango da».

Honen harian ari dira goeneko, nazioarte maila bezala Euskal Herrian teknika berriak esperimintatzen, eta honen lekuan Donostiako Poliklinikan orain dela aste batzuk batekin egindako «kamiooplastia» izeneko plantearen teknika osatu berri baten esperimintu Nafarroako Klinika Unitasitarioran ere hasi dira goeneko erabiltzen, oraindik esperimentaldia ere, «ikusten zaio teknika honi posibilitate berriak», bertatik adierazi dute.

■ «Azken urteotan 22 trasplante inguru egiten ditugu, eta emaitza onak eman dituzte: %80 bizirik ateratzen da» ●

J.R. UNZUE

palau egiten ziren urtean, eta azken urteotan 22 inguru egiten ditugu. Eta emaitza onak eman dituzte: bataz beste %80 bizirik ateratzen da. Teknika nabiko berdintsua jarraitzen da hasieratik hona, eta lortzen ari den era guztietako aurrerapen eta perfektzionamenduari esker,

egunera egiten ari diren lanek etorkizuna bide horretatik datorrela ziurtatzen dute. Iritzi berekoa agertu zaigu Kolde Nabarlaz, ALCER Gipuzkoako ardura-duna; «aurrerantzean ere, zalantzarikgabe, obitu beharko dugu trasplantearen errealitatera. Oraindik ere biritar asko ez dago batere

Patxi Sarriegi

ITXAROBORDA

bestaldean

S U S A P O E S I A S A I L A

FOTOKONPOSAKETA

ANtza

INPRIMATEGIA

Lasarte-Oriako Industrialdea, 1-2 Pabiloiak
Tfnoak: (943) 37 15 45 Faxes: (943) 36 54 93
37 07 38

GRAFIKAGINTZAN AURRERA GOAZ

GIZARTEKO HOTEL HOTZA

Metropoliaren itxura hartu du Bilbok. Gero eta gehiago dira, 'metropoli' honetako kaleetan ikusten diren arlote zaharrak eta barraskiloak bezala, euren ondasun guztiekin dabiltzanak, bizitzaren gorabeherak jasan dutenak. Gaua heltzen denean zabortegietan begiratu eta lo egiteko txoko egoki bat aurkitzea dira egin beharrak.

ESKUAK dardarka, oraindik kolmearen ondorioak jasaten ari da. Kolmea,

alkoholikoen metadonak, bihotzaren taupadak bizkortu eta izerdi eta hotzika-

rak eragiten ditu alkohola edaterakoan. «Orain arte Lagun Artean —alkohol eta

drogazaleak jasotzen dituzten elkarteak— egon naizena bihurrikeria bat egin nuen eta zigorra jasaten naiz. Egun gutxi berritu bueltatuko naiz. Bitartean bemen nago». Azken egunetan mozkortuta botik ibili da eta horregatik bere alaba haserretuta goela berarekin esan du.

Bilboko Gran Vian egoten da kitarra jotzen, eta askoren artean 'maisu zaharraren' ezizena irabazi du. Bere ondasun guztiak erosketak egiteko gurdi batean gordetzen ditu.

Ardoa bihurtu da arloteen eguneroko janaria. Duela pare bat aste Bilboko kaleetan aurkitu zuten amona bat hotzez hilda joan den astean, San Nikolas elizaren barruan beste bat.

Eguraldi onez, parkeak bihurtzen dira biltokia. Gauez arriskutsua dela eta, nahiago dituzte autobusetako geltokiak edota kaleko atariak.

Aurreko egunetik Bilboko udal aterpean egiten du lo. 40 urte inguru izango du baina eskuak begiratuta 80 urte latz antzematen dira.

'Erretzaileen zonalde'tik aterpearen sarrerako kon-

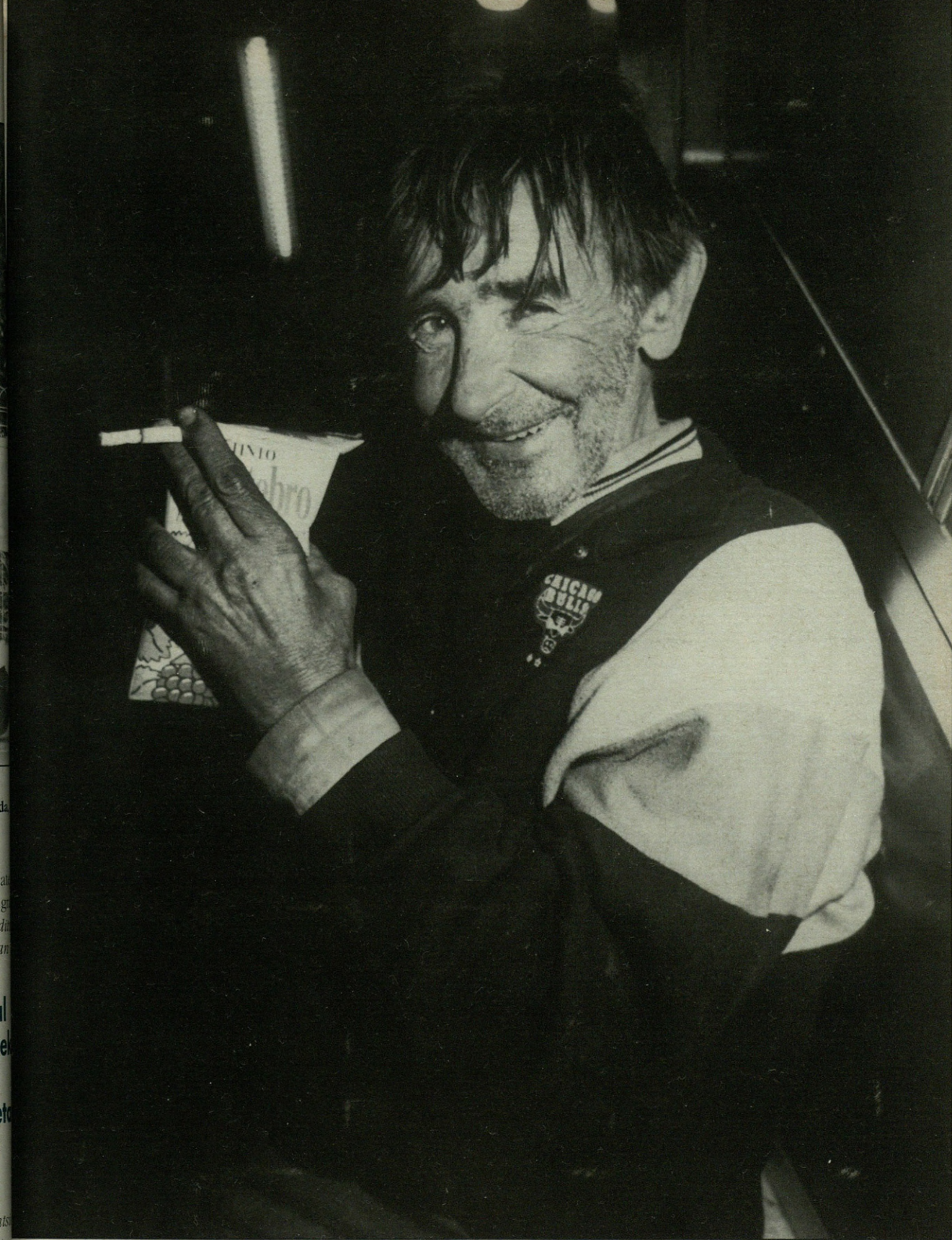
tuak entzuten dira. «Ez da-goela oberik ez zuretzat, ez inoretzat». Ohe eska-tzaileak baxu hitz egiten du. «Ea ulertzen didazun. Ez-da-go-e-la-o-be-rik». Hori entzunda, aurreko egunean

Dimas Sañudo, Ongizata negoziaren hitzek gure eman zidaten. «Ezin du kalean utzi. Aterpean

Bilboko udal aterpean lo egiten eskubidea hiru hileko sei egunetara mugatzen da

badago lekurik, pentsatzen bidaltzen ditugu.

Gizonezkoen aterpean giro dentsoa antzematen da. Gu ez bagina bertan ezagutzen euren artean ez luketela zaila egingo iruditzen zait. Hori koitzak badu nahikoa gure kanarekin. Celtas, Habatzen Ducados batzuk erre

...bokoari eskatu. Dutxetara
...hurbiltzen direnak edota
...ezarekin handik hona dabil-
...zanak zerbait arraroa izan-
...it. go bagina bezala begiratzen
...aituzte. Zahar bat hurbildu
...bataigu:

— «Erreportaia bat egi-
ten ari zarete?».

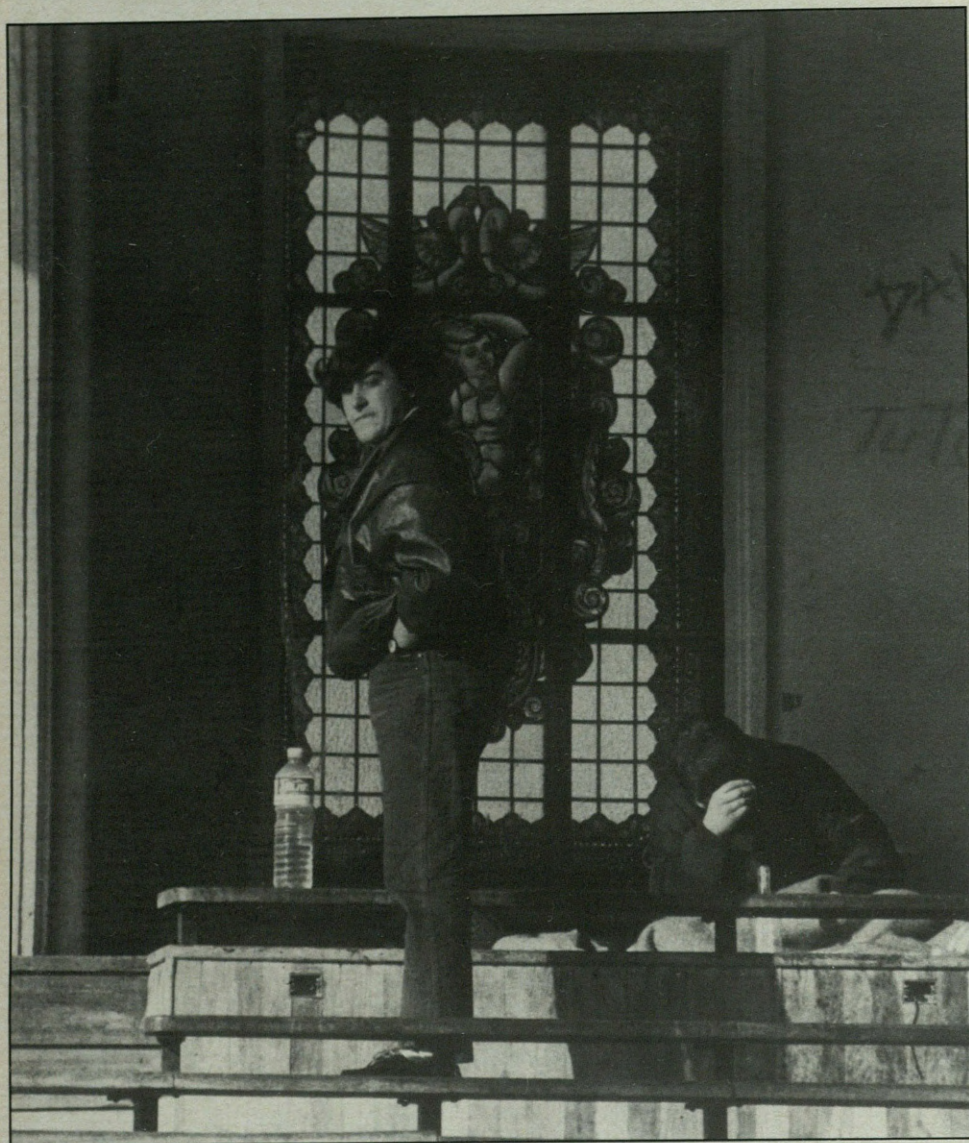
— «Bai».

— «Oso ondo iruditzen
zait», eta berriro bere lekura
buelatu da.

Mairu gazte bat pasatu da,

ez du 18 urte baino gehiago
izango. Beltzak ere badau-
de, gazteak eta isilak. Mi-
guel Angelek aurkeztu du
bere burua. 31 urte du eta
egun horretan txinbera bat
eta zenbait zinta lapurtu ditu

**Tren geltokia leku egokia
da neguko hotzetatik alde
egiteko eta tetra briketik
zenbait tragu hartzeko.**

Arenaleko Kioskoa, usoen artean, jubilatuen artean, metroko lanen artean, egunaren beste zati bat emateko lekua da.

auto batetik. Berak esan digunez, azken 10 egunetan 5.000 pezeta 'zaldi' sartu ditu bakarrik, pupilak dilatuta izan arren. Duela gutxirarte egunero 3 gramo sartzen zituen, 42.000 pezeta. Lagun Artean ezagutzen du baita ere. «*Han primeran nengoen baina bronka bat izan nuen tipo batekin eta alde egin behar izan nuen. Otxarkoagakoa naizeta bankideak baditut baina ez lagunak. Droga trafikatzan ibiltzen dira eta zulo horretatik ateratzea nahi dut, ez didalako ezer ematen. Neukan guztia 'jan' dut eta orain ez dut ezer, ez etxerik, ez dirurik,*

ez emaztegairik...».

Galegoek duten doinuaz hitz egiten dute. Galiziatik atera zirenetik, Asturias, Cantabria, Logroño, Gasteiz, Donostian egin dituzte hainbat geldialdi. Udaberri eta udako nekazal denboraldiak amaitzen direnean, hiritik hirira mugitzen dira, aterpetik aterpera. «*Udalek burrengo herriraino helitzeko biletea ordaintzen digute normalean, edota dirua eman*». Aterpeen dinamika ondo ezagutzen dute. «*Gasteizekoa oso ondo dago eta hau, Bilbokoa, ere bai. Hemengo laguntzaile soziala oso neska enroilatua da. Va-*

lladolidekoa nabiko karra da eta beste bormetan...». Lehenengoak ateen zerrenda osoa azaltzen duen bitartean, bigarrenak azaltzen digu nolagun batek aterpetik aterpera ibiltzen zelako, bi atzerosteak lortu zuen, «*bat berrarentzat eta bestea ematearentzat*».

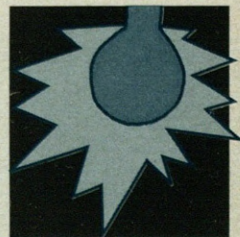
Miguel Angelek erakutsi digun txinbera gordetzen duen bitartean beste tipu batekin hitz egiten ari da.

■ Nekazal denboraldia bukatuta eta gero, arloteria bihurtzen da negu lanbidea ●

baztar batean. «*Badakizue zu...?*». Miguel Angelek aurpegira begiratu galarantz dio, «*...amerikarra da*». Negozioa amaituta eta gero, Miguel Angel, txinbera eskuan duela, galegoarengana hurbildu eta esanez «*gaur mairuak gortuko ditugu. Ikasidute baiek nor garen*». Galegoak ez dio ondo ulertzen. «*Zu ez zaramairua izan ezta?*», galdetu dio Miguel leke galegoaren aurpegi ikusiaz. «*Bokatak zenbat balio dute alboko tabernan?*», galdetu du sudur eskuarekin gogor igurtzen duen batek. «*300 pezetan erantzun dio alboan gogoak. Txanponak atzeratzen poltsikotik, zenbatu kalera atera da egun hori tako afaria konpondu dagoela ikusita. Eta gurela egunero.*

Myriam Gartzia
Aitor Bayo

ARGIA

LIBURUDENDETAN SALGAI

EUSKAL KULTURAREN URTEKARIA 91

- Diseinu berria
- Euskal Kulturaren agenda gaurkotua
- Mahai inguru interesgarriak

EGUTEGIA 1992

- Takoan joango da
- Santutegia, ilargi, itsaso eta eguzkiaren datuak, txisteak, errezetak...

Fernando Buesa EAeko Hezkuntz sailburuak kezka biztu arazi du

IKASTOLEI ARAZOAK AMAITZEN EZ

Iazko
abenduarien
17an bildu zit
Eusko
Jaurilaritzako
Hezkuntz
Saileko
Sailburua eta
Ikastolen
Elkarteko
ordezkariak.
Elkartekoek,
Buesarekin hit
egin ondoren,
zalantzan
jartzen zuten
Oliverirekin
sinatutako
akordioen
gauzatze
posibilitatea.

Hezkuntza munduan, iazkoa ez zen oso urte lasaia izan. Ikastolentzat ere ez zen atsedeen egon. Istilu ugari izan ondoren, Inaxio Oliveri, EAk Hezkuntz Sailean zuen buruarekin, akordioa ere sinatu zuten Ikastolen Elkarteko ordezkariak. Baina Hezkuntz Saila PSOEkoen eskuetara pasatu zenean, Fernando Buesak hartuz Oliveriren testigua, Ikastolen Elkartekoek urduritzeko arrazoiak badirela diote.

ABENDUAREN 22 an biztu zen argi gorria publikoki ikastolentzat. Aspal didanik aurreikusten zen auzia egun horretan plaza-ratu zen bere gordintasunean Fernando Buesa EAeko Hezkuntz sailburuak, «Euskaldunon Egunkaria»ri eskainitako elkar hizketa batean, «ikastolen pribilegioak laster amaituko dira» kategorikoki baieztatu zue-

nean. 1988an Eusko Legebiltzarrak onartutako konfluentzi legeak indarrean jarraitzeko arrazoirik zuela zioen elkar hizketan horretan Buesak.

Guzti hau 1991ko urte osoan gertatutako guztia jarraipen logikoa zen. Hezkuntz Saila PSOEren eskuetan zela hasi zen urte hau, eta Jose Ramon Rekarte de izan zen Sailburu 1991

lehen hilabeteetan. Garai hartan izan zuen lehen gatazka Hezkuntz Sailarekin Ikastolen Elkarteak, 3.166 milioi pezetako zorra exigitu zuenean. Jaurilaritzak eskakizun horri emandako erantzuna ezezkoa izan zen.

Gauzak nahikoa aldatu ziren Sailaren ardura beste alderdi politiko baten eskuetara pasatu zenean, EArerentara. Inaxio Oliveri zen Hezkuntz Sailburu berria, eta «hezkuntz kontsensuaren beharra» z hitz egiten eman zion hasiera bere kargu harteari. Legebiltzarrean ere defendatu zuen ideia hau, PSOEkoak ordainketa delegatuaren auziarekin «erasoa» prestatzen ari ziren bitartean. 1992rako iragarri zuen Oliverik ordainketa delegatu hau eta sozialistek auzitegiatara eramango zutela jakin arazi zioten.

Guzti hau hozten ari zenean, maiatzaren 5ean hain zuzen ere, Hezkuntza Sailaren aurrekontua aurkeztu zuen EAkoak, 133.000 milioi pezetakoa, eta sindikatuen erantzuna azkar etorri zen. Greba ere konbokatu zuten.

Oliverirekin bilkura

irabirak konpontzeaz zeudela zirudien irailaren hasieran, eta horren ondorio alde bien bilkura izan zen. Bilkura horren emai-

■ «Euskal Eskolaren legea itxoin beharrik ez dago ikastolen integrazioarako» ●
FERNANDO BUESA

Koldo Cameno, Gasteizeko Banbi ikastolako bozeramalea:

«Sozialistekin egoera larritu egin da»

ARGIA. Zenbat haur dituzue ikastolan?

KOLDO CAMENO. 120 guztira, OHOkoi seigarren maila arte, eta ikasurte bakoitzean beste maila bat ezartzen saiatzen gara.

A. Eta zer dela eta zaudete tirabiretan Eusko Jaurilaritzakoekin?

K.C. Gure ikastola 1984ean Foru Aldundiaren eraginez sortu zen. 1985ean 137 milioi t'erdia pezetako aurrekontu bat onartu zen, Gasteizeko erdigunerako zentru bat irekitzeko. Banbi inguru horretan euskarazko ikastetxe bakarra da.

Urte berean, ardura transferentzia izan zen, Lakuara, eta partida hori desagertu egin zen, eta hortik aurrera ikastola hori non kokatu zen arazoa.

A. Rekalderekin hasi ziren arazolarrienak, ezta?

K.C. Bai. Laister hasi ziren euskarazko irakaskuntzari egurra ematen, eta gu izan ginen lehenik

erasotu zituztenak.

A ereduko zentru batera eraman nahi gintuzten, gu D eredukoak izatea lortu nahi genuen bitartean eta PSOEek eraikuntza baztertu zuen hasieratik, guk oraindik ez baztertu arren.

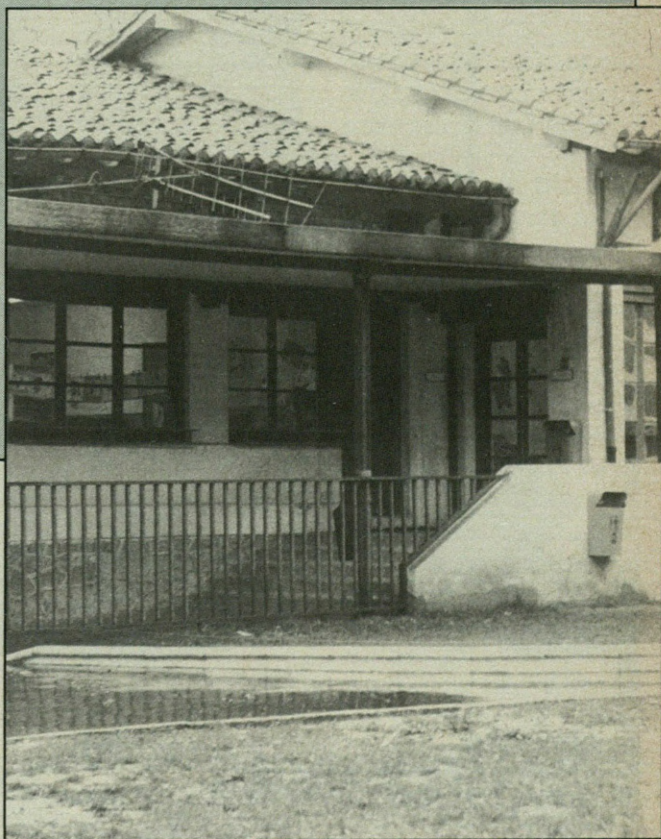
A. Eta EAri pasa zitzaionean Hezkuntz Sailaren ardura?

K.C. Segituan hasi ginen lanean aukera desberdinen inguruan: zentru bat okupatzea; betiko lekuan jarraitzea eta aurrez eraikitako gelak ezartzen joatea, haurrek jolas lekuri ez izatea suposatzen zue-

na; eta eraikitzearena. Eraikitzea izan zen Lakuan hartu zuten erabakia. Baina sozialistekin egoera larritu egin da. Iazko abenduaren 18an eten zuten Banbikoek EAkoekin lortutako akordioa.

A. Eta orain zer?

K.C. Erantzun zehatzen baten zain gaude. Aste bat itxoingo dugu, eta ez badugu erantzunik jasotzen mobilizazioak antolatze-ko prest gaude. Jadanik ez gara negoziatzen ari, guk bere garaian negoziatu genuen negoziatu beharrekoekin.

Banbi ikastolakoek EAkoekin sinatutako akordioa sozialistek nola eteten zuten ikusi dute, eta oraindik erantzun ofizial baten zain daude.

Eako Inaxio Oliverirekin sinatutako akordioak balio handiegikoak ez zirela erakutsi nahian zebilela zirudien. Egun batzuk pasatu ondoren bere egitasmoa aurkeztu zuen Buesak, xehetasunik eman gabe eta «bezkuntz sistemaren erreforma» konpromezu bakkartzat aurkeztuz.

Guzti honen ondoren greba bat konbokatu zuten ELA eta LAB sindikatuak, urriaren 30ean burutu zena, lanorduak, soldata eta abar zirela eta. Hilabete beranduago LABek Lan Komunitatearen akordio berria sinatu zuen. ELAk jokaera hau gogor kritikatu zuen, «lotsagarri» tzat joaz. Ikastolen Elkartek, aldiz, guztiz positibotzat jo zuen aurrea-

kordia, bere bozeramaleen esanetan «*elkar bizketa, ez-tabaida eta kontsentsuaren bidez lortu delako negoziaketa desblokeatzea eta irakasleen lan baldintzen homologazioa eskola eredu berri baten esparruan planteiatu delako lehen aldiz*».

Bitartean, Euskal Herriko Ikastolen Elkartek eta Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak bilera «gogorra» izan zuten, Elkarteko bozeramalea den Zuriñe Mendizabalen esanetan. Abenduaren 16a zen, eta Mendizabalen ustean, «*diferentzia nabarmenak eta atzera jotze larriak*» agertu ziren bileran zehar «*finantzaketa edo Euskal Eskola Publikoaren Legea bezalako gai*

garrantzitsuetan».

Lehendik Oliverirekin lortutako akordioen bidegararritasuna Fernando Buesa Hezkuntza sailburuak zalantzan zeukalakoan atera ziren bileratik Ikastolen Elkartekoak, eta horren adierazle zen Zuriñe Mendizabalen ustez akordioak juridikoki aztertzerantz bidali izana PSOEkoak. Eta abenduaren 22an «Euskaldunon Egunkaria»-ri eskainitako elkar hizketan Buesak susmohori indartu egin zuen «gure

politikak ez du hipotekarik, eta ez gure helburuak eta ez gure politika ez dira EAk egin zuenaren berdinak izango» esanez.

Buesaren baldintzak

Aldenduak 16ko bilera hartatik irten ondoren, Elkartekoak «*zalantza dextentzuzituztela*» adierazi zuten Oliverirekin hitzartutako finantz komenioen likidazioa

■ «Gure politikak ez du hipotekarik, eta ez gure helburuak eta ez gure politika ez dira EAk egin zuenaren berdinak izango» ●

FERNANDO BUESA

Ikastolen Elkartek Euskal Eskola Publiko Berriaren diseinua eztabaidatuko du bere II Batzar Nazionalan.

gauzatu ahal izateko, Buesak erakutsi zuen jarrera zela eta. «Ikastolen Elkartearrekiko komenioaren belbua eskola publikoarekiko konfluentzia bazen —argitzen zion Buesak bost egun beranduago «Egun-karia-ri—, prozesu borretan dagoen ikastolak ezin du ikastetxe publiko batek baino kostu handiagoa eduki. Eta hori esan diegu, ez gaudela ikastetxe publikoei baino finantzaketa handiagoa emateko prest. Muga horiek ezarri ditugu Federazioarekiko barremanetan».

Urtea amaitzekotan zegoela, Hezkuntza Sailak lege eta finantz egoerari buruz eman behar zuen erantzunaren zain geratu zen Ikastolen Elkartea. «Horren ondoren balorazioa egingo dugu, baina oraingoz kontuz ibiltzeko modukoa da, Buesarekin bildu ostean behintzat», adierazi zuen Elkarteko bozeramaleak, eta abenduaren 24a arte itxaron behar izan zuten Eusko Jaurlaritzak Hezkuntzarako zuzenduko zuen diru kopurua ezagutu ahal izateko.

148.000 milioi pezetako aurrekontua aurkeztu zuen Hezkuntz sailburuak 1992 rako, eta horietatik 4.400 milioi ikastolen gainfinantzaketara zuzenduko zirela iragarri zuen. Diru kopurua zehazteko, «ikastola baten kostua zentru publiko baten baino handiagoa ez

izateko» erizpidea abiapuntutzat hartu zutela Hezkuntzakoek esan zuen Buesak, eta aurreko urteetan kontrakoa gertatu izan dela.

Sare publiko eta pribatuaren Euskal Eskolaren legea «amaierako puntua» izango dela argitu zuen prentsaurreko hartan, eta legeak «hezkuntz sistemaren diseinua batez ere» ezarriko duela gehitu zuen. «Euskal Eskolaren legea itxoi n beharrik ez dago ikastolen integrazioarako —azpimarratu zuen F. Buesak—, oraindik Konfluentziarako Legea indarrean dago

eta». Iazko urteak ez du, beraz, aurreikuspen baikorrenrentzako aukera gehiegirik eskaintzen. EA Hirukoitzetik kanpo geratzeak ondorio kaltegarriak ekarri ditu orain arte ikastolentzat, batez ere onuragarriak ziruditen aurreakordioak bertan behera erori zirelako PSOEkoek Hezkuntza Sailko titularitatea eskuratu zutenean.

Nafarroako Ikastolen Elkarteko partaidea den Fermin Altzugarainen esanetan, «guretzako oso garrantzitsua da arazo hau. EAEko hiru herrialdeetako ikastolek jasaten badute arazo

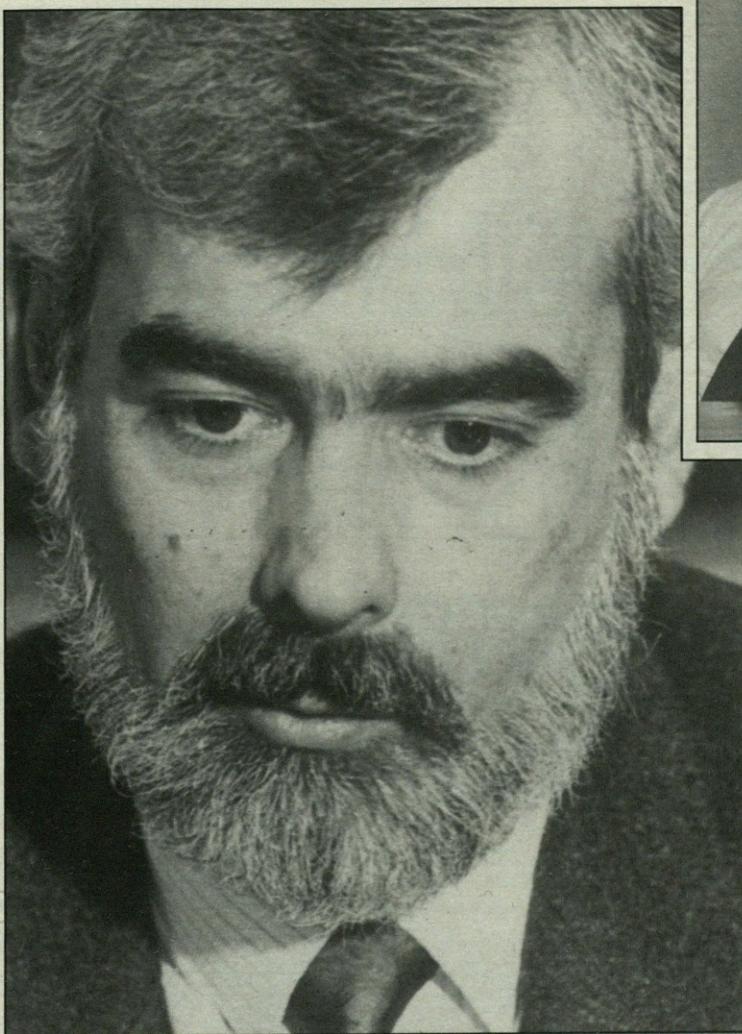
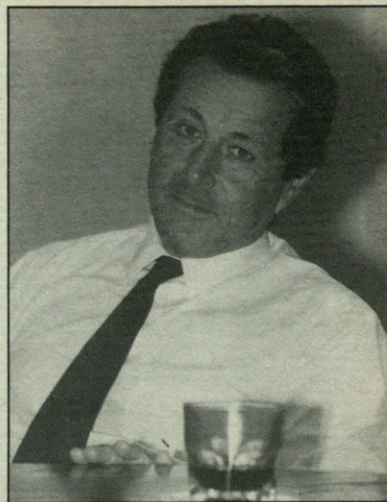
hau zuzenki, guk ere naberitzen ditugu eta azkenean arazo horiek».

Otsailaren 1ean II Batzar Nazional egin behar du Ikastolen Elkartek Iruñean eta bertan Euskal Eskola Publikoari buruz Elkartek egindako testua eztabaidatuko da. Berria da testu hau. Eusko Legebiltzarrean 1988 ko ekainaren 29an onartutako legearen arabera, Euskal Eskola Publiko Berria ikastolen elkarteek partaidetza luketen eztabaida publikoan onartua beharko luke izan, eta hori bultzatu nahian eratu du Elkartek lege proiektua izan daitekeen testua.

Mikel Badiola, Ikastolen Elkarteko aholkulari juridikoak prentsaurrekoan esan duenez duela egun gutxi, «testuak Euskal Eskola Publiko Berriaren diseinua egiten du Ikastolen Sarea eta Eskola Publikoen Sarearen ezaugarri esanguratsuenak barneratuta».

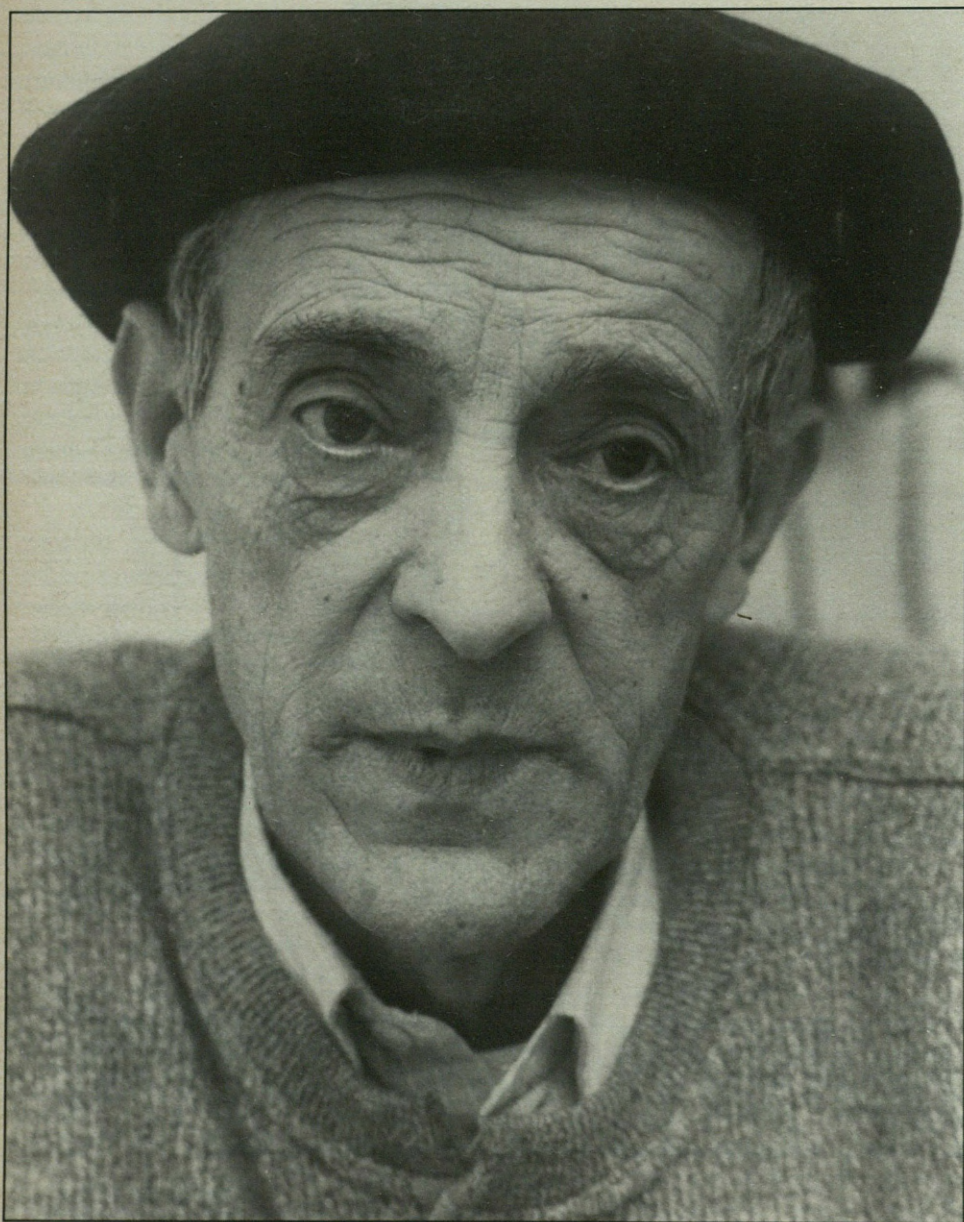
Testu honen arabera, Euskal Eskola Publiko Berria egungo eskolak ez bezalakoa litzateke. Autonomia izango luke, «eta printzipio boni eutsiz, euskalduna, demokratikoa, ideologia aldetik plurala, kalitatekoa eta gizartearen zerbitzuan legoke».

Amagoia Iban

Fernando Buesak (bizarrarekin) ikastolek pribilegiarik ez dituztela izango ziurtatzen du, Oliverik «hezkuntz kontsentsuaren beharra» mintzatzen zen bitartean.

«Bertsoa gurpil bat bezala da, sail txikian bildu behar da»

Euskal Herriko herri askotan bizi izan arren, leitzarra dela argi uzten du beti Manuel Lasarte bertsolariak. Erremintaria ofizioz, bertsolaria etorriz, bizitzak eman dizkion sorpresa gehienak bertso batekin deskribatu ditu. Osasun nahikoa ahulekoa, orain bost urte utzi zion herriz herri kantatzeari. Bere etxeraino eramane gaitu bertsolaritzaren aldi historiko baten lekuko den honek. Asko du oraindik kontatzeko.

ARGIA. Zu oso gazterik hasi zinen plazarik plaza bertsotan, hamazazpi urte eskasekin. Zergatik bain azkar?

MANUEL LASARTE.

Halabeharrez. Dirua faltan nuelako. Beste batek hasi arazi ninduen, Zaldibarren. Eibarren ari nintzen garai hartan perratzaile bezala lanean. San Isidro eguna zetorrela eta, lagunari deitu zioten Zaldibarretik bertsotan aritzeko. Berarekin aritzea eskaini zidan, baina ni ezin nintzen errenditu lotsagatik, eta ezetz esan nion.

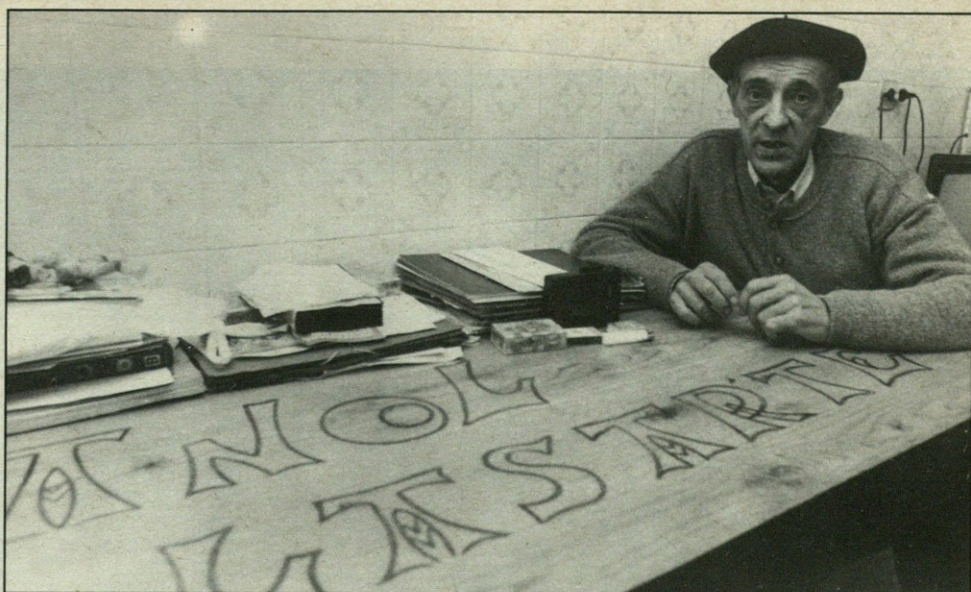
Baina zera gertatzen zen, hilean hamazortzi duro irabazten nituela. Eta lagunak esan zidan hamarna duro irabaziko genituela bertsotan, eta hura izan zen tentazio txarra. Baiezkoa eman nion. Azkenean hogeina duro eman zizkiguten. Hau hutsa baino hobe da duk, pentsatu nuen. Garai hartan joan nintzen Aiara bizitzera.

A. Handik berehalaxe Uztapide eta Basarriekin hasi zinen bertsotan.

M.L. Bai, eta geroztik horretan ihardun dugu. Berrogeitabi urtez. Azkeneko urteetan ezin, nere osasun txarragatik. Duela bost urte erabaki nuen bizitza bertsuak baino garrantzitsua goa zela eta utzi egin nituen. Beti izan dut osasun txarra, baina garai hartan izugarriko atakea jasan berria nuen.

A. Zer suposatu izan zuen Uztapidek zure bizitzan?

M.L. Oso ona zen. Izugarri gizona. Bertsolari ederra. Hogeitazazpi urtetan ibili nintzen harekin plazarik plaza, eta ez genuen inoiz haserrikerik izan. Eta hura gaisotu zenean ni lehenaz aurre errenditu nintzen. Oso konfiantzazko laguna nuelako. Mina hartu nuen. Hura hil zenean ere bai. Ne-

«Ahal den ondoen kantatu nahi izaten dute bertsolari guztiek».

gar egin nuen benetan orduantxe. Izugarri atsegina zen. Aita bezala ikusten nuen.

A. Garai hartako giroa asko aldatu al dagauregungo bertsolarien artean?

M.L. Ez dago inork uste ainako alderik. Gaurko bertsolariei ez diet jarraitzen. Ez ditut entzun ere egiten, sufritu egiten dut eta. Bat gaizki pasatzen ikusten badut neu hasten naiz tratu txarra pasatzen.

Gainera, ezagutzen ditut gehienak, plazetan topo egin dugulako. Lehen beste

ibilera bat zen, gure garaian. Zortzi edo hamar egun noiz nahi pasatzen genituen etxetik kanpo ez bait zegoen garraibide egokirik. Horrela ibiltzen ginen, eta ibilera txarra da. Orain arinagoa da dena. Pasada txarrak asko pasatu ditugu. Ez da lan gustagarri bat, baina lagun asko egiten dituzu, eta gustora.

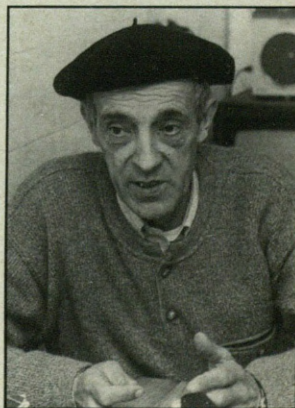
A. Gipuzkoako Bertsolari Txapelketarekin polemika biztu da lehiaketak direla eta. Nola ikusten duzu egungo lehiaketa sistema?

M.L. Garbi dago gaur egun

dauden berrogei bertsolari ingururentzako lanik ez dagoela. Euskal Herria txikia da, eta zortzi inguru izango dira ezin osatuta ibiliko direnak.

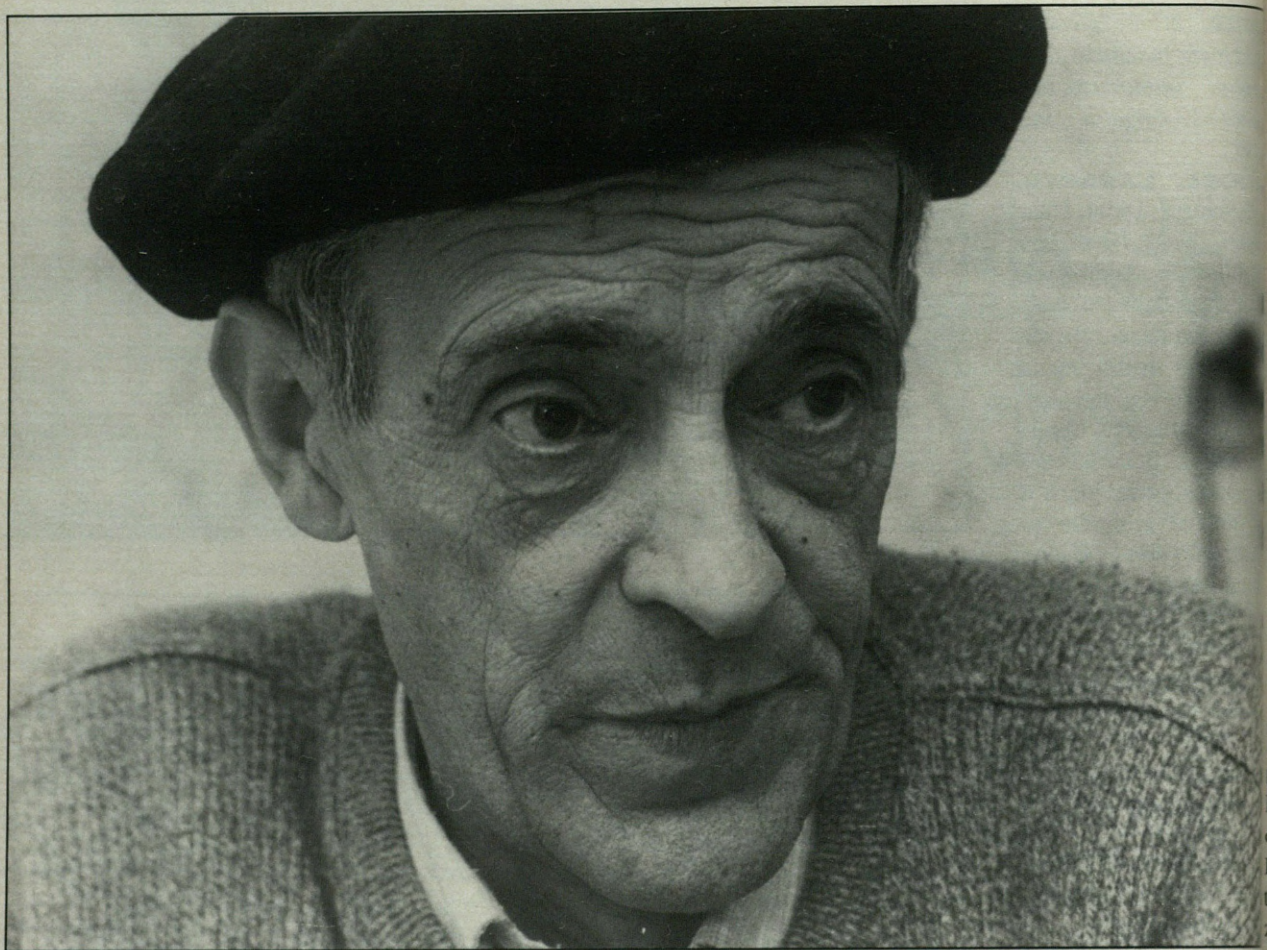
A. Baina bertsolariak zergatik kantatzen du? Kantatzeko gogoz edo besteak baino gehiago dela erakusteko?

M.L. Hori herriaren iritzi bat da. Ahal den ondoena kantatu nahi izaten dute

NORTASUN AGIRIA

Leitzan jaio zen, zortzi senideren familia baten barruan ● Duela 29 urte urdaila kendu zioten ia guztiz ● Debekatua izan arren, puruak erretzen jarraitzen duela dio ● Bere lehen liburua gabez idatzi zuen, egunez lanean aritu behar bait zen ● Zurgintza, soinu jotzea eta bertsolaritza izan dira bere betiko zaletasunak ● Gerra ondoren irratiz eman ziren lehen bertsuak berak eta Basarri, Uztapide eta Paskual Ilk Donostiako Konstituzio Enparantzan botatakoak izan ziren ●

«Bertsotan bihotzak agindu egin behar dizu, eta buruak pentsatu. Norberak ez badu sentitzen ez du bertso onik egiten».

bertsolari guztiek. Hori uste dut behintzat. Eta ez dago alderdi guztietan ondo ibiliko den bertsolaririk. Sakontasunean ere umorea badago. Bere bertso egitura du bakoitzak. Horregatik batzuen gustokoak direnak ez dira besteenak.

A. *Leitzan, egin zizuten omenaldi batean, hil zitzaizun alabari bertso batzuk bota zenizkion. Nondik ateratzen da indarra horrelakoetan kantatzeko?*

M.L. Hori jarrera bat da, momentuan hartzen duzuna. Sentitu egin behar da. Bihotzak agindu egin behar dizu, eta buruak pentsatu. Norberak ez badu sentitzen ez du bertso onik egiten. Broman dabil. Pertsona sentikorra bada, eta beretzat hartzen badu, orduan egingo du lana.

Momentuak izaten dira. Beti ez du berdin pentsatzen pertsonak. Gaurko gaia bihar eman bertsolari bati eta oso gauza desberdinak egingo ditu. Hori sorginkeria handi bat da. Batzuetan indarka, besteetan errazago.

Alabari botatako bertsoen kasuan, adibidez, oso berezia izan zen. Sekula ahazten

A. *Beste bi seme alaba izanzenituen, eta zeuk izanzenituen. Nola bizi zenuen hori bertsotan ibiltzen nenean?*

M.L. Eskola garaia zen. Bergarako ikastetxe batean egoten ziren, eta jai zenean nerekin egoten zituen. Nik hazi nituen, bai.

■ «Duela bost urte erabaki nuen bizitzan bertsoak baino garrantzitsuagoa zela, eta utzi egin nituen» ●

ez zaidan pena da bere heriotza. Babarrun ale txoro bat irentsi zuen jolasean zebilela, hamalau hilabete zituela, eta hamazazpirekin hil egin zen. Ito behar eta ito ezin pasatu zituen hiru hilabeteak.

A. *Zu goizegi hasi ziri bertsotan esana duzu. Zuen adinetan hasi beharke zateke plazetara azaltzeko.*

M.L. Goiz hastea da txarra. Beldurtzeko arriskua dago. Eta kostata egiten da plaza gizona. Urduria

narentzat oso lan txarra da, atzo egindako lanak gaurko ez dizulako balio. Pelotariak bezala. Atsedenerako denbora eman behar zaio gorputza eta buruari. Lan astuna da.

■ «Gaurko bertsolariei ez diet jarraitzen; ez ditut entzun ere egiten, sufritu egiten dut eta» ●

A. Orduan nola ikusten dituzu bertsolari eskolak? Oso gazterik hasten dira bertakoak plazetan bertsoak botatzen.

M.L. Zer esango dut nik ba horretaz? Ni neu ibili naiz eta, ikastolako haurrekin. Estuasun latzak pasatzen dituzte. Zer eskatu behar diotzu hamabi urteko haur bati?

Ezin duenari alferrik eskatzea da, eta berezkoa duenarentzako oso ondo dator. Ikastea beti da ona. Baina beti bere neurrian. Bestela dena bertsolari izango litzateke.

A. Gaur egun bertso-laritzak ezagutzen duen gorakada, bai zaletu eta bai bertsolari kopuru aldetik, zu eta zure garaikoen eraginez eman dela diotenei zer esango zenieke?

M.L. Gu baino lehenagotik baziren beste batzuk. Txirrita eta gerra aurreko bertsolariak adibidez. Ez dut uste guk ezer berezirik egin genuenik. Urrats berri bat eman besterik ez.

A. Zer da garrantzitsuagoa bertsuak egiterakoan? Forma edo edukia?

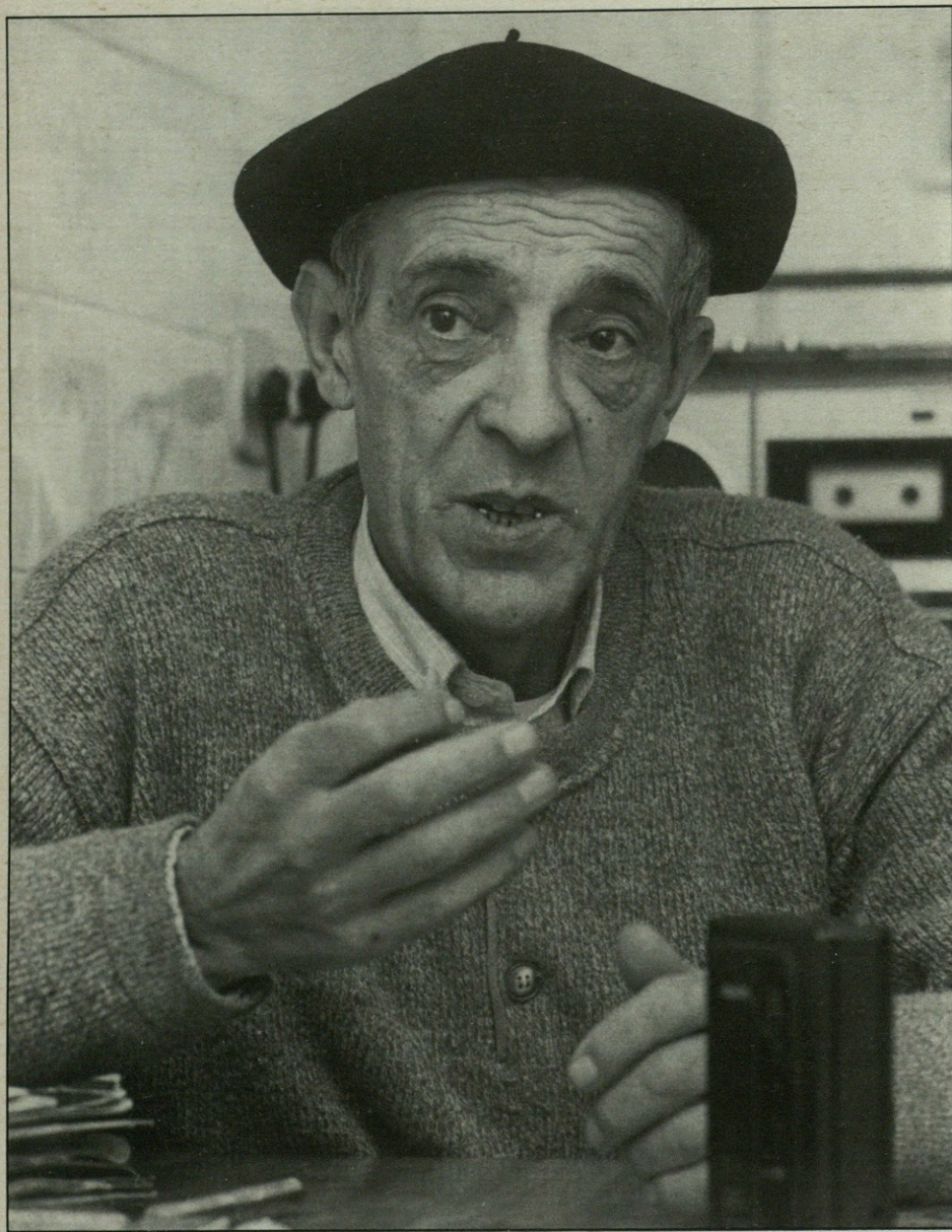

M.L. Hor gorabehera asko daude. Bapateko bertsoetan gauzak ondo esatea ez da erraza. Bertsoa gupil bat bezala da, sail txikian bildu behar da, zabaletik hartuta

ez bait da ibiltzen. Nere ustez behintzat. Bertsoa ahal nuen tokirik txikienean biltzen saiatu nintzen beti.

A. Leitzarra zazarazu izatez.

«Txikitan, gurasoen etxean, sekula ez zen libururik izan. Nik neuk ez nekien irakurtzen ere. Eta ez nuen gogorik gainera».

«Bertsotan saiaturako banintz emango nuen gehiago. Gaur entrenamenduak egiten dituztela eta, entzuten dut».

Gero Aiara joan zinen, eta bertatik Eibarrera. Orion, berriz, ia berrogei urte daramatxazu. Nongoa sentitzen zara? Nongoa zara?

M.L. Ni leitzarra naiz, ezin dut ukatu hori. Herri asko ezagutu izan ditut, baina Leitzakoa izango naiz beti.

A. Eta bertsolaritza utzi ondoren liburuak idazteari ekin diozu. Zer dela eta?

M.L. Ba ez dakit oso ongi.

Txikitan, gurasoen etxean, sekula ez zen liburutik izan. Nik neuk ez nekien irakurtzen ere. Eta ez nuen gogorik gainera. Duela hogeita-bederatzi urte erregalatu zidaten nere lehen liburua. Baina erretiratu nintzenean, zer eginik ez nuela eta, liburu bat idaztea eskaini zidatenean, onartu egin nuen eskaintza. Grabatu egiten nituen nere hitzak, idatzi egin beharrean. Gero aita

Zabalak pasa zituen pape-rera. Orain baditut Txirritaren pare bat liburu, aipaturako aita Zabalak emandakoak, baina hor daude. Ez ditut irakurtzen.

A. Zure amaren eragina aipatzen duzu zure liburuetan zure bertso zaletasunaz hitz egiterakoan. Zer nolako eragina izan zuen berak?

M.L. Argi dago etorria

ikasten ez den zerbait dazken bolada honetan, deak hala pentsatu arren, Berezkotasun bat da. Adibidez ez dut inoren gogorik ezer jaso. Nere matea, baina lekin bakarrik ibili naiz zait sekula gustatu besterik bertsoak ikastea, kopia egin eta.

Gurean familia guztia bertsoetara zaletua. Amak, baina, ez zuen bertsoak

■ «Ez zait gustatu besteen bertsoak ikastea, kopia daitezke eta» ●

ni gazteena nintzenek, gustoa egiten zidan, zerbaiten bertso zaharrak kan-tuz.

A. Gustora geratu al zait bertsoetan eman duzunak? Edo gehiago emateko nahiarekin geratu zara?

M.L. Egindakoarekin harko dugu. Hor erro-jotzea alferrik da. Bertso saiatu izan banintz emateko nukeen gehiago. Gaur entrenamenduak egiten dituztela eta entzuten dut. Nik entzuten dut horrelakorik egin. Naiz batere saiatu, batere Plazara joandakoan bai-tuakunak pasatu gero... Ez dago aldatzerik.

A. Azkenik, amaiera zala, zer eman dizu bertsozainak?

M.L. Lagunak, batez ere. Eta, ez dugu hemen geizurik esan behar, diru piskak ere bai bizitzeko. Bertsozainak herriaren ezagueran eman dit, bestela izango nuen. Ez gara aberastu dugu horretatik jan, baina lagun asko geratu zaizkigu.

Amagoia Iban

ALBISTEGIAK

"Gauza zera da, esan zuen Alicia-k, hitzek esan nahi dutenaren aparteko beste zerbait adieraztea lortzeko ahal menik duzuen jakitea".

"Gauza da, erantzun zuen Humty Dumpty-k, norik agintzen duen jakitea".

(Lewis Carroll)

ALBISTEGIN 1	Astele. Ostirala	08:00 09:00 08:45	"Kafearen Usainean" (elkamzela)
ALBISTEGIN 2	Astele. Ostirala	13:00 14:00 13:30	"Bitartean" (solasaldia)
ALBISTEGIN 3	Astele. Ostirala	20:00 20:30	"Eguneko personaia" rekin
ALBISTEGIN 4	Astele. Ostirala	23:00 24:00	"Egunean gertatuaren analisisa"
JOKOZ KANPO	Astele. Ostirala Igandea	14:00 14:30 22:00 23:00	KIROLA SAIOA
GOIKO PLAZA	Astele. Ostirala	14:30 15:00	HERRIZ HERRIKO INFORMAZIOA
LABURRAK ORDURO	Astele. Igandea		

MAGAZINAK

"Zoriontasuna arma kolektiboa
zan daiteke...
entzungo duzu"

NOIZ ETA GOIZ	Astele. Ostirala	06:00 08:00	EGUNARI DAGOKIONA ETA ZURI EGUNONAK
KALE GORRIAN	Astele. Ostirala	09:00 12:00	GOIZEKO PASEALDI BIZIA
ATALAIA	Astele. Ostirala	12:00 13:00	MUNDARI ETA ZURI BEGIRA
ITAKA	Astele. Ostirala	16:00 18:00	ETORRI GUREKIN BIDAIAREN IRLARA
ORDU ALFERREN SEGIDAN	Astele. Ostirala	18:00 20:00	BOLEROAK AGINDURIK, ERLOJUA PAUSATZEN DENEAN
MARI BONBILLEN AFAL OSTEAN	Astele. Ostirala	00:00 01:30	GAUTXORIEN HEGALALDIK IZAN OHI DIRA OPAROENAK
BATEGIN	Larunbata Igandea	08:00 12:00 13:30 15:00	EGIN IRRATIA, EGIN IRRATIAZ
SHANGRI-LA	Larunbata	23:00 00:00	OHINAK FANTASIAZ EGINAK
KOTXASPLAO	Igandea	09:00 12:00	UTZI GURASOAK ETA ZATOZ GUREKIN
GAUA ORRAZTEN	Igandea	23:00 00:00	IRRATIKO LAMI KONTUAK

MUSIKALAK

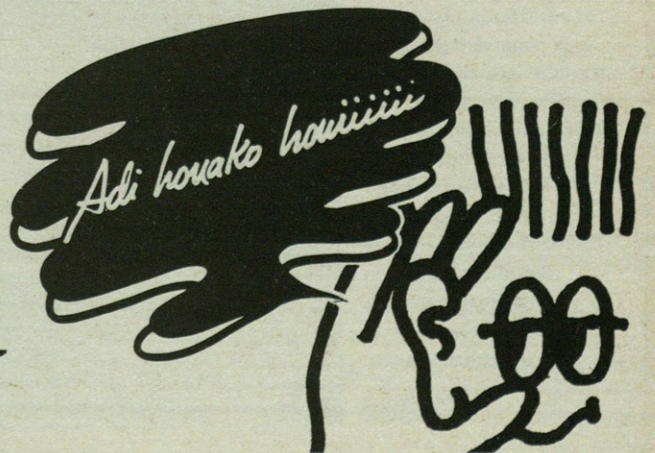
"Estilo guztietako musika du Egin Irratiak,
baina zera batek bereizten gaitu: estiloz egiteak:
Egin Irratia: musika estiloz egina"

103 ARMONIA	Astele. Ostirala	15:00 16:00	GUK MUSIKA KLASIKOA, ETA ZUK?
IGO BOLUMENA	Astele. Ostirala	21:00 23:00	EUSKARAZKO ROCK MAGAZINE BAKARRA
LA KUEBA	Larunbatetan	16:00 19:00	HEMENGO ETA ORAINGO ROCK GUZTIA
SYNTORAMA	Larunb. eta Igande.	19:00 20:00	MUSIKA ELEKTRONIKOAREN BIDE BERRIENAK
SECUENCIAS DE PLASTICO	Larunbatetan	21:00 23:00	JAZZA TAUPADAZ TAUPADA
TRIKI NOT DEAD	Igandetan	12:00 13:00	TRIKITIXAREN LEHENA, ORAINA ETA...?
LA NOTA LATINA	Igandetan	16:00 18:00	RIO GRANDETIK BEHERA, MUNDUA DOINU BAT DA
TODO NEGRO	Igandetan	18:00 19:00	60. HAMARKADAKO MUSIKA GOGOAN
PAUSARIK GABE	Larunbat eta igande goizaldera		HARTZAZU ATSEDEN, MUSIKA GEURE KONTU

KULTURALAK

"Luma bakarrak ez daki egan...
urak darama".
(Koldo Izagirre)

HITZ KONJUROAK	Astele. Larunbata	20:30 21:00	HITZETZ-HITZ, OLERKIZ OLERKI
UMEKERIAK APARTE	Larunbatero	12:00 13:00	GAZTEON GAIK GAZTEON ARTEAN
BOTA PUNTUBA	Larunbatero	13:30 15:00	BERTSOAK EGIN IRRATIKO PLAZAN
LA LINTERNA MAGICA	Larunb. eta Igande.	15:00 16:00	FOTOGRAFIKAK ENTZUN DAITEZKELAKO...

Jaramonik ezak uzten du umezurtz

IRUÑEAN izango da Ikastolen II Batzar Nazionala, euskal eskolaren legetasmoa eta formula juridikoak aurkeztu eta finkatzeko. Barne koherentziari begira laua da bidea, baina arazoak bestetik datoz. Bitan bana daitezke ikastolen fronteak, arazoak konpontzearen aldetik. Nafarroa eta Ipar Euskal Herrian, inolako instituzio babesik gabe, erresistentziari eutsi beharko diote, eta horretarako «elkartasun kutxa» baten sorrera dago bidean. Beste hiru herrialdeei dago kienez, legezko babesa badago ere (1988ko lege famatua), arazo handiak daude. Izan ere, badirudi EAJrekiko

harremanak sekulako unerik gaiztoenean daudela. Konponbide zaitlean gainera. Eta horretan datza Elkartearen arazo nagusia: Iruñeko Biltzarrean euskal eskolaren egitasmorako eredia finkatu eta proposatu egin dezake, baina indar politiko hegemonikoak jaramonik egiten ez badio, jai dauka.

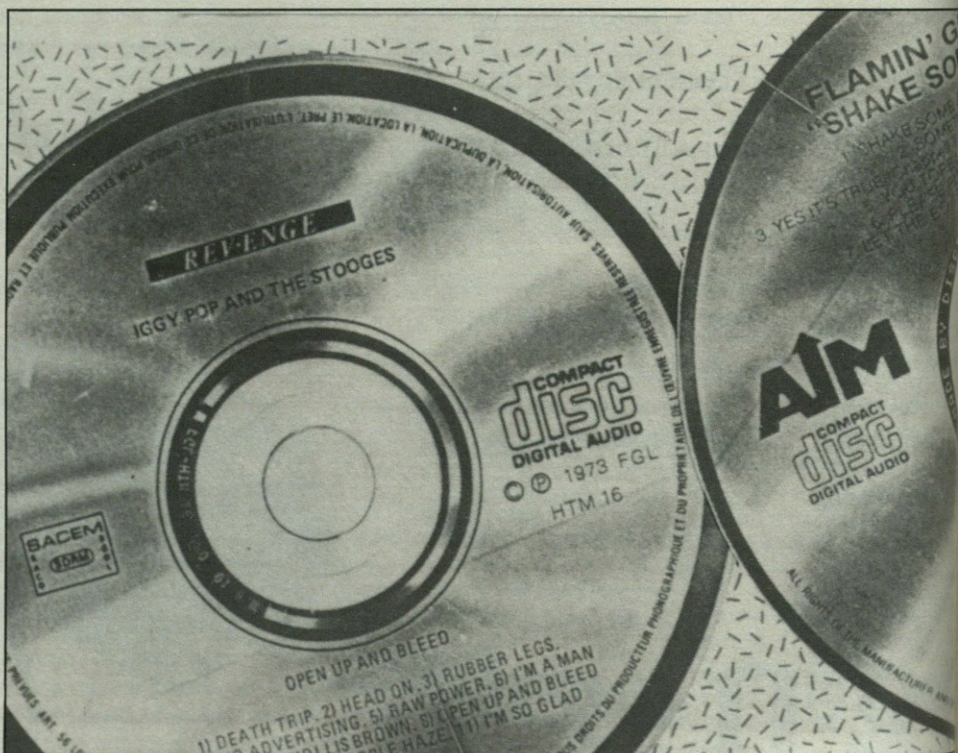
Ikastolen Elkarteari ezin zaio mehezimendurik ukatu. Oroimen kolektiboaren baitan duen itzalaz gain, esfortzu handiak burutu ditu aniztasun ideologikoaren sail malkartsuan. Eskola eredu propioaren atzetik, deshidratazio arriskuraino izerditu

da. Baina barruko ekimena gero du egin behar da, eta une honek umezurtz dago. Ikusi batera, EA desprimatu egin balu bezala irudi EAEn behar lukeen solaskide politiko —muga gero eta politikoagoen neurtzen ari bait da lehia hau— ez inondik ageri. Fernando Buesa asko jota, presupostuez mintza liteke jaso beharreko diru laguntzez. Hori gutxiegi da euskararen giza zibila hezurmamitzeko bokazioa duteen elkarburuentzat. Finean, milioi batzuk gora beheara, gero euskal eskolaren eredia bait da geroa.

EUSKARAZKO berri agentzia bezala sortu zen Vasco Press euskara zerbitzuak, jadanik ez lanik egiten. Erdal agentzia bilbo

Erresuma Batuko musika kate eta banatzaile handienak eragin du alarma gorria: bere dendetatik LPak kendu egin ditu. Azken urteotako susmoa egia bihurtzen ari da.

Biniloizko diskoak, denborarekin, bildumazaleen gozoki izango dira. Euskal Herriko disko dendetan ere, nabari da nola denbora gutxian, Compact disc-a ohizko diskoa baztertzen ari den. CDa eta aparailuen salneurriak jaistearekin batera, sistema digitalaren nagusitasuna piskanaka soma daiteke. Etxe askotan, lehendik erosita zituzten diskoak, birritan erosten ari dira, formato berrian oraingoan. 1983an asmatutako produktu honekin diskoaren industria menderatzen duten multionazionalak aparteko errenta berria deskubritu zuten.

rrak, urtero Lakuako Kultura Sailetik jaso ohi zuen diru laguntza etetearen ondorioa izan da zerbitzua bertan behera uztearen arrazoia. Hala ere, ez dago negar egiteko aparteko arrazoirik. Tristeena, tristurarik izatekotan, hiru itzultzaile langabezia gelditua izan liteke. Jaurilaritzak, euskal egunkari baten azpiegitura lantzeko sortu zuen eta euskal berri agentzia izan behar zuena, benetan erdal albisteen itzultzaile hutsa eta halamoduzkoa zelako. Lau urte bete ditu sasi berri agentzia honek. Urte hauetan, Vasco Pressek zabaltzen zuen informazio kopuru osoa itzultzerarekin ez zen iristen, eta gainera, itzulitakoa komunikabideen erredakzioetara berandu bidaltzen zuen.

Ikastolen Elkarteak arazo handiak ditu bere eredu aitzineratzeko; EAJrekiko harremanak sekulako unerik gaiztoenean daude, eta konponbide zailean gainera ●

Urtearen lehenetik itzali dira agentziaren euskarazko teletipoak. Desagerketa bera ere notizia izatea ez dute lortu. Alegiazko alegia. Egunkarirako bidea erraztearren sortu ei zen zerbitzua, eta honez gero funtsa galdu du: egunkaririk bada eta Eusko Jaurlartzairen egunkari egitasmoa bazterrerarekin dago. Berri agentziarena —garaian planteiatu moduan— egunkariarena atzeratzeko atxakia hutsa izan zela agertarazi du Vasco Pressen azken berriak. Euskarazko berri agentziaren ganoraz mintzatzen hasteko tenorea heldu da, agian.

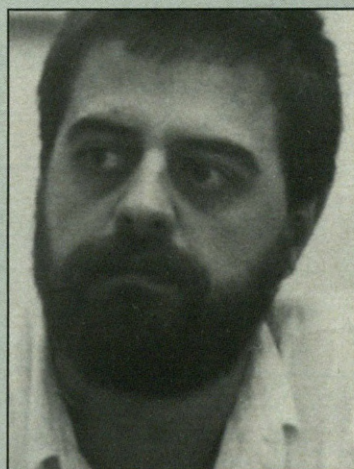
Josu Landa

MINTZOAZ MINTZO

Museogintza, Arriagaren izpirituaren ondare

0 SPATZEKO omen dugu aurtengo urte hau, zorioneko 1992a. Kultur eta hizkuntz sarraskia geratu izanaren oroigarri gisa, kultur bizi eta sortzailearen lekuan erakusgaiak agertuko dira. Milaka miloi hustuko dituen proiektu erraldoia, ikuspegi erabat arrotza gidatuko duen museoa, ospakizunetarako gonbidatu berezia izango dugu. Hain berezia ezen Sevillan agertuko den laguna baino ez gonbidatzea baldintzatzen ezarri duen.

EUSKARA ikasten ari nintzen garaian kantak ere buruz ikasteari ekiten genion eta oroimenak huts ez egitekotan Oskarbi taldeak kantaturiko batek honelako hasiera zeukan: «entzun nahi duenarentzat hamalau gorkaren irudia ari da salatzen, hamalau atetikan karriasi...». Hutsa perfektzioaren sintesi ezin borobilago gisa ulertzen duen Oteizak gure kultur errealtatearen mami eza eta kultur eskaintza baino eskaparatze izaera bultzatzen ari dela salatu ditu. Entzun nahi duenarentzat ere, Gipuzkoako Bertsolari Txapelketan Elkartearen lehendakaria den Imanol

XABIER ALEGRIA

Lazkanok kantaturikoa ezin argiagoa: goitik euririk ez baina sakonak izaki hezeak diraute bertsoaren sustraiak.

Euskal kulturaren taupada txin txin zakarra baino indartsuagoa dadila nahi dugu. Denek lekua izango duten nazionalismoa eraiki nahiaren azpian asmo laudioragarri horrekin zerikusirik ez duen merkantilismoa azaltzen da indartsu. Guztiontzat lekua egin agian egingo, baina euskaraz sortzen eta bizi denari sarrerarik ez. Gizartearen egungo interes eta errealtatearen arabera kulturbitasuna ere defenditu bai, baina gizartetik bertatik sorturiko ekimenak baztertu eta diruaren indarrez estalki apain apaingarriak puztu. Hori omen da bidea.

BITARTEAN, handikeriaz jositako perspektiba suizida horren larritasuna, Bilbon eratutako PIN (Parque Infantil de Navidad) delako horretan agertu da berriro bere tamainan: den dena erdara hutsez eginikoa eta bertaraturiko haurrei erdara hutsez bizi erazten zuena. Euskal kulturaren izpirik ez, baina kontsumorako grinaren esnagailu ezin hobea. Hutsaren hutsa. Egungo kultur politikaren gezur handiaren erakusgarri bikaina. Herri honetan hain miresgarria izan eta egun den baserriarren sena erabat galdurik, modernitatearen neon argiek itsuturik ote dabil Arriagako izpiritua? Ala diruaren truke arima ere salduta? Aipaturiko abestiak zioen bezala: «arima behin galduta nor gera euskaldunak?». Entzun nahi duenarentzat...

Duela gutxi estreinatu da antzerki talde honen azken lana

«Bakartasunean», helduentzat egindako Gasteiz-en lehen ikuskarioa

Orain hamahiru urte sortu zen Gasteiz antzerki taldea eta ordutik hona hamazazpi antzezlan eskaini dituzte herriz herri. Hala ere, «Bakartasunean» lana jaio zenetik erronka berri baten aurrean aurkitzen dira, helduentzat euskaraz ikuskariak egitearena hain zuzen. Hortaz, erronka honi erantzun ona eman nahi izanez gero, Euskal Herriko hainbat herritan ikusteko eta dibertitzeko aukera izango dugu.

ABENDUAREN

27an estreinatu zuen Eloorrion Gasteiz antzerki taldeak «Bakartasunean», bere azken lana. Edozein estreinaldi desafio berria bada ere, honetan Gasteiz taldearen apostua ez da nolana hikoia izan; lana, helduentzat euskaraz egindako euren lehen ikuskaria bait da.

Obrak bi zati ditu. Haue-

tan, guztiz ezberdinak dira bi pertsonaia aurrez aurre agertzen dira. Batetik, edozein antzokitako tramoiaria, eta bestetik, gure inguruan aurki dezakegun emakume bat eguneroko bizimoduari aurrea emanen. Emakume honen papera Dario Fo-ren «Emakume bakartia» liburuan oinarritzen da eta Iñake Irastorza-ren eskutik datorkigu. Bestalde, Juanma Bajo Ulloaren «Akixo» laburmetraian lantzen egin zuen Jon Gabella gasteiztarrek tramoiariaren egiten du eta Imanol Romaratek gazteak Patxi eta Gorka

Gasteiz taldekideen ametsa antzoki egonkor bat izatea da. (Argazkia: Joseba Olalde)

■ «EAJren kultur politika ez da batera onuragarria» ●

CARLOS GIL

pertsonaiak antzezten dituen Muntaiak, azkenik, Carlos Gil eta Ana Lucia Billateren zuzendaritzapean burututa da. «Bakartasunean» obraren

zehir umorea ez da falta, lan osoaren ardatza delako.

Gasteiz taldeak haur antzerkian euskara plazartzerakoan, urrats garrantzitsua ematen ausartu zen, euskaraz antzeztearen urratsa hain zuzen. Honi buruz galdetzerakoan, *«Ina-ke Irastorza eta Joseba Gorostizaren laguntza izan arren, aitortu behar dut euskaraz egiteak abalegin bikoitza eskatu digula. Orain arte haur antzerkia euskaraz egin dugu, baina hauerrazagoa da. Hala ere,*

■ «Bakartasunean», antzeztenduten Dario Fo idazlearen laugarren lana da ●

amaierako produktuekin pozik gaude», adierazi digu Carlos Gil taldeburuak. Dakigun bezala euskaraz burututako antzerkia ez da ugaria. Arrazoiak bilatzeko orduan, errentagarritasun eza aipatzen da beti, gure elkar hizketatuak honelako eritzia luzatu digu: «itzelezkoa da. Esate baterako, Elorrio bezalako herri batean 'Bakartasunean' gaztelaniaz izan balitz, jende gehiago joango zatekeen. Zenbait antzerki taldek, hau ikusita, euskaraz egiteari uko egiten diote».

Talde bonentzat Dario Fo-ren testu bat erabiltzea ez da berria eta oso gustukoa dutela ere esan dezakegu, idazle bonen lan bat antzeztenduten laugarren aldia da eta. Dario Foren testuek konprometuz politiko soziala eta umorea dituzte mamizat, Gasteiz taldeak nahiago

Taldearen hurrengo antzezlanek Sastre eta Lorcaren testuak izango dituzte oinarritzat. (Argazkia: Joseba Olalde)

dituen bi gakoak hain zuzen. 1992 urte 'ospetsuaren' helztearekin kultura eztabaidagai bihurtu da (aurrekontu berriak, aktoreen greba, Guggenheim, Expo-92 bezalako proiektu handiak...). Gauzak honela, herri kulturak bolada txarrak begibistan dituela behin eta berriz entzuten ari gara. Carlos

Gilen ustez ere, gauregun-go kultur politika zoritxarreakoa da. «Oker ibiltzea gustatuko litzaidake, baina uste dut Joseba Arregi eta EAJren kultur politika ez dela batere onuragarria. Euren Venezia-New York-Bilbo ardatza barregarria iruditzen zait. Honetaz gain, Euskal Herria historikoki ezkertiarra da eta

beldur ikaragarria diote».

Antzerki taldearen proiektu berriak Alfonso Sastre eta García Lorcaren lan bana antzeztea dira. Datorren urterako, eurek idatzitako euskarazko obra bat prestatzea da euren beste apostua.

Ismael Mendibil

Lur etxeak lehen tomoa kaleratu du eta Elhuyarrek Durangoko azokarako

Euskal hiztegi entziklopedikoak bi entziklopedia, bi helburu

Aurten kaleratuko dira euskarazko lehen bi hiztegi entziklopedikoak. Lur etxearen eskutik bata, laurehuna orriko hamar tomotan banatuko da; bigarrena, Elhuyarren eskutikoa, ale bakarrekkoa izango da, mila eta zazpiehun orrikoa. Beraz, konpetentzia izan zitekeena elkar osatze mesedegarri bihurtu da, argitaletxe bakoitzak helburu zeharo ezberdinak erakutsi bait ditu. Josu Zabaleta eta Iñaki Irazabalbeitia, bata eta bestearen arduradunak, izan ditugu solaskide.

HASI berria dugun urtean argia ikusiko dute Lur etxeak prestatutako «Lur hiztegi entziklopedikoak» —hilaro bana kaleratuko dute— eta Elhuyarren «Euskal Hiztegi entziklopedikoak» —abendurako— izeneko ikerlanek.

Bai batek bai besteak euskarazko liburutegietan izango diren hutsune bat betetzeko prestatuak, oso xede ezberdinekin prestatu dituzte. Lur etxeak argitaratutakoa hamar tomok osatuko dute eta 100.000 sarrera izango ditu, 4.000 orritan banatuak. Elhuyarrenak, ale bakarrekkoa, 90.000 sarrera inguru izango ditu eta 1.700 orriko hedapena emango diote.

Lur argitaletxeak, orain bi urte t'erdia, Josu Zabaleta-rengana jo zuen, honelako lan baten koordinazioaz arduratu zedin, *«lehen urratsa, bala ere, Hordago argitaletxearen garaian eman zen. Orain zazpi bat urte proiektu honen bideragarritasuna aztertu eta lanari ekin genion, baina bost mila orrialde idatzi eta gero bertan behera utzi behar izangenuen. Azken bi urte*

luzeak, ia hutsetik hasita, hiztegia prestatzen eman ditugu».

Orain artean Euskal Herrian argitaratutako hiztegi entziklopedikoak erderaz izan ziren osatuak. Nahiz Añamendi etxearen izenean Estornes anaiak kaleratzen ari diren 'Enciclopedia General Ilustrada del País Vasco', nahiz Kriselurenean Haranburuk prestatu 'Diccionario Enciclopédi-

co del País Vasco' eta 'Historia General del País Vasco', hirurek Euskal Herri dute aztergai. «Ez zegoen gure ikuspegitik munduko osoko informazioa ematen zuen entziklopedia orokorrik, ez euskaraz, ez euskarazko painieraz. Beraz, bazarra beharrik», diosku Zabaleta.

Bi helburu ezberdinak

Bestelakoa da Elhuyarrenak jarraitu duen bideak. Iñaki Irazabalbeitia eta Iñaki Mujikarekin batera, fontsoan, «duela biru urte batzuk genion lanari; osatu dugun lan taldearen soldadaren maketazioa Eusko Jaurlaritzaren diru-laguntzarekin, lehenetik, ordaintzen dira, baina inprenta-lanak eta beste maketazioa gure konturaz, baina, berriz, eratu behar ditugu».

Banaketa aldetik, bi helburu dituzte Elhuyar taldearenak: lexikoa lehenik, 60.000 sarrera jasoko dituenak, eta

Hasierako errezeluak ahaztuta, helburu ezberdinak izateak eragin du bi entziklopediek elkarren osagarri izatea eta ez elkarren etsai ●

lñaki Irazabalbeitia, Elhuyarren entziklopediaren arduraduna

«Proiektu zabalago baten lehen urratsa»

ARGIA. Zein helburu-
rekin ari zarete presta-
tzen «Euskal hiztegi en-
ziklopedikoa»?

I. IRAZABALBEITIA.

Euskaraz egindako kon-
sulta hiztegiaren beharra
aspaldiko kontua da. Kez-
ka hori dela eta hasi ginen
lanean eta eskolarako
konsulta iturria osatzea da
gure asmoa; horretaz gain,
edozein etxetan izateko
materialea ere bada.

Baina ez da
hiztegi entziklo-
pediko hutsa.
Garaia egokitu-
ta, hizkuntza
teknikoa ere tar-
tekatu dugu.
Modu berean,
argazki ahalik eta

esanguratsuenak aukera-
tzen saiatzeaz gain, ma-
pak, grafiko teknikoak eta
abarrekoak osatzeko, lan
infografiko handia egin
dugu. Helburuak helburu,
eta eskola liburutzat jo de-
zakegunez, atsegina egiten
saiaitu gara.

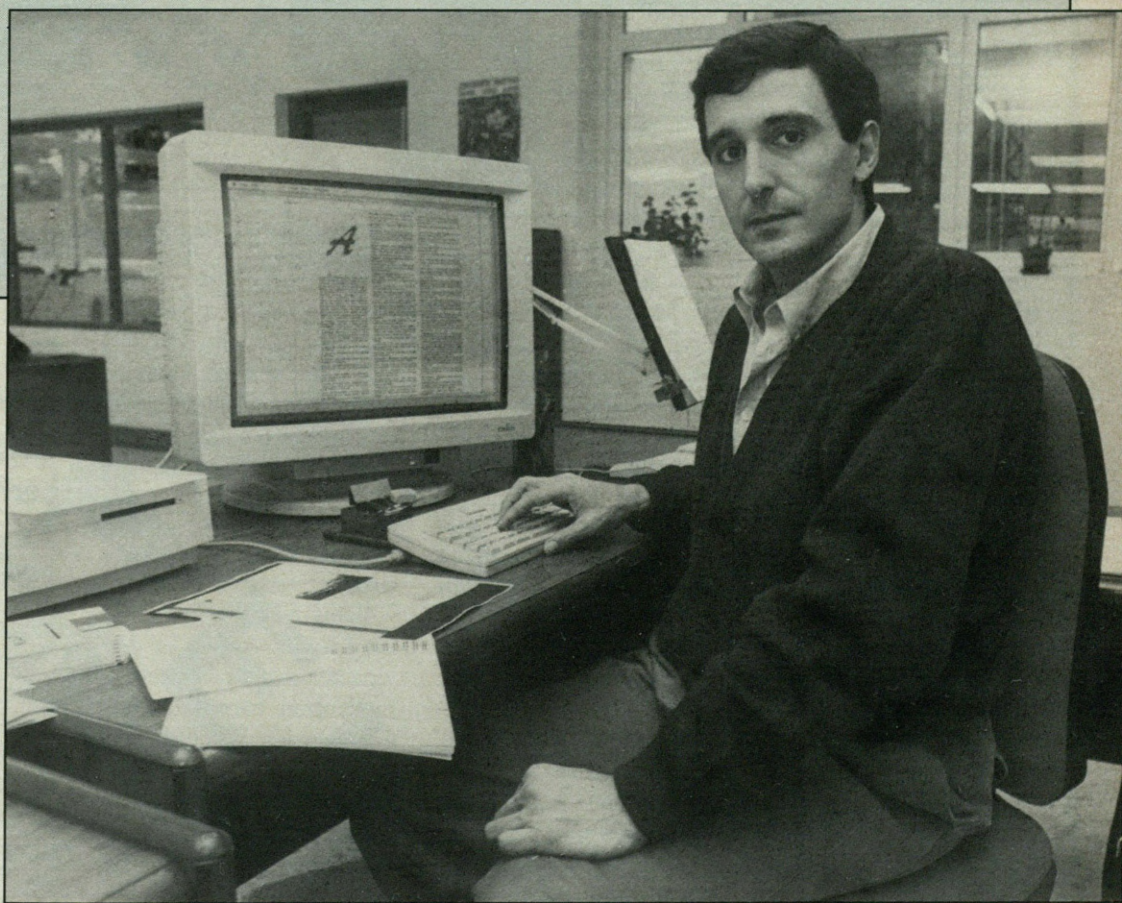
A. Nola jokatu duzue la-
na burutzeko orduan?

I.I. Hiru fasetan banatu
dugu lana: sarrerak edo

agertuko diren terminoak
hautatzea, sarrerei euskal
forma ematea eta defini-
tzea. Atal bakoitzean sor-
tzen diren arazoei aurre
egiteko, Aholku Batzordea
osatu dugu, esparruz es-
parruko jende adituak
osatua, Ibon Sarasola buru
duela.

Finean, lan hau proiektu
zabalago baten abiapun-
tua besterik ez da. Izan ere,
gure asmoa, aurrera begi-

ra, entziklopedia mardul
bati ekitea da. Horretara-
ko, Euskal hiztegi entzi-
klopediko hau osatzeko
burutu behar izan dugun
hainbat lan izango zaigu
baliagarri. Kontsultarako
hiztegi honetatik kanpo
utzi dugun materiale de-
xente dugu bilduta eta, da-
tu-base aberatsak osatuta,
askoz ere errazagoa izango
zaigu bigarren asmo horri
ekitea.

derdi entziklopedi-
koa, 30.000koa
—horietatik 8.000
Euskal Herriko to-
ponimia nahiz
onomastikari bu-
ruzkoak—, «bala-
ere, oraindik du-
datan gaude dena
—batera atera edota
atalez atal atera-
tzearen artean».

Egileek emanda-
ko datuen arabera,
argi eta garbi azal-
tzen da bi lan mar-
dul hauen arteko
ezberdintasuna.
«Lur Hiztegi Entzi-
klopedikoa»-n gaiak

modu zabalagoan eta datu
lagarriago ematen diren bi-
tarteetan —informazio oro-
korra emanez—, «Euskal
Hiztegi Entziklopedikoa»
kontsultarako dago presta-
tutik, «ikasleek etxetik

ikastolara eta ikastolatik
etxera eramandezaten, eta
beren eguneroko lanerako
datu-argigarritzat jo deza-
ten. Guk, batez ere, UBI
arteko ikasleen beharrak
asetu nahi izan ditugu».

Bata zein bestea Euskal
Herriaren ikuspegitik daude
prestatuta, hots, mundu za-
baleko edozein gai hartuta,
berorren berri eman ondo-
ren, Euskal Herriarekiko
loturak adierazten saiatzen

dira, «gainontzeko herrie-
tako entziklopedigileek n
modura, guk ere geure
nortasuna ematen diogu
gure lanari—diosku Muji-
kak—; izan ere, ezin dugu
ahaztu nondarrak garen

Josu Zabaleta, Lur entziklopediaren zuzendaria

«Ondo idatzia eta datu zuzenak ematea helburu»

ARGIA. Zeintzu dira Lur hiztegi entziklopediakoaren berezitasunak?

JOSU ZABALETA.

Guk beharrezkotzat jotzen genuen horrelako lanik burutzea, orain arte euskal ikasleek eskolarteko kontsulta guztiak espainiera eta frantseseraz egin behar izan bait zituzte. Hemen-dik aurrera, itzulpenak eginez aritu behar izan duen belaunaldi honen ostean, euskara hutsezko belaunaldia sortuko da.

Helburu nagusi hau lortu ahal izateko, bi arau betetzen saiatu gara. Batetik, ondo idatzia egotea; euskara aldetik zuzena izatea eta definizio zail-tan galdu gabe, ulergarria izatea. Edozein irakurle-arentzat baliagarri den est-loa bilatzen saiatu gara. Bestetik, ematen den in-

formazioa se-gurua izatea, kontrastatua; horretarako behin eta berri-ro zuzenketak egitea derrigo-rrezkoa izan zaigu.

Saiatu gara, bestalde, hiz-kuntzaren zulo ezkutuetan ez erortzen. Izan ere, aise topa daiteke edozein entziklopedi-a-tan «La Penin-sula», Iberiar penintsulari bu-ruz, mundu osoan beste pe-nintsularik ez balego be-zala. Beraz, amaigabeko lana da informazio iturri askoren aurka aritu eta ematen duten informazio

hori gure iragazitik pasa-tzea. Mundu osoko infor-mazioa ematea bai, baina Euskal Herriaren egoerari eta izateari egokitu-ta.

eta zein barreman dugun gure inguruarekin. Cara-cas aipatzen badugu, adi-bidez, dagozkion datu objetiboak emango ditu-gu, baina ondoren Hegoa-meriketako hiriburu ho-rrekin dugun zerikusi a azalduko dugu».

Euskara arazo nagusi

Jan zabal hau burutzean, arazo ugari aurkitu dute Lurrekoek nahiz Elhuyar-rekoek, baina arazo nagusia euskararen erabilpena izan da. Honen haritik, «guk ez dugu arauemaile bibur-

tzeko asmorik izan, baina orain arte horrelako lanik ezak hizkuntz mailan hainbat erabaki bartzera behartu gaitu eta eraba-kien zergatiaren azalpenak ematera».

Ildo beretik, Iñaki Iraz-a-balbeitiak, «lexikoak ez di-gu arazo handiegirik eman, termino zuzenez 60.000ko datu-basea osa-tu bait dugu. Arazoa izan da leku-izenak eta batez ere pertsona-izenak eus-karaz ematea, horretarako erizpideak ezartzea: erre-ge izenak eta izengoitiak, atzerritarren euskal abize-nak nola eman (Etxeberria gobernuburu mexikarra

adibide), eskultore baten obraren izenburua, eta abar».

Baina bestelako arazorik ere izan da: sarrera ez den aipamenean bat jatorrizko hizkuntzan edota euskara-tuta ematea, lokalismoak, neologismoak eta erdera-kadak baztertzea, estilo ba-teratua erabiltzea, informa-zio kopurua zehaztea eta onomastika mailako auke-raketak egitea, «Elhuya-rren, atzerritarrekin zera egin dugu, Frantzia, In-glaterra eta Espainian erabili obi dituzten entzi-klopedia nagusiak hartu eta gutxienez bitan ager-tzen diren pertsonak ba-

■ Lur etxeak 10 tomo kaleratuko ditu; Elhuyarrek berriz, bakarra ●

karrik bildu. Gero, eus- aipamenekin oreka g- detzen saiatu gara».

Sarrera bakoitzak emate duen informazio-mota eta tzean bi entziklopediek egin dute. Biek aipatzen dute hitz bakoitzaren kate- ria gramatikala, alorra, da- nizioa, adierak eta —edo laburrago— erabili- learentzat egoki izan daite- keen hainbat hitz, sarri- rekin lotura zuzena dute- eta, kasu, gehien ezagutu- den zientzi alorrean da- balorea edo esanahia.

Ritxi Lizartza

AUTOSERVICIO
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

DIFERENTE C.B.
Gran Vía kalea, 11
GROS AUZO — DONOSTIA

EKO SAN MIGUEL
Bartolomé de Urdiso kalea, 9
IRUN

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ABARKA Jatetxearen atzean)
HONDARRIBIA

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, 2/8
BERAUN — ERRETERIA

BASTIDA
Erdiko Kalea, 32
MUTRIKU

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

ECONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz — Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegi kalea, 5
ERRETERIA

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO — DONOSTIA

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk.
DONOSTIA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR
San Juan kalea, 9
EIBAR

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/8
ASTEASU

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

EKO AIETE
Ettxadi Saila
AIETE — DONOSTIA

EKO

Vivodist

Kaleratu berri da «Akerraldian», taldearen azken diskoa

Akelarre: «Ez dugu nahi gu plaza taldeen otarrean sartzea»

Duela hamabi urte grabatu zuen bere lehen diskoa Akelarre taldeak eta orain dela gutxi kaleratu du «Akerraldian», bere zortzigarren lana. Hamar kantak osatzen dute azken Lp-a, eta guztiak, olerki bat ezik, taldeak berak sortu ditu. Akelarrekoek ezinbestekoa ikusten dutu musikaren bidez bizi ahal izateko dantzaldietan aritzea, baina hala ere rock talde bat direla ziur daude eta ez dira gustora sentitzen plaza taldea izenpean.

AKELARRE taldeko partaideak, Markox, Pako, Jexuxmari, Juanma eta Edu dira eta zuzeneko emanaldietan beste hiru teknikariren laguntza ere izaten dute. «Akerraldian», duela gutxi kaleratu duten zortzigarren diskoa egiteko garaian, euren asmoa, kantetan era askotako doinuak biltzea izan da, beti ere rockaren haria jorratuz.

Hitzak, gaur egun Euskal Herrian gertatzen denaren arabera egin dituzte «egun-kariak irakurtzen ditugu eta munduan zer gertatzen den ikusten dugu non bizi garen abaztu gabe. Ez dakit, agian, hurrengo diskoan, txoriei edo Eusko Jaurlaritzako aurrekontuei

buruz egingo ditugu...», aipatzen digute. Gizartean zer gertatzen den islatzen dute hitzetan eta ez dute nahi soilik salaketa soziala egin, talde iraultzaile bat ez direlako. Euskal gizarteko arazo nagusia euskara izan

da beraientzat eta garrantzi handia eman diote beti gai honi. «Beti egin dugu zerbait euskararen alde, kantaren bat euskararen egoera salatuz...».

«Akerraldian» agertzen diren hamar kantak taldeak

Talde sendo eta berezien falta

KALITATE aldetik nahiko eskas ikusten dituzte Euskal Herriko rock taldeak. Itoiz eta garai horretakoak desagertu ondoren txanda hartu duen talderik ez dela agertu diote. Guzti hau, rock radical estiloko taldeak kontuan izan gabe. «Nabari da talde sendo eta berezien falta, gauzak ondo esan eta egiten dituztenak». Alde horretatik hutsune handia dagoela uste dute hamarkada honetan, bai kantari eta taldeei dagokionez. Nahiz eta batzuek maila ona izan, denetan ikusten dute akatsik.

berak egin ditu eta garrantzi handiena, eurek sortutako kantak izateari ematen diote. «Guretzat garrantzitsua da, gure kantak direla. Aspertuta gaude jantzi, gehien bat kritikak dituzte; ez dakigulako gure aurka zerbait dagoen ez. Disko erdi bat egin nuen bertsioekin eta nahi eta gero beste sei edo zortzi kantak gure kantekin egin berbereko fama jarri gite». Kritikan disko hau ez direla behar bezala ikusten dute, «Bertsioak egin batzen dituzten taldeak otarre berean sartzen dituzte». Guzti honekin kontatuta daude, euren ustea bertsioak egin edo taldeak bere musika egitearekin izugarritzko alde

Egiten duten lana komunikabideetan ez dela behar bezala agertzen uste dute

Originaltasunak, kalitatearekin lotuta egon behar duela uste dute Akelarrekoek.

goelako. «Bertsioak eginez bilabetero disko bat egin daiteke. Bainazure kantak egiten badituzu beste kontua da, askoz ere zailagoa, eta dirudienek ez du inongo meriturik».

Kritikak ez du hartzen rock radical estiloko talde bezala Akelarre. Baina taldekoek, neurri batean, talde hauekin bat datozela uste dute, kantak, taldeak berak sortzen dituelako. «Gaur egun, plaza taldeen otarrean sartzen gaituzte. Bigarren diskoko kanta guztiak eta hirugarreneko bi bertsioak ziren. Geroztik baditugu bost edo sei disko gure kantekin eta hau ez da inon ere agertu». Boskoteak ikusten du urtean zehar egiten duen lana

ez dela behar den bezala komunikabideetan agertzen eta baztertuak sentitzen dira. «Disko bat kale-ratzen dugunean aipamena bakarrik jartzen dute, besterik ez. Ez dute kritikarik egiten. Zure lana be-

dituzten beste taldeen artean, «guk jendea dantza erazi egiten dugu, abal dugunean behintzat, eta euskal folklorearen inguruan aritzen gara, baina gero gure kantak jotzen ditugu. Hala ere, gauregun, nik ez

«Akerraldian» diskoan agertzen diren hamar kantak, taldeak berak sortu ditu

rebala bidaltzen dute pikutara». Gainera, komunikabideetan izaten den kritikaren maila, orohar, kasikarra dela uste dute.

Nahiz eta dantzaldietan aritu, ez dute inongo desberdintasunik ikusten Akelarre eta kontzertuak egiten

dakit zeri deitzen zaion kontzertua eta zeri dantzaldia».

Euskal Herria txikia dela uste dute eta urtean 20 kontzertu baino gehiago egitea ezinezkoa zaienez musikaren bidez bizitzeko dantzaldiak egitea erabaki zuten.

Hala ere, rock taldeztat ikusten dute euren burua, beren ustez, plaza talde batek egiten duena Akelarrek egiten duenarekin zer ikusirik ez duelako. Talde hauen helburuak jendea dantza erazi eta udan diru piska bat irabaztea dira. «Erdi mailako musikariak oso lan erraza dela ikusten dute; elkartu eta taldea osatzen dute nolanahi, izen bat jarri, plazarik plaza lan piska bat egin eta dirua irabazi». Hau da plaza taldeen xedea eta Akelarre, hori baino zerbait bereziagoa eta Euskal Herriari lotuta dagoena egiten duela ziur dago.

Joxi Goikoetxea

FNAC: datorren menderako liburudenda eredu arrakastatsua

Pariseko kulturgune bisitatuena gaur egun ez da Pompidou zentrua, ez Eiffel dorrea, azaroan zabalduko FNAC-Etoile liburudenda baizik. Lehenagotik ezaguna bazen ere marka guztiak hautsi ditu oraingoan eta Frantziatik kanporako hedatze-kanpainaren barruan Madril aukeratu dute hurrengo zentzurako kokagune. Liburudenda txiki eta hipermerkatu despersonalizatuen aurreko alternatiba: makro kulturdenda.

XIX mendeko eraikinetik XXIari begira.

LIBURUDENDA hitza mugatuegia da FNAC zentru handiak deskribitzeko, liburuak, diskoak, bideo eta mikroinformatikako tresnak, erakusketak, hitzaldiak, ikuskizunetako txartelak eta kulturarekin zerikusia izan dezakeen ia edozer eskeintzen bait ditu berrogeitamarretako hamar kadan bi militante troskistak sortutako enpresak. Jabeak aldatu dira —GMF aseguro etxea haundiak du orain nagusigoa—, baina formularen egokitasunak iraunarazi egin ditu hainbat erizpide: kalitatea eta eztabaida giroa zuzpertzeko nahia, besteak beste.

Orsay, Louvre eta Beaubourg-ek baino bisitari gehiago lortu ditu azken bi hilabeteotan Pariseko Etoile plazan dagoen FNAC zentru berriak, baina lehenagotik ere nabarmena zen Frantziako kultur industriaren baitan zuen eragina: Frantziako liburuaren % 13a FNAC-ek saltzen du, hala nola diskoen % 25a eta goi mailako kontzertu eta ikuskizunetarako sarreraren % 40a. Datu esanguratsuak, dudarik gabe.

Arrakastaren gakoa zertan datzan zehaztea ez da kontu erraza baina ezaugarri desberdinen konbinake-

ta egokia lortu dutela on behar da. Kokaguneak eraikuntzen tratamend badute zerikusirik eta rretaz ohartuak dira FNAC pako hainbat agintari. Gure etekinak ikusirik, merkatalguneak bizi iraruetara ateratzean bu-

Kulturarekin zerikusia izan dezakeen ia edozein eskaintzen du FNAC ●

tako biriguneak gure z truen eraginez birbiz direla ikusirik, deika zaizkigu Europako hain hiriburutako alkateak. Baina guk geure estrategia segitzen diogu, z tzen du FNACeko zuzendarietako batek. Madril ere hiriaren erdian kokatu da 93an irekiko den FNAC da, Callao plazan.

Eskaintzaren zabaltasunak ere badu garrantzia, hala nola arlo desberdinetako azken nobedadeak ikusteko aukera. Pariseko Etoile-n esaterako, ordaindik merkaturatu gabeko elektronika, audio, bideo eta argazkigintza tresnak erakusten dira, benetako primiziak.

Nolanahi ere beste faktore bat aipatu behar da egun diren kulturgune hauen osotasunaz jabetzeko. Zentru hauetan balletarako sarrera eros daiteke minitelen bidez, jarraian komiki bat irakurri edozein txoko moketadunetan, bertatik atera gabe argazki erakusketa ikusi eta, oraindik indarrak eta gogoak izanez gero posiblea da hitzaldi edo antzerki ikuskizunen bat programaturik egotea. Rock diskoak saltzen dituen gainera heavyzale porrokatua bada, zer gehiago eska daiteke?

J.M. Heritz

Harrison eta Clapton Tokion elkarrekin

Segurtasun neurri izugarriak, sarrera garestia (300 libera/6.000 pezeta merkeena) eta promozioa urria izan arren leporaino bete zen hiru egunez Tokio Dome Beatles-ohia entzuteko.

Hogeitabost urtez itxaron duten japoniarrak ez zeuden prest aukera pasatzen uzteko, are gutxiago kitarran Eric Clapton iragarririk eta berrogeitabost milatik gora izan dira bildutakoak. Ikuskizuna baina, ez zen sortutako ikusmina asetzeko ainakoa izan: Claptonek, bost urtetako semea galdu berria, beste nonbait zuen gogoia eta Harrison ez zen gauza izan eskena betetzeko.

besteen testuak, besteek moldeak, beren historia idatzi nahi dute, pausoz pauso, jauziz jauzi.

Koreografia berria ghettoetako kumea

Hogeietako hamarkadan jazz-a izan zen, dantza afro-amerikarra, hirurogeietan egunerokotasunaren oinarria eta egun break-dance eta rap-a dira Iparramerikako dantza koreografikoen abangoardia. Bertan diotenez «social dance». European guztiz ezezagunak izan arren berrikuntza eta hausketa ugari burutu dituzte koreografiagile gazteenek, minorietakoek. Badute zer esanik eta ez zaizkie nahikoak

Laburmetraia berrienak Erroman ikusgai

Zine-eskoletako diplomatu berriek egindako lanak erakutsi dira astebetetz Erroman, urtarrilaren 8an hasirik. Holanda, Frantzia, Australia, Italia, Britainia Handia, EEBB, Polonia, Txekoslovakia, Kanada, Brasil, Mexiko, Belgika, Grezia, Rumania, Bulgaria, Alemania eta Irlandako zinema-eskoletako ikasleen laburmetraiak ikusteaz gain, eskolen beraien etorkizunaz eta zereginaz eztabaidatzeko aukera eman du Erromako udalak babesturiko topaketa honek.

T E I L A K

■ OTSAILEAN IKASTOLEN II BATZARRA

EUSKAL Herri osoko Ikastolen Elkar-
tearen II Batzar Nazionala otsailaren
1ean izango da Iruñean. Bertan, Eus-
kal Eskola Publikoari buruz Ikastolen
Elkarteak egindako testua eztabaida-
tuko da eta orain dela bi urte burutu-
tako batzarrean hartutako erabakiak
eguneratuko dira. II Batzarraren xede
nagusiena, Euskal Eskola Publikoaren
diseinu juridikoa, eta estrategia baten
barruan ekintza jakin batzuen plana
gauzatzea da.

■ 20 ERAKUSKETA NAFARROAKO GOBERNUAREN ESKUTIK

NAFARROAKO Gobernuak urtean
zehar Iruñeko Nafarroako Museoa,
Ciudadela eta CANeko aretoan izango
diren erakusketak aurkeztu ditu. Guz-
tira, pintura, eskultura, argazki, zilar-
gintza eta arkitekturako 20 erakusketa
ikusi ahal izango dira.

■ «TROKA» ARGITALDARI BERRIA SORTU DA

LIBURUAK umeentzat entretenigarri
suertatzeaz gain, Euskal Herriko his-
toria, kultura eta nortasunera hurbil-
tzen, sakontzen eta, era berean,
umeen heziketan lagungarri izatea di-
ra, Troka Edizioak argitaletzeko ardu-
radunen asmoak. Argitaldaria eus-
karaz sortutako liburuak plazaratuko
ditu eta hasteko, bi bilduma kaleratu
ditu: «Anboto» eta «Tatana» izenekoak.

■ GASTEIZKO ZINEMA LEHIAKETAKO IZENEMATEA ZABALIK

ESTATU espainiarreko zinemagile
amateur guztiek parte hartzeko aukera
izango dute Gasteizen izango den
XXIII Zinema Ez Profesionaleko
Lehiaketan. Apirilaren 21etik 25era
bitarte izango da lehiaketa eta lanak
Super-8, Single-8 edo 16 milimetroe-
tako formatoetan aurkez daitezke.

E R R A N A K E R R A N

«Gaiarre Antzokia betetza-
zen gure helburua, eta
genuen. Hori, Nafarroan
sortutako talde berri
batentzat oso inportante
da».

**La Claqué antzerki talde
Egunkaria, 92-1-8.**

«Uste dut artea oso gauza
txikietan eta zoragarrietan
dagoela ezkutaturik.
Orduan, utz ditzagun al-
batera hainbeste
panparroikeria eta hain-
disdira hutsal, eta dirutza-
eskerge horretatik apur-
pittin pittin bat bakarrik
erabil dezagun behar duen
artisten azpiegiturararako,
berri honetan hori behar
da».

**Juan Genovés.
El Diario Vasco, 92-1-8.**

T X U T X U - M U T X U K A

UDAZKENEAN IZANGO DA BARAKALDOKO II FOLK JAIALDIA

BARAKALDOKO Nazioarteko Folk Jaialdiaren aurtengo bigarren edizioa udazken aldera izango da. Barakaldoko Antzokiak iaz antolatu zuen lehenengo edizioak jende gutxi bildu zuenez, antolatzaileak eztabaidatzen ari dira aste-beteko jaialdia egin edo urtean zehar emanaldiak antolatzea. Antzokian izan diren ekitaldi ugariengatik denborarik ez dute izan otsailerako antolatzeko eta Jaialdia udazkenerako atzeratzea erabaki dute.

«Euskal rocka 'impasse' batean sarturik dago. Ezinbestekoa da gero eta talde gehiago euskaraz aritzea. Modan dago talde jakintsuenetan ingelesez abestea, baina, bestalde, benetako rock eskena euskaldun bat osatzeko talde eta bakarlari asko behar dira».

Balerdi Balerdi taldea.
Egunkaria, 92-I-8.

«Ematen du Saileko arduradunentzat Euskal Herrian, kultura telebista dela. ETB mantentzeko literatura sariak kendu behar badira eta antzerkiei, taldeei edo kultur ekitaldiei ia diru laguntza guztiak, kentzen dira eta ez da ezer gertatzen».

Leopoldo Barreda.
Egin, 92-I-9.

«Munduan gertatzen ari diren aldaketek literaturari eragiten diote, horrela ez balitz mundutik at dagoela esan nabiko luke eta hori benetan larria litzateke».

Alejandro Gándara.
El Diario Vasco, 92-I-8.

N O R - N O R I - N O R K

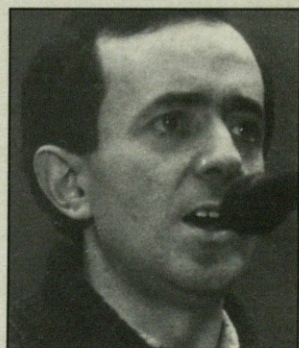
PATXI ITURRIEGI

izan da IX Tene Mujika Narrazio Laburren lehiaketako irabazlea. Aurtengo edizioko saria Laudioko idazlearen «Hondarreko disdira ahortzi hura» lanak irabazi du. Bigarren saria Juan Luis Zabala azkoitiarrak jaso du eta hirugarren saria Ana Urkiza ondarroatarak. 18 urtetik beherako sariduna Zumarragako Ainhoa Oiarzabal izan da ●

«POTXO» ONAINDIARI

eskaini diote Bilboko Arteta Galerian urtarilaren 25a arte, bere margoak erakusteko aukera. Pedro Mari Onaindia getxotarraren erakusketa 30 obraz osatua dago eta gehienak euskal panoramikak dira. Pintore honek, banakako nahiz taldetako erakusketak egin izan ditu Praga, Varsovia, Mexico, Asturias, Bilbon eta Donostian, besteak beste ●

JON ENBEITAK

irabazi du Algortako Bertso Eskolak Getxoko Kultur Etxearen laguntzaz antolatutako Balendin Enbeita IV Bertso Paper Lehiaketako lehen saria. Bigarren saria Abel Enbeitak jaso du eta hirugarrena Kontxi Begiristainek. Bertso Eskola sailean Iñaki Aurrekoetxea izan da irabazlea eta gazteen atalean (14-18 urte) Ardatz Enbeita ●

Kirola

Ziklo kross froga
Ipazterren

BIZKAIKO Ipazter herrian bertako udalak antolatutako ziklo kross txapelketa burutuko da urtarillaren 19an. Froga hau egiten den hirugarren urtea da hau eta esan beharra dago ikusmin handia sortzen duela.

Txapelketa hau Lea Artibeiti bailaran egiten den ziklo kross ikuskizun bakarra da, eta lurralde honetan kirol honekiko dagoen zaletasuna kontutan izanik ez da harrizkoa ikuslego ugari biltzea. Gaztetxoan mailan irteera 11.30etan izango da. Afizionatu eta profesionalak, aldiz, irteera 12.30etan izango dute. Kirol honetan adituak direnen artean aipatzekoa da Yurrebaso, Izagirre, Pla, Sala eta Duran bertan izango direla beste batzuen artean. Profesionalak Etxabe eta Gerrikagotia dira azpimarragarriak, bertan izatea espero bait dute antolatzaileek.

«Jose Andres Larraza» ziklo kross

ZIKLO KROSS zaleek aukera ederra izango dute hilabete honetan beraien kirola ikusiz gozatzeko. Ipazterren jokatu den txapelketaz gain ez da Nolanahikoa izango ere Altsasun egingo den froga, bertan izango bait ditugu estatu mailako ziklo kross txirrindulari onenetari-koak.

Jose Andres Larraza ziklo kross memoriala urtarillaren 18an izango da Altsasun goiz partez. Txapelketa hau egiten den bostgarren aldia da aurten goa eta urtero bezala Burunda txirrindulari elkarteak antolatzailea.

Historia apur bat gogoratuz esan beharra dago Jose Andres Larraza Burunda elkarteak partaidea zela. Gaz-

tetxoan taldeko zuzendari-tzan kolaboratzen zuen eta hainbat ziklo kross probatan ere parte hartzaile izan zen. Jose Andres lan istripu baten ondorioz hil zen 1987ko abenduaren 28an eta bere omenezko lehen memoria 1988ko urtarilean egitea lortzen da.

Ziklo
krosslari
onenak
arituko dira
Altsasun
urtarrilaren
18an

Txapelketa honen historiari dagokionez esan beharra dago nahiko garrantzi handia hartzen joan dela eta honen ispilu dira martxan darabizmatzen bost urteak eta baita izan dituen partaide entzutetsuak ere. Lehenengo urtean estatu mailakoa izan zen, 1989an ere estatu mailakoa, baina telebistaz zuzenean emititu zuten eta TVEren Challenge puntuaketarako baliagarria

Azken urteotako
irabazleak:

- 1988ko lehen memoria irabazlea Francisco Sala izan zen, bigarren Iñaki Bijandi eta hirugarren Benito Duran.
- 1989an berriro ere Salarentzat izan zen urteko bigarren Jose Mari Yurrebaso eta hirugarren Iñaki Bijandi.
- 1990ean, Jose Ramon Izagirre izan zen garaile honen atzetik Ludwin Wijnants sartu zen eta ondoren Benito Duran.
- 1991ean berriro Izagirrek irabazi zuen, zilarrekin Iñigo Igartuarentzat eta ondoren Francisco Sala.

izan zen. Hirugarrenak, diz, nazioarteko partaidea eduki zuen eta Challenge rako ere baliagarria izan zen.

1991n aldiz Burunda karteak berriro ere soilik atutako txirrindulariak ez tzea erabakitzen du, dutelako ez duela m atzerriko kirolariak ek bertan izugarri onak izan Azken honek ere Chal gerako balio izan zuen.

Aurtengo bostgarren memorial honetan ere estatu korrikalariak hartuko parte eta ibilbidea oso garria izango da zelai errepedez osotua. Beraz, kera bikaina duzue hila 18an Altsasun goiz b bat igarotzeko.

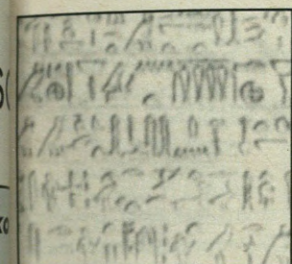

Txirrindulari ugari eta maila ona espero da proba honetan.

Zientzia

Gastronomia

O sasuna

Mapa geologikorik zaharrena

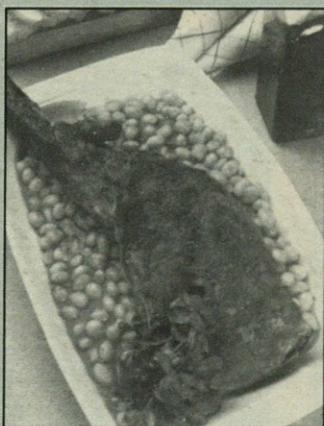
Amenakhte, Egyptoko Ramse IV.a faraoi handiaren garaian bizitako eskribari zen eta itxuraz, berak egin zuen ezagutzen den mapa geologikorik zaharrena. EEBBtako Toledo Unibertsitateko (Ohio) bi ikerlariren ustetan eskribari horrek K.a. 1150. urtean eginiko mapak zuzen zuzenean islatzen du errealtatea. Mapa papirozko erroilo bat da; 40 zm-ko zabalerata eta 180 zm-ko luzera dituena. 1820.ean aurkitu zuten Egyptoko Erregeen Haranetik gertu. Harez gero Torinoko Museo Egytiarrean egon da gorderik. James A. Harrel eta V. Max Brown izan dira mapa aztertu duten lehen geologoak eta mapak adierazitakoa eta errealtatea konparatu dituztenean txunditurik gelditu dira. Wadi Hammamat-eko harri formazioak, beren itxura eta kolorea zehatz-mehatz azaltze dira.

ZIKULU SALTSETAN

Arkumea babarrunekin

Gaurko honetan proposatuko dizuegun platerarako, Euskal Herriko sukaldeetan hamaika aldiz prestatu izan diren bi jaki hartuko ditugu oinarri bezala: arkumea eta babarrunak. Lehena bigarrena baino garestixeagoa bada ere, biak elkarrekin ondo jarrita bikote ona osatzen dute. Tira bada, has gaitezen zikulu saltsetan.

Lehendabiziko gauza,

plater hau prestazen hasi baino egun bat lehenago, babarrunak uretan utzi beharko dira. Lehen pauso hau ezinbestekoa da gaurko errezeta behar bezala atera dakigun.

Behin babarruna hartu eta kazolara botata, azala garbitutako azenarioa gehitu. Honekin batera tipula apur bat, eta apio adartxo bat ere bota.

Ondoren ur hotzez es-tali beharko dugu guztia,

eta sutan utzi. Honen ostean, irakidura antzema-terakoan, egosten ari dela sua piska bat kendu eta berriz ere —oraingoa bi aldiz— ur hotza bota gai-netik.

Honen ostean, samur samur geratu arte, baba-rrunak ordubetez edo denbora gehiagor egos-ten utzi beharko dira.

Hurrengo pausoa gatzat botatzea izango da, eta zerri palote gantza har-tuaz, babarrunein gehi-tu eta dena nahastea.

Honen ostean, la-bean erretzea etorriko da. Noiz behinka ur piska bat bota behar-ko zaiolarik.

Honekin batera, txi-kitutako tipul bat har-tu eta frijitu beharko da eta tomate saltsa prestatu. Bi azken pauso hauek emanda, babarrunekin nahas-tu.

Oso garrantzitsua da, azkenik, arkume okela babarrun gainean jarri eta ogi birrindua gehitzea. Hau eginda, labean sartu berriz ere, eta gainerre-tzen utzi.

Plater hau prestatzeko bi ordu inguru behar iza-ten dira, eta ez du seku-lako abildadea eskatzen. Sukalde kontuetan hasi nahi dezuene, beraz, anima zaitetze eta batere beldurrik gabe ekin.

Aspirina, sendagai txiki bezain handia

MEDIKUNTZAREN

alorrean emandako aurki-kuntzarik handiena, dudarik gabe, aspirinarena izan da. Felix Hoffmann alema-niarrak sortua, gaur egun mundu osoan zehar hartu ohi den sendagairik zabal-duena izango da segurue-nik. Izan ere, egunero, 2.054.794. aspirina baino gehiago hartzen dira mun-duan.

Bihotzeko gaisotasunen aurreikuspenarako, esate baterako, oso baliagarria da, European, besteak beste, gaitz hau sufritutako %90ak baino gehiagok hartu izan du. Bestalde, haurdun dau-den emakumezkoentzat ere, egokia da neurritz har-tuz gero, erditze goiztiarren %10 baino gehiago eragin-ten dituen Preeclampia gai-tzaren kontra asko lagun-tzen bait du. Hala ere, azken kasu honetan, zikloaren az-ken hiru hilabetetan hartzea ez da batere komeni izaten.

Bertsoak

● Hilaren 18an, Lesakako Arrano Elkartean, Xabier Amuriza eta Sebastian Lizaso gai librean arituko dira.

● Hilaren 25ean, Legazpiko frontoian, garo azaroaren 17an errezan «Erraizabal» baserriaren aldeko bertso jaialdia izango da. Bertan, gaueko 22.00etan hasita, Iñaki Murua, Angel Mari Peñagarikano, Andoni Egaña, Sebastian Lizaso, Jon Sarasua eta Xabier Euzkitze arituko dira kantari.

● Urtarrilaren 26an ere, eguerdiz, lurretako «Bakixa» auzoan, Xabier Amuriza, Sebastian Lizaso eta Angel Mari Peñagarikano arituko dira.

«Delirium Tremens» taldeari

Zuen taldea definitzeko ez da inolako hitzik Ez du edonork jendea pizten holako su eta saltsik Eta gazteak egon garenez zuen musikakin pozik espero dugu agur ez dela gero arte soila baizik

Fama handiko talde txikia izandu bait zera hemen Delirium Tremens aipatuz gero festa giroa zekarren Batek musika uzten duela eta orain denek uzten Bihotzak taupadaka darraiki hanka bat joan den arren

Doinua: Nafarroatik ardo karraio.

Duela lau edo bost bat urte sortu zineten mundura Euskal gaztedia hurbildu zen laster zuen ingurura; Hasieratik piztu zenuten musikazaleen lilura Festa ederrak bota ditugu zuen musikan kontura

Latinetikan izena hartu eman lehenengo pausoak Zarraporekin diska erdia eta ondoren osoak; Ikusi eta ikasirekin famak zaituzte jasoak Beste batzuekin zuek zarete Euskal Rock-an gurasoak

Hasieran eman zenioten musikari ordagoa Pixkanaka eta gehiago joaz talde nabarmenagoa eman nahi izan musika ona eta doinuaz oparoa Hirukotea bihurtu bait zen laukote ederragoa

Kontzertu oro hasi orduko giroa pil-pil eta sutan Zapore ona uzten zenuten igarotako lekutan Zuen amaiera tamalgarria hartuko dugu kontutan Delirium Tremens iraungo duzu luzaro gure burutan

Zuen bizitza labur honetan portatu zarete bapo euskal musikan zati eder bat betea duzutelako Baina bizitza horrelako da eta onartu beharko Euskal gazterriaren partetik bihotzez eskerrikasko

Zuen musika aditu eta uztekin zait bihotza Urte hauetan jasan duzue kontzertu askon morrontza Urrutiraino iritsia da zuen taldearen hotsa Euskal Herrian bizia eta 'Venezia'n heriotza

ESTITXU AROZENA

MAHUKA GARAICO JANTZIAK

Etxebeste kalea, 3 — Tel.: 36 11 06 USURBIL

Izena: «Toki berean». **Argitaratzailea:** Esan Ozenki. Anestesia/Hardcross-en koprodukzioa.

Gorreri kasuetarako

EUSKAL Herriko eritxeetan 'anestesia' berri bat hasi omen dira erabiltzen, burukomin eta gorreri kasuentzat paregabea. Horregatik, Durangoko azokatik hona, nahaste-borraste antzera joan omen dira Osakidetza kontuak.

Izan ere, Durangoko Azokan aurkeztu zuen «Anestesia» talde zarautarrak bere «Toki berean» izeneko EPa. Bost abestiz osaturiko lana, laukoteak egiten duen musika estiloaren erakusgarri ona da honako hau.

EPan ageri diren bost kantetatik, bakarra da lehengo bi maketetatik atera dutena. «Hitz pozoinduak» izenez, abesti hau da, behar bada, abesti boskote honetan gehien nabarmentzen den pieza. Beste gainontzeko denen langa, hala ere, altu jarri digute lau gazte hauek.

Kitarraren soinu zikina eta baxuaren indarra dira, bateriajole astakilo batekin batera, «Anestesia»-ri ukitu berezia ematen diotena. Ahotsa da, behar bada, erdi-bidean geratzen den bakarra. Bai behintzat Mikelek abesten ez dituen kantetan.

Orain arte bi maketa zituzten atereak zarautzarrek, eta bigarrena baino gustokoago dut nik lehendabizikoa. Ep honetan euren soinua finkatu eta hobetu dutela esan behar da, kitarrari protagonismo handiagoa emanaz behar bada.

Hurrengoa lana aditzeko desioz utzi gaituzte «Anestesia»-koek, eta hori ez da seinale txarra izaten.

A L B E R T O I R A Z U

Dolores Agirrezabalaren lanak Donostian ikusgai

TOLOSARRAREN margo lanak dira Donostia-ko Garibai kaleko Kutxaren

erakusketa aretoan hildaren 28a bitartean. Mari Dolores Agirrezabalaren ikusgai dauden 95 obrek, jatorrietara bidea da. Margoak dira sena-

Dolores Agirrezabala Tolosarraren obra sentimenduen barneko ibilaldia da

duz beteriko ibilbidea alegia. Apaingoa handirik gabe, eta gaitiz indartsua badiadierazpenetan. Dorenen obraren zerbidaia egiteko aukerata deia. Pintura zahar galdu behar ez lukeena.

Bere paisaiak trosoektiboak eta nimoak dira, eta bere nekazal girokoak itsaldekoak zein koak. Sentimenduen handiz eginikoak nak ere. Era guztietan tonalitateek inter-

taziorako bide desberdin aurkeztzen dituzte, eta netan berezko pintzel-

nabarmenak eta laino artean. negunetan 11.00 etatik 21.00 eta jaieguna 11.30 etatik 12.00 etara galtzen gabe nahi denez nentzat.

● Iruñeko bertako Garcia Castañer kaleko Aurrezki Kutxa Municipalen erakusketa aretoan, **Jesus Iraizoz Mitxelenaren** margo lanak ikusgai dira otsailaren 2a arte. Pintzel Galerian, berriz, hildaren bukaera bitartean, **Alberto Orellaren** grabatuak.

● Bilboko Elkano kaleko dagoen BBKren Kutxa aretoan Roberto Marti Unanueren margo lanak ikusgai hildaren 25a bitartean, eta Ederti Galerian, berriz, **Pedro Salaberrenak** hildaren bukaera bitartean. Artista hauen lanak ez zuzeko aukera ona, bera-

Antzerkia

Umeentzat «Kasketa»

● «Kasketa» lanaren helburu nagusia umeen parte hartzea da; jolasen bidez haurren konfidantza irabazten dute taldekideek.

● Antzezlanaren edozein tokitara egokitu daiteke eta lau antzezlek egiten dute guztia.

JAKE MATE taldearen «kasketa» antzezlanaren Euskal Herriko hainbat herritan kusi ahal izango da, bertako frontoi, areto eta baita

kalean ere.

Lan hau kalean nahiz areto itxietan egiteko pentsatua dago eta taldekoek adierazi digutenez beraien helburu nagusia haurren parte hartzea da. Taldekideak jokuaren bidetik abiatzen dira umeen konfidantza lortu eta beraiek ere antzezlanaren pertsonaiak bihurtuz.

Hiru gizon eta emakumezko bat dira protagonistak. Bertan kontatzen dena beste planeta batetik etorritako izaki batzuek umeekin

Jake Matek haurrentzat egiten duen bigarren lana da hau.

jolasteko duten gogoia da, eta erdian makina bat dago elkarrekin jolasten uzten ez diena. Hala ere antzezlan honetan garrantzitsuena ez da kontatzen dena, baizik

eta nola kontatzen den eta batez ere umeen parte hartzea eta ordubete alai bat igaro dezatela. Beraz haurrek badute antzerkiaren gozatzeko aukera ederra.

Lehiaketak

GAZTE taldeak antolatutako «Pasaia-Gazteria 91» bostgarren komiki lehiaketara komikiak aurkezteko epea urtarilaren 31n bukatzen da. Lehiaketa hau Pasaia udaleko gazteri komisioaren laguntzaz egiten da eta irabazleek nahiko sari dotoreak irabaziko dituzte. Lehiaketarako komikiak Pasaia Donibaneko udaletxeko gazte bulegora bidali behar dira.

HERNANI, 4

Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

T elebista-Irratia

BOTOIA SAKATU AURRETIK

Ez gatzik, ez piperrik

Larunbata 25

23.00etan, «Lauraren jolasak»

Zuzendaria: Joe. D. Amato. Antzezleak: Laura Gemser, Paola Senatore, Gabrielle Tinti, Roger Browne.

Larunbat gauero, «Zine erotikoa» deituraz izendaturiko zikloa medio, dirudienez atrebentzia askota-

rako ez dagoen ETBko lehen kateari piper piska bat eman nahi dioten filmeak eskaintzen dira. Eman nahi bai behintzat, zeren saiatzea, bere horretan geratu bait da sarri: ahalegin hutsean.

Oraingo honetan ere, gatz eta piper eskaseko filmea dugu pantailaratuko dena. 1977an errodatua, ez da honako hau Italia aldetik datorkigun estraineko produktu erotiko merkea. Izan ere, «Emmanuelle Beltza» filmearen azken bertsio luzagarri honek, ez du telebistazaleena engainatzeko adinako baliorik ere.

Kontatzen zaigun istorioari dagokionez, beste hainbeste. Kazetari lanetan ari den Emmanuelle Afrika aldera joango da eta baita zenbait gorabehera bizi ere.

● Urtarrilak 19

15.45etan, Marrazki bizidunak: «Jack eta sorgina»

Behin batean, Jack bere lagunekin jolasten ari dela, aingeru aurpegia eta zilarrrezko ilea duen neskato baten aurpegia marraztuko du. Gainera makil hegalaribat dauka. Neskatoak konbidatu egiten du eta sorgin eta bera bezalako deabru urdin batzuren menpe dagoen gaztelu batetara eramango du. Fantasia eta samurtasuna nahasten dituen istorio hau etxeko gatzetxoentzako da.

● Urtarrilak 20

15.00etan, Zinea: «Hercules basatiaren aurka». Zuz.: D. Paoletta. Antz.: M. Forest, J. Greci, K. Clarke, G. Milland.

Genghis Kahn lurjota aurkitzen da Gracow inbaditu nahi ondoren. Kahnek Arminia izeneko neska baten berri izango du, Gracow erresumako erregina izango dena aurki. Hau izan daiteke, beraz, mendekurako biderik egokiena, nahiz eta horretarako Aria izeneko sorgin baten beharra izan. Hercules herrirantz abiatuko da.

IKUSI BAIETZ

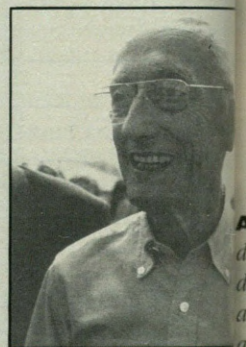
● Urtarrilaren 19an, 10.55etan, **Bertsolari eguna**.

● Astelehena, hilaren 20an, 14.20etan, **San Sebastian eguneko ospakizunak**. «Danborrada Txikia» Donostiako kaleetatik ibiliko da Sarriegiren martxa gogoratzen.

● Hilaren 21ean, 21.05etan, **«Begirik kendu gabe»**. Josetxo Lizartzak aurkeztutako musika ekitaldi, elkarrietzeta eta erreportaiak batzen dituen magazina.

● Urtarrilak 23, osteguna, 20.25etan, **saskibaloia**. Ciberna eta Bartzelonaren arteko Europako kopako partidua.

● Urtarrilaren 24an, orla, **«Mundua Cousteauren eskutik»**. Jacques Jean Michel Cousteau tzilari famatuek, marzientzilari kamara eta rrez osatutako talde rrantzitsu batekin osat erreportaiak.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ Irudi eskubideei dagokiena da, Euskal Aktoreen Batasunak ETBekin lortu nahi duen talde komenioaren zutabeetako bat. Aktoreek, izan ere, musikariaren abestien egile eskubideekin gertatzen den bezala adibidez, euren lanen emisio bakoitzagatikotizazio bat eskatzen dute. Hego Euskal Herrian ditzakegun telesbista kateetatik, A-3k bakarrik du euren langileekin alderdi hau izenpetua.

T

elebista-Irratia

Ane Gabarain: «Telebistan askotan teknikak aktorea gainditzen du»

IKUSITAKOAK
IKUSITA
Forceps

Duela urtebete emititu zen lehenengo aldiz «Bi eta bat» saioa eta orain bigarren zatiko atalak ikus daitezke ETBren pantailan. Antzezlan honek hiru pertsonaia nagusi ditu eta hauetako bat Ane Gabarain da. Anek antzerki munduan lan ugari egin ditu eta horregatik aritu gara berarekin telebista eta antzerkiaren arteko harremanaz.

ARGIA. Zein ezberdintasun nabaritzen duzu telebistaz eginiko antzerkia eta zuzeneko antzerkiaren artean eta zein duzu gustokoen?

A. GABARAIN.

Zeharo ezberdinak dira. Nik zuzeneko antzerkia dut gustokoen. Zuzenean lan egiteak gehiago betetzen zaitu, ikuslearekin harremanetan zaude eta antzezlanak hasi eta bukatu egiten da, zatiketarik gabe.

Telebistan askotan teknikak aktorea gainditzen du. Hala ere telebistak baditu bere abantailak ere, besteak beste entzutetsu bihur zaitezkeelako.

A. Arazorik izan al duzue «Bi eta bat» saioa grabatzen ari zinetela?

A.G. Ez dugu arazo handiegirik izan. Atal bat ume batekin egin behar genuen eta grabaketa hasi baino lehen haurrak kasketa hartu

eta negarrez aritu zen denbora luzez, baina azkenean lasaitu zen eta aurrera jarraitzea lortu genuen.

A. Zuen saioaren bigarren zatia amaitzeaz dago eta badirudi ez dagoela atal gehiago grabatzeko asmorik. Baina zuk telebistan beste zerbait egiteko asmoa al duzu?

A.G. Ez dut uste, baina ezin daiteke ezer ziurtatu. Nik gustoko nuke, baina

aurrekontu murrizketa dela eta bertako produkzioak atzera bota dituzte, eta beraz ez dirudi aukera asko izango dugunik. Hala ere ezin daiteke ezer baieztatu.

A. Zein uste duzu izan behar dela ETBren jokaera euskal antzerkiarekiko?

A.G. Euskal antzerkiarekiko ez dakit, baina aktoreekin konbenio bat lortu beharko lukeela uste dut. Horren bidez duintasunez aritzea lortu nahi dugu eta hau bidezkoa dela begi bistan dago. Hala ere oraindik ez dirudi elkar ulertze bidean gaudenik baina konbenioa lortzen saiatuko gara.

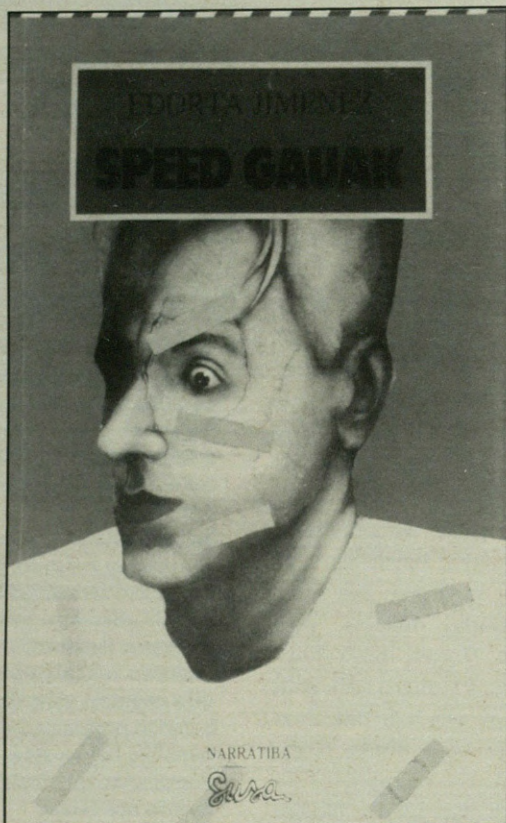
A. Zein da antzerkia telebistaz agitearen abantaila nagusia?

A.G. Abantaila nagusia jendeak errazago ezagutzen zaituela da eta ondorioz beste antzezlan batean aritzen zarenean jendea ikustera joaten da. Hau agian ez da bidezkoa, baina horrela gertatzen da. Ni adibidez «In Frangiti» taldearekin ari naiz orain, taldeko beste partaideak ere telebistan arituak dira eta honek ikuslearengan eragina du.

Noren amonak aluzinatzen zuen ETBren emisioak hasi zirenean, beltzak euskaraz berba egiten ikustean? Hain zitaizan arraroa egiten, Afrikako biztanleak gure hizkuntzan aritzea, zeren ez zen fijatzen zer esaten zuten baizik eta 'litzaigukeen', 'generamatzen' eta abarrak ahozkatzen zuten trebezian. Antzerako zerbait gertatzen zait niri «Berehala gatoz» programa ikustean. Iruditzen zait, ideia polita dela anuntzio ekleptikoz beteriko programari ardatz tematiko bat ematea. Horretarako gidoilariak, Joanes eta Teresa bikotearen gorabeherak erabiltzen ditu. Baina, amonari beltzen kasuan bezala, neuri ere bi pertsonaien solasaldia sinesgaitza, hori baino gehiago, traga ezina egiten zait. Zaila zait sinesten, neska publizitatean ari dela lanean, eta mutila, joan zen mendeko makina erabiltzen duen idazlea denik. Eta, hori gutxi balitz, beraien arteko esaldi okurrenteak ei direnak eta esaera zahar/herrikoien erabilerak urduri jartzen naute. Programazioaren tarteak anuntzioz beterik agertzen zaigun telebista jeneralean. «Berehala gatoz» delakoa aldiz, spot ikusgarri artean xelebrekeriaz galkatutako programa dela iruditzen zait.

AITZIBER YARZA
EDORTA ARANA

Liburuak

«Speed gauak». Egilea:
Edorta Jimenez.
Argitaratzen du: Susak.
152 orr.

This is Bilbo

INDAUTXU plazan, otsaileko gau batez, orduak, ezagutzen ez gauen norbaiten haiduru egonik, uka genuekeen Bilborekilako lehen txoke emozionala, eta Edorta Jimenezen «Speed gauak» liburua hartzean, iduripen bortitz horren oroitzenaren nostalgia piztu zaigu.

Gauaren haragitik sortu

jende bitxiaren konpainian iragan ditugu berriro Bilbo mitiko hartako karrikak. Batzuen arabera Etxahun zaharra bera galdu zen burdinaren bihotzaren minean. Segur asko ziberotar ospetsuak bere gisako tribua bat aurkituko zuen, euriaren gerizapean.

Edorta Jimenezen nobela laster irakurtzen da, hiriak,

hotzak hotzari, zeharkatzen diren abiaduran naski. Hizkuntza aldetik, batuaren eta bizkaitarraren arteko joko xotila gustatu zaigu, bata bestea lehertzeko ordez, abilki aberasten duela.

Erran beharra dago, nobelaren haria nahiko nahasia edo korapilatsua dela, hain erreala den Bilboren presentzia, idazleak zena-rioren irrealitateaz nolabait eztitu gogo balu bezala, barbariaren kontra. Gertatzen da, orrialdez orrialde, meandre ilhunen urteza ere, hain dira delirioaren kideko «Speed gauak»-eko pertsonaiak, desertuko umezurtzak.

Nobelak badu lekukotasun kasi-soziologiko aire bat, baina ordea, irria maiz sortzen badaki, ematen duelarik, hasieratik bukaerarat, bilbotar Kamasutra kutsuko katalogo bat. Iduri du, urrunago joanez, heineko megapoletan perspektiba politikoak hain nabarmen ez edukiz, jendeak (nobelakoak) sexu harremanen zurrumbiloan murgiltzen direla, salbazioa (moralak, eta, ekonomikoak) hortik etorriko bailitzaien.

Edorta Jimenezen nobela, azken urteotan euskaraz agertzen diren obren sailean koka dezakegu, desager edo amil zorian dagoen herriaren esperantza oihuen zerrendan. Liburuan ez zen deusik eskas, bakarrik zinezko speed errauts pixkat. Baina this is Bilbo.

ITXARO BORDA

Egilea: Edgar Allan Poe.
Itzultzailea: Inaki Mendiguren. Titulua: Misteriozko ipuinak.
Argitaratzen du: Elkarrek. 89 orr.

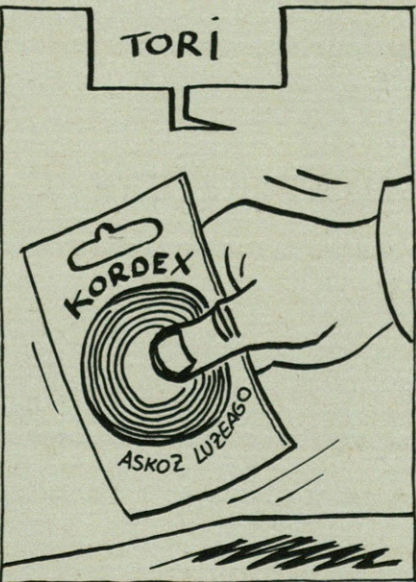
Genero desberdinen askotan maisu, E.A. P. ipuin famatu ugari idazituen. Honakoan, lan hoberentsuenen laburpenak eskaintzen zaizkigu.

Egilea: Manu Lopez Gaseni. Titulua: Borroka arroka. Argitaratzen du: Ereinek. 123 orr.

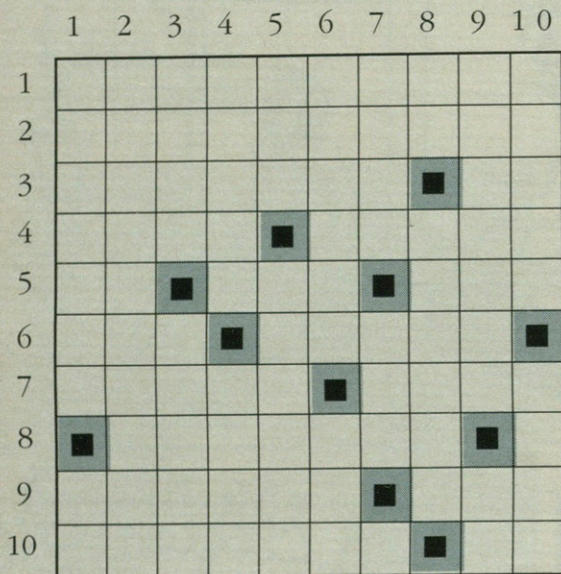
Igela sortako ale ha Xabier Erostarberen marrazkiez osatua, gazteentzako ipuin ha eskolalakeen arteko bizipenak kontatzen d norgehiagokak, arazua gordelaku sekretuak.

7. LOKARRIA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Astearen lehenengo eguna. 2.- Lauzaz atondutako zoruak. 3.- Katilu ttikiak. Errepikatuz, fruitu tropikal. 4.- Pozik. Ibai zolako harri xehe. 5.- Telebista. Bibliako lehen mozkorra. Argi, hitz elkarketan. 6.- Interjekzioa. Naukate. 7.- Euskal herrialdea. Toka, dut. 8.- Madariak. Bokala. 9.- Egotzi. Haur ttikientzako ore jangarri. 10.- Kalituak. Kasik.

GOITIK BEHERA: 1.- Auzapeza. Gipuzkoan, zenbait esamoldetan, jo. 2.- Jaurlaritzako ministrariak. 3.- Listuka, txistuka. Italiako hiria. 4.- Bizkaieraz, itsusi. Atzoko gauean. 5.- Bizkaieraz, gehiegi. Onetsi. 6.- Mozkorra. Euskal alderdi politiko ohia. 7.- Heukake. Urtaro beroena. Potasioaren sinbolo kimikoa. 8.- Erbioaren sinbolo kimikoa. Bizkaiko herria. 9.- Hainbat molusku-oskolek duten gai gogor distiranta. Bigarren pertsona. 10.- Ados. Epea.

Hitz kateatuak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Euritako
Garestia
Gizaldia
Tripakia

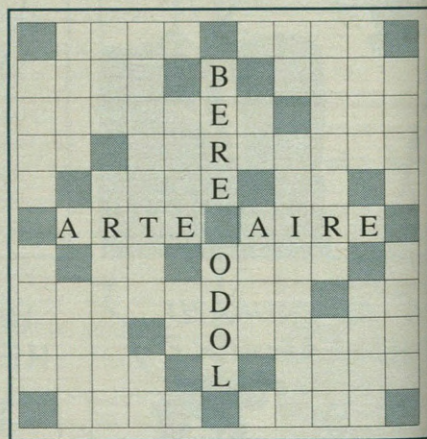
7 letra

Artzain
Doakizu
Izurdea
Zaharra

4 letra

Adin
Aire
Arte
Asia
Aste
Azal
Bere
Bizi
Dute
Egur
Ibar
Igoa

Ildo
Inor
Irak
Laga
Lari
Lezo
Odol
Onak
Ospa
Tema
Tiro
Zail

2 letra

Ag
Ai
Il
Ld
Na
Ro
Ro
Rr

3 letra

Amu
Han
Ibi
Ola

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, Lapurdiko Ahetzen sortu zen bertsolari gogoangarri baten izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

		Lezea	Modu hartan	Abar	Larru-azalerako krema
		Gosaria hartu	Ipar. Morroia	Gurpil gabeko galdi	
Zandu	Gaude	Hegazti beltzak		2	
Baxena-farroako herria	Akituak	Ehun mota			
	6				
Ez arrunt			Bokala	Nitrogenoa	
Hobenak			Joko-etxe	Meategia	
				1.500	
		3		501	1
Jainko egyptiar	Akuminoia		Agur, Katalunian		
(Aur.) Aurka	Barre		Azaleko		
		Mortuko ur-lekua			Dagoean,
		Atizkia			
Arerio				Telebista	
Ate				(Zah.) Zakur	4
		Inuxente			
		Bat			
(Infin.) Ukitu		Nor baiten			

—Hieroglifiko—

50

Nola geratu zen epaiketa eta gero?

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama

			G	A	B	R	I	E	L
			A	R	E	S	T	I	
			●	I	●	B	●	N	●
			A	R	B	E	L	A	
●	E	●	E		A	I	Z	A	Z
○	S	O	R	I	K	●	T	R	U
●	T	I	N	T	A	T	U	A	
L	A	N	A	●	S	I	●	T	●
●	K	A	R	E	L	●	E	Z	T
A	U	Z	I	T	E	G	I	A	Z
●	R	E	●	E	A	●	T	A	L
Z	U	A	N	●	K	R	E	M	A
●	A	K	E	R	●	D	A	U	K

EZKER ESKUIN: 1.- Gaztetasun, 2.- Irainak.

Do. 3.- Pe, Te, Ilar. 4.- Urkiak, Eta. 5.- Zioa, Euri.

6.- Kor, Izarak 7.- O. Olak, Ore.8.- Ala, Zamari.

9.- Kaki, Tukan, 10.- Or, Ikus, Ku,

GOITIK BEHERA: 1 - Gipuzkoako, 2 - Aterio

Lar. 3. To Korshak 4. This I. H. 5. Eggs Lar.

ОШОК. 7. ОГАНАТАК. 10. НОЛА. КЕНО.

Hieroglifikoa: Gehiegi

B	O	S	T	M	A	I	Z
K	A	T	A	T	R	U	K
O	R	E	K	A	T	A	R
K	E	A	M	E	R	I	K
O	A	L	U	A	R	I	U
E	N	D	A	M	A	N	U
O	T	E	L	E	K	A	U
D	E	Z	A	K	E	Z	U
O	R	E	A	G	U	R	E
L	A	K	O	E	L	U	K
K	O	N	O	Z	E	P	A

Hitz
Kateatuak

KAKU

Tongo!

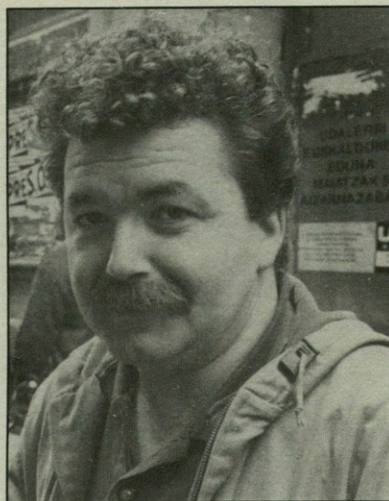
HAU ez da hitzaurre bat, baina nik ere aitortu beharra daukat, inor salatu, liburuak utzi eta gero ez ditudala bueltan hartzen. Eta idazleok elkarri kopiatu besterik egiten ez dugunez, askotan gertatzen zait kopiatu nahi nuena besteren esku dagoela. Ohar bat ere bada hau beraz, S.O.S. bat, liburu bat itzul diezadaten. Oparitu egin nahi nuke eta. Ez dago salgai, aspaldian ahitu zen edizioa. «Luzeko lasterkariaren bakardadea» du izenburua, Allan Sillitoe egilea ospetsu egin zuena. Kopiatu ezinik, oparitu ezinik, gogoan dudana adieraziko dizuet, Saizarbitoriaren maila lortuko ez badut ere.

Eman dezagun heroiak, pertsonaiak, Jon duela izena. Barnetegi batean dago ikasten, edo daukate hezitzen, lehendik lapurretak eta eginak dituelako. Gizarteak manukortu egin nahi du.

Erreformatorioan dago beraz, *maison de correction* batean. Espetxe antzeko zuzenetxean. Jon hankaluzea da, zimela, eta auspo onekoa. Poliziaren ihesi zailduetakoa da. Sermoiak emanda ez baitituzte sobera bildostuko honelako axeri gazteak, zuzendariak eta pedagogoek eta sikologoek kirolaren bitartez ondu nahi dituzte: boxa, rugbya, futbola, krosa. Jon barnetegiko onena da kro-sean. Txapeldungai bat daukate bertan, eta zuzendariak amets egiten du biharko egunean Jonek, kazetariak inguratua, Olinpiadaren batean auzaz, adieraziko duela barnetegiko diziplinak egin zuela txapeldun.

ESKERGAIZTOKOA

da Jon. Ez du ulertzen, edo ez du aitortu nahi, agintzen dioten guztia, debekatzen dioten guztia, jan erazten dioten guztia, ez dela bere mesederako baizik, noizbait eskertu beharko diela. Ez da konturatzen herritar jator

KOLDO IZAGIRRE

bat egin nahi dutela. Juezak berak ere barnetegi honetara bidali zuela hizkuntza ongi ikasi eta gizartean aurrera egiteko baliabideak har zitzen. Gaztea da Jon, eta amorrua dauka bere ilajekoak ez direnengana. Gorroto du gizarte hau. Pedagogoen eta sikologoek uste dute otxanduko dela, aurkituko duela probetxuzko gizona izateko bidea. Eta ahalegintzen dira laguntzen.

Saio bereziak egiten ditu Jonek egunero. Egunsentian barnetegiko atea irekitzen diote, eta entrenamendu luzea egiten du inguruko basoetan barrena. Halako batean ihes egitea pentsatu du: gelditu daitezela ergelak horien aholkupean, horien gurasokeriapean, horien zuhurtasunpean. Erraza luke. Izkutatu da azken pagadiaren ostean inork ikusten ez duela. Erreformatorioko zaintzaileek erlojuari erreparatu eta Jon ihes eginga izanzen dela uste dutelarik, begirale nagusiak autoa hartzea erabaki dutelarik, hemen ageri da Jon barnetegirantz bere hankajoko arinean, esprina joz. Txaloak. Ongi, Jon. Onena haiz.

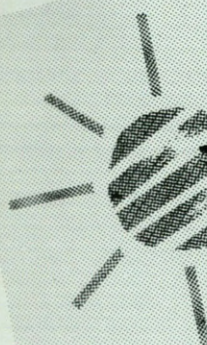
HELDU da konterriko kros txapelketaren eguna. Elastiko berrak erosi dizkie zuzendariak barnetegiko lasterkariei. Dotore dago Jon. Animo Jon, gogor Jon, eta bizkarreko malkorak ematen dizkiote. Luzabisa, ekarri ditu zuzendariak. Hauxe zuzuk irabaziko duzun kopa, Jon. Dotore emanen du bisita gelan, pentsatzen du zuzendariak. Eredu bat izan nahi haiz guztientzat, Jon. Eta Jonek irri egiten du uzkur.

Hasi da lasterketa. Denak samar batean lehenik, tropela luzatu baina lehen. Ongi kokatua Jon, aurreko taldean. Oinak lokatzari erraz kenduz. Badu indarra. Erritmo aldaketak bortitx bat egin du maldatxoan. Atzean utzi ditu denak. Oihuak trukan, zuzendaria irakasle guztiak hasi sarkatzen hasi da. Brabo Jon! Gure duk Jon! Aupa hi!

Helmugarako ehun metro falta dago, Jonen hankak kordea ahitututa panpinarenak dira. Zer duk, Jon? Ez trenamenduan bezala dotor gure hankak, ezajolatua. Aurreratu egiten du atzekoak. Baina, zer da hau? Ez atzeragokoak ere bai. Tongo! esan du zuzendariak. Tongo! errepikatu du pedagogoek. Tongo! egin dute hankak peren sikologoek. Tongo! da herria zuhurren artean dabilen hitza. Tongo! diote ikusle bildostuek. Ez dago kubiderik! dio zuzendariak. Jonek dituen entzuten, baina entzun gabetarako daki zer dioten barnetegiko arduradunak. Ezajolatua dator helmugaraino hainbatgarren, irri maltzurra ezpantetan, derrotatuaren mendeku ederarekin kolkoan.

Halakoa da «Luzeko lasterkariaren bakardadea»-ren istorioa, liburu batean, artikuluan moduan oparitu nahi izan diodana Jon Sarasuari. Eta Sarasariak irakurria baldin badu, bilduma bertsolariaren bakardadea ulertzen ez duten bertsozaleentzat.

ZER BEHAR DU
ETB
BARKALONDOETAN?

 EGONEAN
GIRO

ETB

RIVIERA
Telesaila
TXANDAKA
LEHIAKETA
ELKARRIZKETAK
eta abar

EGUNERO
14:20

EUSKARARI

TINKO

BULTZATUAZ

Egunez egun.
Entzun eta aditu
dezazun, ikus eta
ulertu dezazun, parte hartu
eta zurea egin dezazun,
horrela bakarrik bizi
dezakezulako Euskara,
zentzumen guztiekin.
Euskal Telebistan, tinko
babesten dugu, sustraiean
eta oinarrian.

Horregatik, Euskaraz bizi
nahi dituzunean Albisteak,
Kirolak, Zinea, Ikuskizunak,
Dokumentalak,... den-dena,
EUSKAL TELEBISTA pizten
duzu ezbaierik gabe: zure
komunikabiderik hoberena
eta osatuena euskaraz.

ETB

Zurekin Zuzenean